

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’ DE
ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON
HİZMETİ VEREN KURUMLARIN KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLERİN
ANALİZİ: KURUM SAHİPLERİ, MÜDÜR, ÖĞRETMEN VE AİLELER
AÇISINDAN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. HAKAN SARI

HAZIRLAYAN

NAZAN KORUCU

034219001003

KONYA-2005

Özet

Ülkemizde Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon hizmetlerinin verildiği kurumların eğitsel açıdan işlevlerini ne kadar yerine getirebildiği konusunda önemli güçlüklerin ortaya çıktığı gözlenmektedir (Ataman, 2005; Sarı,2005; Eripek,2001). Bundan dolayı bu araştırmanın amacı, Türkiye’ de Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinde yaşanan sorunları belirleyebilmek ve bu kurumlarda ortaya çıkan sorunlara ve değişimlerinin neler olması gerektiğine yönelik olarak çağdaş öneriler geliştirmektir. Bu araştırmada veriler nitel araştırma yaklaşımlarından birisi olan ‘Görüşme Yöntemi’ kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme yöntemi içerisinde en çok kullanılan, derinliğine ve zenginliğine veri eldesi sağlaması dolayısıyla Görüşme Yöntemi içerisindeki tekniklerden birisi olan ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği’ aracılığıyla veriler elde edilmiştir.

Bu araştırmanın evreni Milli Eğitim Bakanlığı ve SHÇEK’e bağlı Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleridir. Bu araştırmanın örneklemini ise beş ildeki (Konya, İstanbul, Ankara, Gaziantep, Denizli) SHÇEK’e ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak açılmış olan Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinin sahipleri, yöneticileri, öğretmen ve aileleri arasından ‘yansız atama’ yoluyla seçilen 138 (30 kurum sahibi, 36 kurum yöneticisi,36 öğretmeni ve 36 aile) kişi oluşturmaktadır. Görüşmeler, ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve kaydedilen verilerin transkriptleri ‘İçerik Analizi’ yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- 1- Kurumların kendi aralarındaki iletişim beklendik düzeyde gerçekleşmemiştir.
- 2- Kurum yönetiminin personele, personelin de yönetime güven konusunda problemleri olduğu ancak kurumdaki personelin birbirleri arasında iletişimin çok iyi düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.
- 3- Devletin her engelli çocuk için verdiği paranın bürokratik formalitelerden dolayı Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerine zamanında ödenmediğini bunun da bir kurumda çalışan personelin maaşının ya da ücretlerinin verilmesinin zamanında ödenememesine yol açtığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun da personel arasında iş doyumu ve tükenmişlik olayının gündeme gelmesine neden olmaktadır.
- 4- Kurumların işleyişi ile ilgili yasal düzenlemelerde önemli boşlukların olduğu ve bu boşlukların bazen kişilerin insafınca kullanıldığı ve bu nedenle yasal düzenlemelerin geliştirilmesi gerektiği de bu araştırma bulguları ışığında ortaya çıkarılmıştır.
- 5- Kurumların bağlı bulundukları kurumlar tarafından denetimlerinde ihtiyaç duydukları rehberlik konusunda yardım alamadıkları bu nedenle denetim gerçekleştiren ekibin özel eğitimin uygulanması ile ilgili önemli eksikliklerin olduğu ortaya çıkmıştır.
- 6- Özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilemediği de ortaya çıkmıştır.
- 7- Özel eğitime muhtaç bireylere verilen eğitimin sürekli ve genellenebilir olabilmesi için eğitimin tüm güne yayılması gereği ile aile eğitiminin önemi ortaya

çıkılmaktadır. Ancak kurumlarda ailelere yönelik aile eğitimi konusunda gerekli eğitimin gerçekleştirilmediği ortaya çıkmıştır.

- 8- Kurumda çalışan personelin ve kurum yönetiminin hizmet-içi eğitimin önemini çok iyi bildikleri fakat personelin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda ve güçlüklerin olduğu ancak bu tür bir etkinliğin ya üniversite personelinin akademik etkinliklerle ilgili yoğunluklarından dolayı olanaklı olmadığını veya akademik unvan için çok çaba sarf etmeleri gibi diğer nedenlerden dolayı bu tür etkinliklere zaman ayırmakta güçlüklerle karşılaştıkları ortaya çıkarılmıştır.*
- 9- Kurumda çalışacak ve alanda yeterlilik kazanmış personel bulmakta güçlük çekildiği ortaya çıkmıştır.*
- 10- Kurumların aralarındaki ticari kaygılarından dolayı bazen etik olmayan durumlarla personel transferi gerçekleştirmeye çalışıldığı da ortaya çıkmıştır.*

Anahtar Kelimeler: *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Eğitim Kurumu, Özel Eğitim*

Abstract

In our country, it is observed that there exists significant obstacles about Special Education and Rehabilitation institutions while giving their educational services (Ataman, 2005; Sarı, 2005; Eripek, 2001). Therefore, the aim of this research is to determine the difficulties being experienced in Special Education and Rehabilitation Institutions and to develop new contemporary offers and comments about these difficulties. The data in this research is found by using “Interview Method” which is one of the Qualitative Approaches. The most frequently used interview method is “Semi-structured Interview Method” in order to gain more detailed information.

The universe of this research are the Special Education and Rehabilitation Institutions which are bounded to National Education Ministry and SHÇEK. The sample of this research is 138 people (30 institution owners, 36 institution directors, 36 teachers and 36 parents) the owners, directors, teachers and parents of the Special Education and Rehabilitation Institutions bounded to SHÇEK and National Ministry of Education in five cities (Konya, İstanbul, Ankara, Gaziantep, Denizli) which are selected randomly. The interviews are recorded by a tape-recorder and the recorded data is analyzed with “Content Analysis” method. The results of the research are given in the items below.

- 1. The interaction among the institutions were not at the expected levels.*
- 2. It was found that there were confidence problems of institution directory to staff, and staff to the directory; however, the interaction among the staff was at high levels.*
- 3. It was found that the fund given for each handicapped child was not given to the Private Special Education and Rehabilitation Centres by the government because of some bureaucratic formalities and so, this was caused the staff to take their salaries late. This situation brings about lethargy among the staff.*
- 4. It was found that there were significant gaps about legal regulations and these gaps were misused by regulators and therefore, legal regulations should be promoted.*
- 5. It was found that the institutions could not take the necessary help from the directing institutions they were bound to and therefore, it was concluded that the directors applying the investigations had deficiencies about the application of special education.*
- 6. It was concluded that even the involvement of the parents during special education activities is dramatically important; it was not at the expected levels.*
- 7. The importance of expanding the education duration through the day and parent’s participation is vital in order to make the education generalized and continued. However, it was not seen that there was an education programme for parents.*
- 8. It was concluded that the staff and the directors in the institutions knew the importance of in-service training yet there were problems about development of the staff, and these kinds of activities could not be performed because of the university staff’s academic studies or because of their struggles of taking promotions.*

9. *It was seen that there were problems of sufficient staff educated in this field to work in the institutions.*

10. *It was also found that the institutions sometimes tried immoral ways to transfer new qualified teachers.*

Key words: *Special Education and Rehabilitation Centre, Special Education Institution, Special Education*

Önsöz

Çocuklar bir ulusun en değerli varlıklarıdır. Onları eğitmek ve topluma kazandırmak bir ulusun en temel görevlerinden biridir. Türkiye Cumhuriyeti, 1982 yılında kabul edilen Anayasa'sında sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlanmakta ve bunun özünü ise, insanın, engelli olsun ya da olmasın, onurlu bir yaşam sürdürmesini güvence altına almak, kişiliğinin özgürce gelişmesinin koşullarını sağlamak oluşturduğu belirtilmektedir (I. Özürlüler Şurası, 1999). Bunlar, sosyal devletin başta gelen temel görevlerindendir denilmektedir. Bu bağlamda, sosyal devlet olmak için sağlık, beslenme, aile, gençlik, çocuk gelişimi, eğitim, konut, istihdam, topluma uyum, korunma, ulaşım ve sosyal güvenlik gibi konularda özürlülük veya engellilik ile ilgili politikalara ayrıca yer verilmesi sosyal devlet olmanın da bir gereği olarak belirtilmektedir (I.Özürlüler Şurası, 1999). Ulusal mevzuata bakıldığında toplumu oluşturan bireylerin eşit haklara sahip olması, evrensel ilke olarak Birleşmiş Milletlere üye ülkelerde olduğu gibi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde de açıkça ifade edildiği, konu engelliler açısından da bakıldığında, istenmedik bir şekilde ortaya çıkmış ya da gelecek bir özürlü ya da engel durumunun her bireye verilen haklara engelinden dolayı kısıtlama getirmesini düşünmek olası bile değildir.

Ülkemizde de engelli vatandaşlarımız eşit haklara sahiptirler ve ulusal mevzuatımızda özürlülerin her açıdan eğitimi yani mesleki rehabilitasyon ve mesleki eğitimine ilişkin çeşitli hükümler bulunmaktadır. Anayasanın 42. maddesinde; kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz ... Devlet durumları sebebiyle ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır; 61. maddesinde de devlet özürlülerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayacak tedbirleri alır ifadeleri yer almaktadır. Başta 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere bütün yasal düzenlemeler doğrultusunda ve ışığında 27. 05. 1983 tarih ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu (SHÇEK) ışığında

SHÇEK'in özürlülerin tesbiti, incelenmesi, bakımı ve rehabilitasyonuna dair yönetmeliğin (1993), Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin (1988), Spastik Çocuklar Özel Rehabilitasyon Merkezleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkındaki Yönetmeliğin (1986) ve İşitme ve Konuşma Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin (1994) ışığında ülkemizde birçok Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinin açıldığı gözlenmektedir. Ayrıca 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükmünde Kararname gereğince Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı Özel Özel Eğitim Kurumlarının açıldığı da gözlenmektedir. Bu kurumların bazıları şahıs bazıları da gönüllü kuruluşlar desteğinde kurularak ülkemizde nicel yönden hızla sayıları artarak devam etmektedir. Bu kurumların amacı, eğitimle birlikte engelli kişinin fizyolojik anatomik ve çevresel sınırlılıkları içerisinde mümkün olabilen en üst fonksiyonel, psiko-sosyal ve mesleki bağımsızlığa ulaştırılmasıdır. Engellilerin rehabilitasyonu ise, bir ekip çalışmasını gerektirir. Bu ekipte birçok alandan gelen uzmanlar görev yapmaktadır. Örneğin, özel eğitim öğretmeni veya uzmanı, psikolog, fizyoterapist, tıbbi uzman, beslenme ve diyet uzmanı, çocuk gelişim uzmanı gibi bir çok alandan gelen uzman birlikte çalışarak çocukların engel tür ve derecesine göre onların bütünsel gelişimlerini sağlayıcı hizmet ve destek hizmeti verir.

Bunlara ek olarak, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bağlı 443 kuruluş, 35 binden fazla korunmaya muhtaç bireylere de hizmet vermektedir. Kurumun 2004 bütçesi 297.8 trilyon lira olarak kabul edilmiş ve bu bütçeden aile yanında bakılan çocuklara destek için 10 trilyon lira da pay ayrılmıştır. Bu paradan ayda çocuk başına düşen rakam ise yalnızca 65 milyon lira olarak belirtilmektedir. SHÇEK 2003 yılı rakamlarıyla, kendi bünyesindeki 84 çocuk yuvasında 8 bin 910 çocuğa da hizmet sunmuştur. Her yuvaya ortalama 106 çocuk düşmüştür. Özürlülere hizmet veren 58 rehabilitasyon merkezinde ise 3 bin 500 çocuğa da hizmet verilmekte ve bu sayı her geçen gün özel eğitim ve rehabilitasyon

merkezlerinin nicel artışıyla paralel olarak artmaktadır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun 2828 numaralı Özel Korunmaya Gerekсинimi Olan Çocuklar (ÖKGÇ) tanımlamasında “özel korunmaya gerekсинimi olan çocuk; fiziki, manevi ve ahlaki gelişimi ya da kişisel varlığı tehdit altında bulunan, annesi, babası olmayan ya da her ikisinin de nerede oldukları bilinmeyen, ailesi tarafından terk edilmiş veya ihmal ve istismara uğramış çocuk” açıklaması yapılmıştır. SHÇEK ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkez ya da kurumları önemli bir görevi üstlenmelerine rağmen hizmetlerin niteliği çocuk açısından bakıldığında henüz beklendik düzeyde gerçekleşemediği gözlenmektedir. Verilen hizmetin kalitesi kapasite, kadro ve ekipman yetersizliği nedeniyle düşük olduğu da belirtilmektedir (I.Özürlüler Şurası, 1999). Örneğin, engelli kişiyi rehabilite eden ekip elemanlarının kadrolarının yetersiz kaldığı ancak ülkemizde 2000'den fazla fizyoterapist olduğu halde bunların ancak %10 kadarının iş bulabildiği de belirtilmektedir (Eripek, 2001). Özürlü ya da engelli bireylerin ihtiyaç duydukları hizmetleri alarak ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği halde ya bu ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için gerekli olan hizmetleri alamadıkları ya da almak için uzun süre bekledikleri de gözlenmektedir. Oysaki özel eğitime muhtaç bireylerin alacağı hizmet gelişimleri açısından çok önemlidir ve her geçen kayıp gün onlar için bir daha geri getirilemez fırsatların kaçırıldığı gün olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda kritik dönem geçildiğinde bireyin alacağı hizmet ya çok etkili olmamakta ya da beklendik sonucu gösterememektedir.

Bütün bunlara rağmen engellilere verilecek ve hatta tanılama ve değerlendirmeden sonra hemen başlaması gereken hizmetlerin çok nitelikli yani çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde olması gerekir. Ancak çok farklı faktörlerden dolayı ülkemizde bu kurumların çocuğa ve ailesine yönelik olarak verdikleri hala hizmetlerindeki seviyeyi, gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarmakta güçlük çektikleri de gözlenmektedir. Ayrıca bu hizmetleri veren kurumlarla ilgili kapsamlı bir bilgi veren araştırmalarda da çok sınırlılıklar

vardır. Dolayısıyla, bu araştırma böyle bir durumu yansıtması açısından çok önemlidir. Ayrıca bu araştırmanın bu konuda araştırma yapacak diğer araştırmacılara ışık tutması bu araştırmanın ne kadar önemli olduğunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada araştırma başlığından da görülebileceği gibi, Türkiye’de özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinde yaşanan sorunların ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada beş bölüm bulunmaktadır. Bölüm I, Alan Yazın hakkında, Bölüm II, Araştırmanın yöntemine, Bölüm III, bu araştırmadan elde edilen Bulgular, Bölüm IV, Alan yazın ve Bulgular ışığında ve araştırmacının deneyimleri de kullanılarak Tartışma Bölümü ve Bölüm V’te de Sonuç ve Öneriler geliştirilmiştir.

Bu araştırmanın planlanması, tamamlanması yürütülmesi sürecinde sürekli yardım ve desteğini gördüğüm danışmanım Özel Eğitim Bölümü Başkanı Yrd. Doç. Dr. Hakan SARI’ya içtenlikle teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca araştırmada veri toplama amacıyla, görüşme yapmayı kabul eden bütün kurum sahipleri, kurum yöneticileri, kurumda çalışan öğretmen ve ailelere yine araştırmanın yürütülmesi sürecinde maddi manevi desteğini her zaman yanımda gördüğüm eşime teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

Özet.....	I
Abstract.....	III
Önsöz.....	V
İçindekiler.....	IX

I. BÖLÜM - LİTERATÜR

GİRİŞ.....	1
1.1. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon.....	1
1.2. Özel Eğitim Kurumları.....	2
1.2.1. Özel Eğitim Okulları.....	2
1.2.2. Özel Eğitim Kurumları ve Rehabilitasyon Merkezleri.....	3
1.2.3. Normal Okul ve Kurumlarda Özel Eğitim.....	4
1.3. Ülkemizde Özel Eğitimin Tarihçesi ve Yasal Dayanağı.....	6
1.4. Yasal Dayanağı.....	9
1.5. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme kurumlarına bağlı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Önemi.....	10
1.6. Amaç.....	12
1.7. Önem.....	13
1.8. Varsayımlar.....	13
1.9. Sınırlılıklar.....	14
1.10. Tanımlar.....	14

II.BÖLÜM – ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırma Yöntemi.....	16
2.2. Evren ve Örneklem.....	17
2.3. Veri Toplama Araçları.....	18
2.4. Verilerin Analizi.....	18

III. BÖLÜM – BULGULAR

3.1. Kurum Sahiplerinin Görüşleri.....	19
3.1.1. İletişim.....	19
3.1.1.a. Diğer Kurumlarla İletişim.....	19
3.1.1.b. Aile ile İletişim.....	20
3.1.1.c. Personelle ile İletişim.....	22
3.1.2. Finans.....	23
3.1.2. a.Diğer Giderler ve Kurum Ödemeleri.....	23
3.1.3. Yönetim.....	23
3.1.3.a. Personel Yönetmek.....	23
3.1.3.b. Diğer Kurumlar	25
3.1.4. Kurumsal Yönden Gelişim.....	25
3.1.4.a. Öğrenci Bulma.....	26
3.1.4..b. Personel Bulma.....	26
3.1.4.c. Diğer Kurumlarla Rekabet.....	27
3.1.5. Yasal Düzenlemeler.....	28
3.1.5.a. Kurum Açabilme.....	28
3.1.5.b. Yasal Düzenlemelerin Hazırlanmasında Uzmanlardan Yararlanma.....	28
3.1.5.c. Sosyal Güvenlik ve Eğitim.....	29

3.1.5.d. Ders Saati Belirleme.....	30
3.2. Kurum Yöneticilerinin Görüşleri.....	30
3.2.1. İletişim.....	30
3.2.1.a. Diğer Kurumlarla İletişim.....	30
3.2.1.b. Kurum Sahibi İle İletişimi.....	31
3.2.1.c. Aile ile İletişim.....	31
3.2.1.d. Personelle İletişim.....	33
3.2.2. Finans.....	35
3.2.2.a. Diğer Gider ve Kurum Ödemeleri.....	35
3.2.3. Yönetim.....	36
3.2.3.a. Personel Yönetmek.....	36
3.2.3.b. Personel Gelişimi ve Hizmet-içi Eğitim.....	36
3.2.4. Kurumsal Yönden Gelişim.....	37
3.2.4.a. Kurum Gelişimi.....	37
3.2.4.b. Diğer Kurumlarla Rekabet.....	38
3.2.5. Yasal Düzenlemeler.....	39
3.2.5.a. Yönetmeliklerin Sık Değişimi.....	39
3.2.5.b. Farklı Kurumların Farklı Yasal Düzenlemelere Sahip Olması.....	39
3.3. Kurumda Çalışan Öğretmenlerin Görüşleri.....	40
3.3.1. Kendini Geliştirme.....	40
3.1.a. Hizmet-içi Eğitim.....	40
3. 3.3.1.b Bilimsel Etkinliklere Katılma.....	41
3.3.1.c. Kurumlarda Teknoloji Kullanımı.....	41
3.3.2. İletişim.....	42
3.3.2.a. Kurum Sahibi ve Yöneticileri ile İletişim.....	42
3.3.2.b. Diğer Öğretmen ve Eğitici Personel İle İletişim.....	42
3.3.2.c. Ailelerle İletişim.....	43

3.3.3. Ücret Değerlendirmesi.....	43
3.3.3.a. Öğretmen Maaşı.....	43
3.3.3.b. Öğretmenlerin Çalışma Koşulları.....	44
3.3.4. Yasal Düzenlemeler.....	44
3.3.4.a. Öğretmenlerin Sosyal Statüsü.....	44
3.4. Ailelerin Görüşleri.....	45
3.4.1. İletişim	45
3.4.1.a. Kurum Sahibi ve Yöneticisi İle İletişim.....	45
3.4.1.b. Öğretmen İle İletişim.....	45
3.4.2. Taşıma ve Karşılama.....	46
3.4.2.a. Okula Ulaşım.....	46
3.4.2.b. Okulda Karşılama.....	46
3.4.3. Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi.....	47
3.4.3.a. Eğitsel Açıdan Beklentiler.....	47

IV. BÖLÜM TARTIŞMA

IV.1. İletişim.....	48
IV.1.a. Kurum İçi İletişim.....	48
IV.1.b. Kurumlararası İletişim.....	50
IV.2. Personel.....	51
IV.3. Ödemeler.....	53
IV.4. Yasal Düzenlemeler.....	53
IV.5. Hizmet İçi Eğitim.....	54
IV.6. Aile Eğitimi.....	55

V. BÖLÜM – SONUÇ VE ÖNERİLER

V.1. Sonuç.....	57
V.2. Öneriler.....	58
KAYNAKLAR.....	61
EKLER.....	64

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo I: Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı(MEB) Bağlı Özel Özel Eğitim Okulları ve Özel Özel Eğitim Kursları Nicel Durumları.....3

Tablo II: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı.Özel Özel Eğitim Kurumları ve Rehabilitasyon Merkezleri ve Nicel Durumları.....4

Tablo III: Görüşme Yapılan İllere Göre Görüşme Yapılan Kişi Sayısı.....17

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığını ifade eder.

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunu ifade eder.

SSK: Sosyal Sigortalar Kurumunu ifade eder.

K. S.: Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi sahibi olan kişiyi ifade eder.

K. Y.: Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde yönetici personel olan kişiyi ifade eder.

K. Ö.: Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde eğitici personel olan kişiyi ifade eder.

K. A.: Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde eğitim gören çocuğun ailesini ifade eder.

I. BÖLÜM - ALANYAZIN

1.1. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon

Özel eğitimle ilgili birbirine yakın birçok tanım vardır. Örneğin, Eripek'e (1998) göre, beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özelliklerinden ayrılan çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmalar özel eğitimidir. 12/10/1983 tarihinde yayımlanan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklarla ilgili Kanuna göre ise, Özel eğitim; özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitimidir. Özel Eğitim hakkında Bakanlar Kurulunca 30/ 05/ 1997 tarihinde çıkartılan 573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükmündeki Kararnamenin üçüncü maddesinde Özel Eğitimin tanımı şöyle yapılmıştır: 'Özel Eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, gelişmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir. Aynı kararnamenin birinci bölümü dördüncü maddesi b fıkrasında da özel eğitimin tanımının şu şekilde yapıldığı gözlenmektedir: Özel Eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı ve gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir. Başka bir tanıma göre, Özel Eğitim, çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanların yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engelle dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirecek topluma kaynaşmasını sağlayan, bağımsız ve üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir (Ataman, 2003: 19; I. Özürlüler Şurası, 1999).

Williams’a (1988: Sarı , 2000:5) göre rehabilitasyon, fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden engellilerin uyumu veya bu engellilerin sağaltımına yardım eden eğitim öğretim etkinlikleriyle ilgili süreç olarak tanımlanır. Çağlar’a (2004) göre ise rehabilitasyon, kısaca bireyin sahip olduğu yeteneklerin en üst düzeyde bireyi bağımsız yapacak en uygun şekilde, yönde ve alanda geliştirilmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Özel Gereksinimli Çocuklarla ilgili tanımlar da vardır. Örneğin, 10.02.2000 tarih ve 2509 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel gereksinimi olan çocuklar ‘özel eğitim gerektiren birey’ terimi altında incelenmekte ve bu terim çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren birey’ olarak tanımlanmaktadır (Ataman 2003: 14).

Yukarıda belirtilen ve Milli Eğitim Bakanlığınca yapılan tanımlarda genel olarak sadece özürlü bireylerin sosyalleşmesi ve eğitimlerinin vurgulandığı ancak Ataman’ın (2003) yapmış olduğu tanımda ise ek olarak üstün özellikleri olan özel yetenekli bireylerin gereksinimlerinin karşılanması da vurgulandığı görülmektedir.

1.2. Özel Eğitim Kurumları

1997 yılında Bakanlar Kurulunca çıkartılan 573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükmündeki Kararname’ de özel eğitim kurumlarının üçe ayrıldığı görülmektedir. Bunlar:

- 1) Özel Eğitim Okulları
- 2) Özel Eğitim Kurumları
- 3) Diğer Okul ve Kurumlardır.

1.2.1. Özel Eğitim Okulları

573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükmündeki Kararname’ye (1997: madde 18) göre, durumları ayrı bir okulda özel eğitim gerektiren bireyler için özür ve özelliklerine uygun gündüzlü veya yatılı özel eğitim okulları açılır. Burada belirtilen okullar Milli Eğitim

Bakanlığı'nın Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı olarak açılmış olan Özel Eğitim Okulları ve kurslarının Türkiye genelinde nicel durumları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo II: Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) Bağlı Özel Özel Eğitim Okulları ve Özel Eğitim Kursları nicel durumları (2005 yılına göre)

MEB'e Bağlı Özel Kurumlar	Sayısı
Özel Özel Eğitim Okulları	50
Özel Özel Eğitim Kursları	44
Toplam	94

1.2.2. Özel Eğitim Kurumları ve Rehabilitasyon Merkezleri

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname'ye (1997 madde 19) göre, Özel Eğitim Kurumları, özel eğitim gerektiren bireylere özel eğitim desteği sağlamak, onları iş ve mesleğe hazırlamak veya örgün eğitim programlarından yararlanamayacak durumda olanların temel yaşam becerilerini geliştirmek ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak üzere açılan gündüzlü eğitim kurumlarıdır. Bu okullar Milli Eğitim Bakanlığının ilke ve amaçlarına uygun olarak eğitimlerini yürütmektedirler. Ülkemizde iki kuruma bağlı Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumları bulunmaktadır. Bir başka anlatımla, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı 'Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri' bir diğeri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleridir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumları yine aynı Bakanlık personeli denetimini yapmakta diğerleri ise, bağlı olduğu Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı yetkililer tarafından yapılmaktadır. Bu okulların alanlarına göre Türkiye genelindeki yaygınlığı Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo II: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Özel Özel Eğitim Kurumları ve Rehabilitasyon Merkezleri ve Nicel Durumları (2005 yılına göre)

Engel Türlerine Göre Okullar	Okul Sayısı
Zihin Engelliler Özel eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	443
İşitme Engelliler Özel eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	47
Spastik Engelliler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	9
TOPLAM	499

1.2.3. Normal Okul ve Kurumlarda Özel Eğitim

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname' de (1997: madde 20) durumları normal akranlarıyla birlikte eğitim görmeye uygun olan ve özel eğitim gerektiren bireyler, eğitim ve öğrenimlerini resmi ve özel okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında sürdürürler. Bu okullarda özel eğitim gerektiren bireylere özel eğitim desteği sağlamak üzere yardımcı derslikler oluşturulur. Özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve diğer özel tedbirler alınır. Bu tedbirleri Sarı (2003) şu şekilde belirtmiştir: Özel eğitim gerektiren bireyin ihtiyacını karşılayabileceği bir özel eğitim öğretmeni, özel eğitim görevi verilen gezici öğretmen ve kaynak oda fırsatlarına sahip olması gerekir. Bu tedbirler 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname'de (1997: madde 20) şöyle tanımlanmıştır:

Özel Eğitim Öğretmeni, Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personeldir (Sarı, 2003: 37). Kaynak oda ise, kaynaştırma uygulaması yapılan okullarda, özel eğitim gerektiren öğrencilerin destek hizmeti alması için düzenlenmiş ortamdır (573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 1997: 4. maddesi).

Özel eğitim görevi verilen Gezici Öğretmen ise, üniversitelerin özel eğitim veya özel eğitim öğretmenliği, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünden mezun, özel eğitim alanında deneyimli öğretmenlerden seçilen, özel eğitim gerektiren bireyler için destek eğitim hizmetlerini evde, okulda ve kurumlarda sürdüren öğretmendir (573 sayılı KHK, 1997: madde 4).

Yukarıda tanımı yapılan özel eğitim kurumlarının amaçları 573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükmündeki Kararnamenin 32. maddesi a, b ve c fıkralarında şöyle açıklanmıştır: Madde 32' ye göre özel eğitim kurumları, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitim gerektiren bireylerin;

a- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,

b- Kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,

c- Uygun eğitim programları ile özel yöntem personel ve araç gereç kullanarak, ilgileri, gereksinimleri, yetenekleri doğrultusunda üst öğrenimde iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmaları amaçlanmaktadır.

Yukarıda belirtildiği gibi 573 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamenin 32. maddesinde özel okulların bireyin toplum içinde bağımsız ve mutlu yaşamasını sağlayacak biçimde faaliyet sürdürmeleri amaçlanmıştır.

18 Ocak 2000 tarihli ve mükerrer 23937 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2000: madde 31) ise,

Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılamak için, onların gelişim ve disiplin alanlarındaki performans düzeylerine uygun; her tür ve kademede örgün ve

yaygın, yatılı ve gündüzlü eğitim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığınca açıldığını belirtmektedir. Bu kurumlarda, özel olarak yetiştirilmiş personel ile geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri uygulanır. Bu kurumlar;

1. Görme, İşitme ve Ortopedik Yetersizliği Olan Bireyler için Açılan Kurumlar,
2. Birden Fazla Alanda Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Kurumlar,
3. Görme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Basım Evi ve Akşam Sanat Okulu,
4. Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan İlköğretim Okulları,
5. Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Eğitim ve Uyg. Okulu,
6. Özel Eğitim Gerektiren Bireyler İçin Açılan İş Eğitim Merkezleri,
7. Özel Eğitim Gerektiren Bireyler İçin Açılan Mesleki Eğitim Merkezleri,
8. Otistik Bireyler İçin Açılan Kurumlar,
9. Üstün veya Özel Yeteneği Olan Bireyler İçin Açılan Kurumlar,
10. Hastahane Yatan Çocuklar İçin Açılan Kurumlardır.

1.3. Ülkemizde Özel Eğitimin Tarihçesi ve Yasal Dayanağı

Ülkemizde özel eğitim gerektiren çocukların eğitimine 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okulun açılması ile başlanılmıştır. Daha sonra bu okula görme engellilerle ilgili bir bölüm eklenmiş, okul 30 yıl eğitim verdikten sonra kapatılmıştır (www.meb.gov.tr: Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 12. 10. 2005 tarihinde saat 14.30'da girildi).

1921 yılında Özel İzmir Sağır ve Körler Okulu açılmış ve bu okul 1924 yılından 1950 yılına kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı olarak özel eğitim hizmetlerini sürdürdükten sonra aynı yıl Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. 1950 yılından 1980 yılına kadar Özel Eğitim Hizmetleri'nin İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube

müdürlüğü tarafından yürütüldüğü görülmektedir (www.meb.gov.tr: Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 21. 10. 2005 tarihinde saat 11.30'da girildi).

Eğitim sistemimizde rehberlik kavramının gündeme gelmesi II. Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllardadır. Bu yıllardaki müfredat programlarında; bireyler arası farklılıklardan, eğitim ve programların bu farklılıklara göre uyarlanması gereğinden söz edilmeye başlanmıştır. 1955 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na bağlı bir Test-Araştırma Bürosu kurulmuştur (www.meb. gov.tr: Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 01. 10. 2005 tarihinde saat 13.20'da girildi).

Bu büro rehberlikte bazı ölçme araçları üzerinde çeşitli çalışmalar yapmış, ancak bu çalışmalar uzun ömürlü olmamıştır (www.meb.gov.tr: Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 01. 10. 2005 tarihinde saat 13.20'da girildi).

Sonraki yıllarda ise çeşitli örgütsel düzenlemeler sırasında kapatılmıştır. 06.08.1980 yılında 2429 sayılı onayla Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kuruluncaya kadar konuyla ilgili önemli bir gelişmenin olmadığı görülmüştür. Müdürlük, 27.02.1982 tarihinde Daire Başkanlığına, 13.12.1983 gün ve 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür. Aynı yıl çıkarılan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu"nda, özel eğitime muhtaç çocukların yetiştirilmelerine dair esaslar belirlenmiştir. Ülke genelinde özel eğitim ve rehberlik alanında ihtiyaçların artması sonucu, hizmeti daha etkin ve yaygın olarak yürütebilmek amacıyla 30.04.1992 gün ve 3797 sayılı Kanunla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Özürlülere hizmet, görevleri arasında olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ise, Merkezde Özürlülerin ve Felçlilerin Rehabilitasyonu Daire Başkanlığı, taşrada ise Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Aile Danışma ve Rehabilitasyon Merkezleri aracılığıyla engellilere hizmet vermektedir. Bedensel, zihinsel ve psikolojik

özürleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olan kişilerin fonksiyon kayıplarını gidermek, toplum içerisinde kendi kendine yeterli olmalarını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanan Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri, bu çocukların gelişimi açısından çok önemlidir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, 27.05.1983 gün ve 18059 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunun ilgili hükümleri gereğince tüm özür gruplarına yönelik bakım ve rehabilitasyon, haklarının kullanılması ve toplumsal hayata katılmalarına ilişkin sosyal hizmet programları oluşturmak, geliştirmek ve uygulamakla yükümlendirilmiştir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 3. maddesi 06.06.1997 gün ve 23011 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5. maddesinin (c) bendi ile değiştirilmiş, “muhtaç sakat” tanımı yerine “özürlü” tanımı getirilerek “Özürlü; doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup, korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi” olarak tanımlanmış, bütün özürlülerin gözetimi ve korunması konuları Genel Müdürlüğe bırakılmıştır. Aynı Kanunun 9. maddesinde “Aile Danışma ve Rehabilitasyon Merkezleri ise, özürlü çocukları kendi kendine yeterli düzeye getirmek, okul eğitimine hazırlamak ve aile içi uyumu sağlamak amacıyla özürlü çocuklara ve ailelerine hizmet sunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları” olarak ifade edilmiştir. Sosyal Hizmet Kuruluşlarının görevleri, çalışan personelin görev, yetki ve sorumluluklarının yönetmelikle düzenlenmesi konusu da, 2828 sayılı Kanun’un 15. ve 16. maddesinde belirtilmektedir. Kanunun 15. 21. ve 26. maddeler: dayanak alınarak

hazırlanan Özürlülerin Tespiti, İncelenmesi, Bakım ve Rehabilitasyonuna Dair Yönetmelik, 19/ 08/ 1993 gün ve 21673 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca, 06.06.1997 tarihli mükerrer 23011 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükmünde Kararname ile engellilere ilişkin özel eğitim esasları belirlenmiştir. Bu kanun için çıkmasıyla birlikte 2916 sayılı kanun hükmü geçersiz olmuştur. Ancak 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede hala yasalaştırılamamıştır. Bunun en önemli nedeni ise, belki ülkemizdeki bürokrasinin çok ağır işlemesi ile bu kararnamenin yasalaşmaması, bir diğer konu da Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğündeki üst düzey personelin sık sık değiştirilmesi olarak gösterilebilir.

1.4. Yasal Dayanağı

Ülke genelinde özel eğitim ve rehberlik alanında ihtiyaçların artması sonucu, hizmeti daha etkin ve yaygın olarak yürütebilmek amacıyla 30.04.1992 gün ve 3797 sayılı Kanunla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 30.05.1997 gün ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığının Özel Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı Özel Özel Eğitim okullarının ve kurslarının yasal dayanağını oluşturmaktadır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, 27.05.1983 gün ve 18059 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunun ilgili hükümleri gereğince, tüm özür gruplarına yönelik bakım ve rehabilitasyon, haklarının kullanılması ve toplumsal hayata katılmalarına ilişkin sosyal hizmet programları oluşturmak, geliştirmek ve uygulamakla yükümlendirilmiştir. Bu kanun, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin yasal dayanağını oluşturmaktadır.

1.5. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme kurumlarına bağı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Önemi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, misyonu ve kuruluş amaçları doğrultusunda özörlölük kavramının çok hassas bir alanına hizmet etmektedir (Ana-babası vefat etmiş, maddi yoksunluk içerisinde çeşitli nedenlerle devlet himayesine terk edilmiş özörlölere her şeyden önce barınma olanağı sağlayarak bir çatı altında yaşamalarını sağlamaktadır (www.shçek.gov.tr, 10. 10.2005 tarihinde, saat 16.00'da girildi).

. Sosyal hizmetlere insan hakları çalışmalarının içeriğinde özel bir önem verilmekte ve insan potansiyelinin gelişmesinde en temel yatırım olarak kabul edilmektedir (Ataman 2003). Birinci derecede insanın korunması ve geliştirilmesine yönelik etkinlikler olan sosyal hizmetler, ortaya çıkan sorunlar için önleyici ve koruyucu önlemlerin de uygulayıcısıdır (Kars, 1996; Ölçen ve Ölçen, 1991). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bireyin, ailenin ve toplumun sorunlarının kaynağını araştırarak, özörlölülerin gereksinimlerini karşılamaya ve günlük yaşam aktivitelerine yönelik becerileri kazandırarak, uygun bir yaşam sağlamaya yönelik çalışmalara ağırlık vermektedir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995). Bu çalışmalar; özörlölülerin saptanması, bakım ve rehabilitasyonu, aile eğitimi, aile danışmanlığı ve sosyal yardımları kapsamaktadır (www.shçek.gov.tr, 10. 10.2005 tarihinde, saat 16.00'da girildi).

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumundaki rehabilitasyon programlarında kurumsal rehabilitasyon hizmetleriyle birlikte, aile ve toplumun kaynaklarına dayalı ve özörlölünün yeterliliğini daha fazla ortaya çıkaran hizmetlere ağırlık verilmektedir (www.shçek.gov.tr, 10. 10.2005 tarihinde, saat 16.00'da girildi).

Danışmanlık ve destek hizmetlerinde, özörlölülerin aileleri ile birlikte yaşamalarına ve normal bir toplumsal ortamda işlevlerini yerine getirmelerine yardımcı olunmaktadır.

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunla belirlenmiştir. Bununla birlikte özel eğitim ve rehberlikle ilgili hususlar Anayasamız ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda, (1973) da yer almıştır. Anayasamızın 42. maddesinde; "Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır." hükmü, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 8. maddesinde ise, "Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır." hükmü, aynı Kanunun 6. maddesinde de "Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır." hükmü yer almaktadır. 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 23. maddesinde de 'Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şu şekilde belirtilmiştir.

1) Özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, rehberlik ve araştırma merkezleri, iş okulları ve iş eğitim merkezleri ile aynı seviye ve türdeki benzeri okul ve kurumların eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetlerini yürütmek,

2) Okul ve kurumların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kurulu'na sunmak şeklinde belirlenmiştir. (www.meb .gov.tr, 10. 10.2005 tarihinde, saat 16.00'da girildi).

Yukarıda belirtilen özel veya resmi özel eğitim ve rehabilitasyon okul ve merkezlerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Ancak bu kurum ve merkezlerin amacına uygun şekilde faaliyetlerini sürdürmeleri için bağlı oldukları Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Milli Eğitim Bakanlığının Özel Öğretim Kurumları Müdürlüğüne denetimleri konusunda da çok büyük sorumluluk yüklenmiş oldukları düşünülmektedir. Gerçekte 'Tüm Okul Yaklaşımı' dikkate alındığında yasal yönden bir çok kişinin aldığı sorumluluğu yerine

getirmesi çok önemlidir (Sarı, 2003; Zeytinoğlu 1991, MEB 2000). Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü bünyesinde açılan okullar ve kurumlarda çalışan personelin yasal olarak görev ve sorumlulukları 13.03.2005 SHÇEK Özel Rehabilitasyon ve Eğitim Merkezleri Yönetmeliği (Bakınız Ek:4) ve 573 sayılı K.H.K ile belirlenmiştir.

I.6. Araştırmacının Amacı

Milli Eğitim Bakanlığına ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı resmi veya Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin görev ve sorumlulukları yasal düzenlemelerle belirtilmiş olmasına karşın bu kurumların bir çok yönden güçlüklerle karşılaştığı ve bu güçlüklerin de bir çok olumsuzluğu beraberinde getirdikleri de gözlenebilmektedir. Dolayısıyla bu kurumların karşılaştıkları sorunların nedenlerinin ortaya çıkarılması ve bunlara ilişkin çözümlerin neler olabileceği ile ilgili bir araştırmaya gereksinim duyulmaktadır. Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon hizmetlerinin verildiği kurumların gerek denetim gerekse eğitsel açıdan işlevlerini ne kadar yerine getirebildiğinin anlaşılabilmesi için bu kurumların karşılaştıkları önemli güçlüklerin ortaya çıkarılması çok önemlidir. Bundan dolayı bu araştırmanın amacı, 1) Türkiye’ de Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinde yaşanan sorunları ve nedenlerini belirleyebilmek, 2) Bu kurumlarda ortaya çıkan sorunlara ve değişimlerinin neler olması gerektiğine yönelik olarak çağdaş öneriler geliştirmek, 3) Bu alanda yapılacak olan yeni araştırmalara ışık tutabilmektir.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıda sıralanan alt amaçlara cevap aranacaktır.

1. Özel Eğitim Rehabilitasyon Hizmetlerinde yaşanan sorunlar ve nedenleri kurum sahiplerine göre nelerdir?

2. Özel Eğitim Rehabilitasyon Hizmetlerinde yaşanan sorunlar ve nedenleri yöneticilere göre nelerdir?

3. Özel Eğitim Rehabilitasyon Hizmetlerinde yaşanan sorunlar ve nedenleri öğretmenlere göre nelerdir?

4. Özel Eğitim Rehabilitasyon Hizmetlerinde yaşanan sorunlar ve nedenleri ailelere göre nelerdir?

I.7. Önem

Daha önceden de belirtildiği gibi, bu araştırma Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezleri ile ilgili sorunların yeni bilgiler ışığında yorumlanarak ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Buna ek olarak, bu durumlarla ilgili araştırmaların sınırlılığı nedeniyle bu alanda daha ileri düzeyde araştırma yapacaklara önemli düzeyde temel veri sağlaması açısından bu çalışma önemli görülmektedir. Ayrıca bu araştırma ile Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinde verilen hizmetlerin nitel yönünün yükseltilmesi amacıyla oluşturulacak politika ve yasal düzenlemelere de ışık tutacağı beklentisi bu araştırmanın önemli olduğunu göstermektedir.

I.8. Varsayımlar

Bu çalışmada elde edilen veriler araştırmaya katılanların hepsinin verdikleri bilgilerin doğru ve içten olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ayrıca bu araştırmaya katılanların Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinin sorunlarını yansıtabilecek düzeyde oldukları da varsayılmıştır.

I.9. Sınırlılıklar

Bu araştırmaya araştırmacıların zaman ve ekonomik sınırlılıklarından dolayı araştırmaya beş ilde (Konya, İstanbul, Ankara, Denizli, Gaziantep) bulunan ve listeden yansız atama yoluyla seçilen Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri katılmıştır.

I.10. Tanımlar

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi: 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı özel Eğitimle İlgili K. H. K. ışığında açılan ve Özel Eğitim Okulları dışında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Özel Eğitim Kurumları ve yine 1983 tarih ve 2828 sayılı yasa ile SHÇEK kanunu ışığında açılan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurumlarıdır.

Özel Eğitim: Özel Eğitim hakkında Bakanlar Kurulunca 30/ 05/ 1997 tarihinde çıkartılan 573 sayılı Özel Eğitimle ilgili Kanun Hükümündeki Kararnamenin üçüncü maddesinde Özel Eğitimin tanımı şöyle yapılmıştır: ‘Özel Eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, gelişmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürölen eğitimidir.

Özel Gereksinimi Olan Çocuklar: Özel Gereksinimli Çocuklarla ilgili tanımlar da vardır. Örneğin, 10.02.2000 tarih ve 2509 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel gereksinimi olan çocuklar ‘özel eğitim gerektiren birey’ terimi altında incelenmekte ve bu terim çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren birey’ olarak tanımlanmaktadır (Ataman 2003: 14).

Bakanlık: Milli Eğitim Bakanlığı’nı ifade etmektedir.

Kurum Sahibi: Özel Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi açma hakları taşıyarak
Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi açmış olan kişi,

Kurum Müdürü: Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde yöneticilik
vasıflarına sahip olan kadrolu veya ücretli çalışan yönetici personel,

Kurumda Çalışan Öğretmen: Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde
çalışma şartları taşıyan kadrolu veya ücretli çalışan eğitici personel,

Aile: Özel gereksinimi olan çocuğa sahip olup Özel Özel Eğitim Merkezlerine devam
eden ailelerdir.

II. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

II.1. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın modeli ‘Kuram Geliştirme’ (Grounded Theory) modelidir (Yıldırım, Şimşek, 2004). Bu model ışığında araştırmacı önce Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerini ‘neler oluyor, nasıl işliyor ve neler sorun olarak görünüyor’ sorusuna cevap vermek için uzun süre gözlemiştir. Bu gözlemler sırasında not almış ve bu notları ‘memolar’ şeklinde kaydını tutmuştur. Örneğin, memo’larda kurum sahipleri, yöneticiler (müdürler), öğretmenler ve ailelerin hangi alanlarda ayrı ayrı görüşlerinin alınabileceği durumu ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra tekrar alanyazına dönmüş ve alanyazında uzun süre bir kaynak taramadan sonra başlıklar ve alt başlıklar gözlem sırasında elde edilen memolar ışığında belirlenerek alanyazın tamamlanmıştır. Bu alanyazına göre, görüşme soruları belirlenmiş ve görüşme yöntemi ile veri eldesi için görüşme formunda yer alacak sorular ana başlık ve promptlarıyla (hatırlatmalar) birlikte yazılmıştır. Bu araştırmada veriler nitel araştırma yaklaşımlarından birisi olan ‘Görüşme Yöntemi’ kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme yöntemi içerisinde en çok kullanılan, derinliğine ve zenginliğine veri eldesi sağlaması dolayısıyla bu araştırmanın da amacının gerçekleştirilmesine yönelik veri sağlayabilecek Görüşme Yöntemi içerisindeki tekniklerden birisi olan ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği’ aracılığıyla elde edilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Milli Eğitim Bakanlığına ve SHÇEK'e bağlı bütün Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinde çalışan kurum sahipleri, müdürler, öğretmenler ve kuruma öğrenci olarak gelen bireylerin aileleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın örnekleme ise, araştırmacının maddi sınırlılık ve zaman sınırlılığı içerisinde olması dolayısıyla sadece beş ildeki (Konya, İstanbul, Ankara, Gaziantep, Denizli) SHÇEK'e ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak açılmış olan Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinin sahipleri, yöneticileri, öğretmen ve aileleri arasından 'tesadüfî örneklem' yoluyla seçilenlerden oluşmaktadır.

Dolayısıyla veriler, araştırmacı tarafından her bir gruba yönelik (kurum sahipleri, yöneticiler, öğretmen ve ailelere) geliştirilen 'Görüşme Formu' aracılığıyla SHÇEK'e ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak açılmış olan Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinden otuz kurum sahibi, otuz altı kurum müdürü, otuz altı öğretmen ve otuz altı aile olmak üzere toplam yüz otuzsekiz kişiyle görüşülerek elde edilmiştir. (Bakınız detaylı bilgi tablo 3)

Tablo III: Görüşme yapılan illere göre görüşme yapılan kişi sayısı

Görüşme Yapılan il isimleri	Kurum sahibi	Yöneticisi	Öğretmen	Aile
İstanbul	8	10	10	10
Ankara	6	10	10	10
Gaziantep	5	5	5	5
Denizli	5	5	5	5
Konya	6	6	6	6
Toplam	30	36	36	36
Genel toplam	138			

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığıyla toplanmıştır. ‘Yarı yapılandırılmış görüşme formu’ her bir örnekleme alt grubuna ait olarak düzenlenmiştir. Görüşme formu dört ana başlıktan oluşmaktadır. Her bir ana başlığa ait alt başlıklar veya hatırlatmalar (promptlar) belirlenmiş ve görüşmeler bu ana sorular sorulduktan sonra promptlar izlenerek derinliğine ve zenginliğine veriler toplanmıştır. Görüşme formundaki ana sorular sırasıyla şöyledir: İletişim, finans, yönetsel ve eğitimle ilgilidir (Bakınız Ek I). Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve kaydedilen verilerin transkriptleri ‘İçerik Analizi’ yöntemiyle analiz edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve kaydedilen verilerin transkriptleri ‘İçerik Analizi’ yöntemiyle analiz edilmiştir. Bunun için cümle analizi yapılarak cümleler kodlanmıştır. Kodlamalar daha sonra amaca uygun olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile görüşme formundaki ana ve ana sorulara ait alt sorulara göre benzer veya aynı özellikleri belirten katılımcıların görüşleri istatistiksel olarak frekansları belirlenmiş ve bu frekanslar aracılığıyla aynı görüşleri paylaşan katılımcıların yüzdeleri ‘Bulgular’ kısmında da görüldüğü gibi sunulmuştur. Daha sonra ‘kesit alma yöntemi’ ile bulgular kısmında katılımcılardan bir veya ikisinden alınan kesitler de ‘quotations’ açıklamaları desteklemek üzere ilgili bölüme yerleştirilerek sunulmuştur.

III. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen veriler dört ana bölüme ayrılmış ve her bir gruptan alınan veriler alt amaçlarda belirlenen sıraya göre bir alt bölüm halinde sunulmuştur. Birinci alt bölümde kurum sahipleri, ikinci alt bölümde kurum müdürleri, üçüncü alt bölümde kurumda çalışan öğretmenler ve dördüncü alt bölümde de ailelerle yapılan görüşme sonuçları sunulmaktadır.

3.1. Kurum Sahiplerinin Görüşleri

Bu ana bölümde kurum sahiplerinin görüşleri, iletişim, finans, yöntem, kurumsal yönden gelişim ve yasal düzenlemeler gibi alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1.1.İletişim

Bu bölümde kurum sahiplerinin iletişime yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.1.1.a. Diğer Kurumlarla İletişim

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) denetleyici kurum olan SHÇEK ve Milli Eğitim Müdürlüğüyle ilgili problemleri olmadığını, iletişimlerinin kuvvetli olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın, kurum sahipleri, kurumlar arasında düzenli ve resmi bir iletişimin olmamasından yakınmışlardır. Herkesin tanıdığı bazı kurumlarla görüştüğünü, ancak ortak sorunların oturulup konuşulmadığını ve bu konuda gerçek ve işlevsel toplantıların da faydalı olabileceğini fakat hiçbir kurumun buna yanaşmadığını belirtmişlerdir. Aşağıda kurum sahiplerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden kesitler sunulmaktadır.

‘Ben kendi kurumum diye söylemiyorum herhangi birine de sorsanız aynı kelimeleri söyler. Biz burada hepimiz önce karşımızdakini düşünerek hareket ediyoruz. Bu da kurum içi iletişimimizin iyi olmasından ve daha iyi oluyor böylece.’ (K.S.1).

‘Biz birkaç kurumla görüşüyoruz ama maç yapmak için falan herkes böyle anlaştığı birkaç kurumla görüşüyor ama bu görüşmeler kurum sorunları için değil.’(K.S.2).

3.1.1.b. Aile ile İletişimi

Ailelerle ilgili durumlar için kurum sahiplerinin çoğunluğu (%83) ailelerinden memnun olduklarını, ailelerinin kurumlarını kendi evleri gibi gördüklerini ifade etmişlerdir. Bunu sağlamak için kendi çıkarlarından önce aileleri ve öğrencilerini düşündüklerini, onlar için servis, bekleme odası gibi fırsatlar sağladıklarını ve evlere grup olarak ziyaretler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Aşağıda bununla ilgili bir kesit sunulmaktadır.

‘Bizim için önce çocuk yani aile gelir. Onlar burada bizimle rahat olmalılar. Bunu sağlamak için eve ziyaret gruplarımız bile var. Ailenin evine gider, çocuğu gözlemler ve aileye öneriler veririz.’ (K.S.5).

‘Ailenin özel eğitim ekibinin vazgeçilmez bir parçası olduğunu biz tecrübelerimizle öğrendik. Çocukla birlikte aileyi de değerlendirmeye alırız. Bu çok önemli önce onların durumunu tespit ederiz ve bu tespit sonucuna göre ailemize destek programı hazırlarız. Ailelerimizin de çok takdirini alan bir çalışmamız.’ (K. S. 21).

Görüşme yapılan kurum sahiplerinin bir kaçı (%33) ise aileleri hizmetleriyle asla mutlu edemediklerini, çok farklı taleplerle kendilerine geldiklerini belirtmişlerdir. Bu farklı talep ve beklentiler öğrenci kaybetme kaygısı ile kurumu eğitimden farklı yönere yönelttiğini ifade etmişlerdir. Bununla ilgili kurum sahibi görüşleri aşağıdaki kesitlerde belirtilmiştir.

‘Bakın bir keresinde velimiz geldi ve dedi ki bizim servislerimiz neden eski, devlet size bizim için bir sürü para veriyor, biz daha kaliteli servis istiyoruz. Lütfen ailenin takıldığı şeye bakar mısınız efendim, bunun gibi daha neler.’ (K.S. 2).

‘Bazen inanın ağızım açık kalıyor. Veliler biz eğitimle ilgilensinler sorsunlar merak etsinler derken gelip binanın yapısı, servisin kalitesi kuruma gelen diğer veli ve ailelerin

durumlarıyla ilgili sorular falan bilmiyorum. Aslında toplumsal özelliğimiz asıl bizi ilgilendiren konuyla ilgilensek farklı olurduk.’ (K.S. 20).

Kurum sahiplerinin tamamına yakın bir kısmı (%24) kuruma devam eden ailelerin çoğunun problemlili olduğunu oysaki özel eğitimde başarıya ulaşabilmek için kararlılığın ve aile katılımının önemini vurgulayıp özel gereksinimli çocuklarla daha çok annelerinin ilgilendiğini babalara pek fazla ulaşamadıklarını bu yüzden kurumun daha çok annelerle iletişim kurabildiklerini eklemişlerdir.

‘Ailelerimizin çok az bir kısmı gerçekten çocuğunun farkında. Çoğu henüz kabullenmiş değil ya da aile içi çocukla ilgili ortak bir görüş sağlanmamış oluyor. Bu durumda aileyi eğitime katma konusunda kaygılanıyoruz.’ (K.S. 23).

‘Kesin değil ama kendi gözlem ve tecrübelerimden anladığım, bizim engelli çocuklarla daha çok anneler ilgili çocukla ilgili etkinlik ve toplantılarımıza daha çok anneler katılıyor ve böyle ailecek katılım ya da ortak bir görüşe rastlamadım diyebilirim bu da bizim hedeflerimizi yavaşlatıyor.’ (K.S. 17).

Kurum sahiplerinin çoğuna (%80) göre asıl önemli olanın ise, ailelerin birbirine referans olması olduğunu, bunun için de okula devam eden ailelerle iletişimlerinin kuvvetli olmasının kurum içi iletişime de önemli düzeyde katkı sağladığının önemini vurgulamışlardır. Bu konuyla ilgili kesitler aşağıda sunulmuştur.

‘Okul rayına girince zaten velilerimiz bizim için referans oldu, sağ olsunlar, çok faydasını gördük.’ (K.S.12).

‘Yeni kayıt noktasında sıkıntımız yok. Çünkü biz kendimize ve verdiğimiz eğitime çok güveniyoruz. Bu da ailelerimizin bize referans olmasından belli diye düşünüyorum.’ (K.S. 1).

3.1.1. c. Personelle ile İletişim

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) kurumun ilk açıldığı sıralarda personeli anlamakta güçlük çektiklerini ancak ilerleyen zamanlarda her şeyin yerli yerine oturduğunu belirtmektedirler. Bunlara ek olarak, karşılıklı anlayışla iletişimin olumlu yönde kuvvetlendiğini belirtmişlerdir. Aşağıda kurum sahiplerinden alınan kesitler sunulmuştur.

‘Kurum yeni açılmıştı hepimiz yeniydik ve yapılacaklar çoktu ama yeterli eleman da yoktu açıkçası. Çorba olduk. Çok değerli birkaç elemanımı bu kargaşada kaybettim. Sabır ve anlayış çok önemli. Şimdi bakın her şeyi herkes ne yapacağını biliyor.’ (K.S.3).

Kurum sahiplerinin çoğu (%80) kurum eğitimi açısından öğretmenlerinin kurumun eğitim politikasını anlamasının çok önemli olduğunu tüm eğitimcilerin aynı amaç için çalışmaları gerektiğini ifade etmektedirler. Bu ortak bakış açısını yakalamanın kurum içi iletişim ile sağlanabildiğini eklemektedirler. Kurum sahiplerinin bu konudaki görüşleri aşağıdaki kesitlerde sunulmuştur.

‘Özel Eğitim bir ekip çalışmasıdır. Söylemde de anlaşıldığı gibi ekip diyoruz fizyoterapist, özel eğitimci, çocuk gelişimci falan efendim. Hepsi başka başka üniversitelerde başka hamurlarla yoğrulmuş e bir de kurum politikası, yani durum bildiğiniz çorba bu kaçınılmaz, dolayısıyla biz kurum politikamızı personelle paylaşıyoruz ve kabul ederse birlikte çalışırız ki ekip bozulmasın hedefe daha çabuk ulaşalım. Bu bizim düşüncemiz.’ (K. S. 11).

‘Kurumda dil birliği çok önemli. Biz hepimiz özel eğitimciyiz yani bir öğrenciyi ulaştırmak istediğimiz hedef aynı. Kurumda eğitimcilerin birbirini anlaması yardımlaşma açısından da çok faydalı oluyor, kurumun dili aynı yani hepimiz aynı dili konuşuyoruz. Yeni başlayan arkadaşlarda da önce bu kriteri arıyoruz.’ (K. S. 22.).

3.1.2. Finans

Bu bölümde kurum sahiplerinin finans konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.1.2.a. Diğer Giderler ve Kurum Ödemeleri

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) SSK'dan yapılan ödemelerin birkaç ay ertelenebildiğini, bunun da personelin maaşına yansıdığını ve kurumlarının ödemeleri için bazen çok zor durumda kalabildiklerini belirtmişlerdir. Aşağıdaki kesitler bu konuyla ilgili düşünceleri yansıtmaktadır.

'Biliyorsunuz biz verdiğimiz eğitimin karşılığını SSK'dan alıyoruz ve maalesef SSK'dan düzenli olarak alamıyoruz. Bazen üç ay sarktığı oluyor ve biz de personele bu durumu yansıtmamak için değişik yollara başvuruyoruz. Bunlar çok sıkıntı verici durumlar doğrusu. Üstelik bu sıkıntı sadece bizim değil tüm kurumların. Bence buna ortak bir çözüm bulunmalı.' (K.S.4).

'Aslında herkesin düşündüğü gibi bu iş öyle fazla kazanç sağlanan bir sektör değil. SSK ödemeyi bazen aylar sonra yapıyor. Bu durumda ben sıkıntı çekmiyorum çünkü başka gelir getiren işlerim de var. Diğerleri ne yapıyor, bilmiyorum.' (K.S. 3).

3.1.3. Yönetim

Bu bölümde kurum sahiplerinin yönetim konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.1.3.a. Personel Yönetmek

Kurum sahipleri kurumda çalışan personelle iletişimi değerlendirdiklerinde kurum sahiplerinin çoğu (%75) özellikle öğretmenlerle problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu alanda yetişmiş eleman bulmanın zorluğunu belirttikten sonra öğretmenlerin bunun farkında olduklarını bu durumu da bazen kendi lehlerine kullandıklarını ve bazen karşılanması çok güç taleplerde bulunduklarını ve bununda iletişimi olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

‘Bir öğretmenim kendi mesleğinden başka birini daha bulamayacağımızı bildiği için, benimle iletişimde farklı tavırlar sergiliyor. Bunu da nerden biliyorum, kendisi ben gitsem terimi bulamazsınız dedi. Böyle şeyler işte.’ (K.S.6).

‘Kurumumda anlaşılamadığım öğretmenle bile çalışmak zorunda kalıyorum. Neden diyeceksiniz çünkü o kişiyle yolları ayırsam yerine gelebilecek bir personel bulamam, mecburiyet diyelim. Özellikle özel eğitimci çok az. Yapacak bir şey yok ki siz olsanız ne yaparsınız.’ (K. S. 17).

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) kurumda çalışan eğitimcilerin özel kurum işleyişine uyum sağlayamadıklarını ifade ederek bu sorunun özellikle milli eğitimde çalışma fırsatı olan Eğitim Fakültesi mezunlarıyla yaşadıklarının üzerinde durmuşlardır. Aşağıda kurum sahiplerinden alınan kesitler sunulmuştur.

‘Burası özel bir iş yeri tabi ki devletin çalışma koşullarıyla karşılaştırıldığında daha fazla sorumluluğu var. Bazı eğitimcilerimizde, özelliklede öğretmen sıfatıyla mezun olan personelimizde, bu tempoya uyum sağlayamadıklarını görüyoruz.’ (K.S.5).

‘Yani tembel zihniyet çok fazlaydı. Neden bilmiyorum. Ben birazcık şey, öğretmenlikten öğretmenlik mesleğinden kaynaklandığını düşünüyorum açıkçası.’ (K.S.1).

‘Kurumda öğretmenler her şeyi yönetimden bekliyor, kendilerini geliştirmekle ilgili bile bizim onları geliştirmemizi bekliyorlar. Oysa ki burası özel bir iş yeri rekabet olması bir dinamiğin hareket etmesi lazım ama öğretmenlerimizi bu anlayışla çalıştırmakta zorlanıyoruz.’ (K. S. 22).

3.1.3.b. Diğer Kurumlar

Kurum sahiplerinin (%100) üst kurum olan SSK ve MEB sadece teftiş amaçlı iletişimde bulunduğunu ifade etmişleridir. Daha iyi eğitim standartlarına ulaşabilmek için rehber ve danışman bir kurumun varlığına ihtiyaç duyduklarını eklemişlerdir.

‘Kontrol sisteminden başlamak lazım. Bu iş binaya bakıp evrak saymakla olmaz ki, içerik ne, burada ne yapılıyor, sonuç ne, aslında nasıl olmalı. Bunları bir düşünmeli; Bilmiyorum bunlar sadece bizim aklımıza mı geliyor acaba. Ama insanların alanla ilgili uygulama bilgisi ne kadar bu da tartışılır.’ (K. S. 25).

‘Müfettişler geliyor biz evrakları gösteriyoruz, personel sayısına ve diplomalara bakıyorlar bir de binanın fiziksel yapısı yani anlatırken durum vahim görünüyor. Düşündüm şimdi abartıyor muyum diye hayır, gerçekten böyle.’ (K. S. 11).

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) diğer kurumlarla ilişkiler konusunda önceki yıllara göre günümüzde her isteyenin okul açabildiğini bunun da mesleki etiğe aykırı olabilecek kurumlararası iletişime neden olduğunu yani öğretmen ve öğrencilerin etik dışı transfer edildiğini belirtmişlerdir. Kurum sahiplerinin görüşlerinden bu konuyla ilgili kesitler aşağıda sunulmuştur.

‘Son günlerde dikkatinizi çekmiştir, mantar gibi okul açıldı. İş bilen bilmeyen herkes okul açabiliyor. Bence çoğu kişi bu işe ticari gözle bakıyor. Oysaki eğitim işi farklıdır. Bakın şöyle bir şey anlatayım, bizim servislerimizi takip edip öğrencilerimizin evlerine ziyaret yapıp bizim kuruma gelin şöyledir böyledir diyen ve bunu yapan kurumlar var.’ (K.S.5).

‘Biliyorsunuz kurumlarda 4+1 kuralı gelesi bu dördü tamamlamak için bizim öğretmenlerimize orada aldığın maaşın iki mislini veririz bizde çalış diye öğretmenlerimize teklifler geldi. Gördüğünüz gibi hiç etik olmayan hatta çok komik durumlar yaşanıyor.’ (K.S.6).

3.1.4. Kurumsal Yönden Gelişim

Bu bölümde kurum sahiplerinin kurumsal yönden gelişim konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.1.4.a. Öğrenci Bulma

Görüşme yapılan kurum sahiplerinin bir kaçı (% 25) ilk aşamada öğrenci bulmayı reklama borçlu olduklarını, yerel radyo ve televizyonlara reklam verdiklerini daha sonra ise, okulun tanıtımı ve levhaların çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıdaki kesit buna temel oluşturmaktadır.

‘Okul ilk açılınca televizyona reklam verdik ve çok faydasını gördük.’ (K.S. 6).

Kurum sahiplerinin yine bir kaçı (%25) okullarına öğrenci bulabilmek için okulların rehberlik kısımlarına tanıtım ve bilgilendirici broşürler dağıttıklarını ayrıca mahalle muhtarlarından da bilgi aldıklarını ve bu bilgiler doğrultusunda ailelerle iletişime geçtiklerini ifade etmişlerdir.

‘Biz kurum açıldığında düşündük reklam ve ilan da verdik tabi ki ama daha çok muhtarlarla ve rehber öğretmenlerle iletişime geçmenin öğrenci sayımızın artmasına çok faydası oldu.’ (K.S. 28).

3.1.4.b. Personel Bulma

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) yetişmiş elaman bulmakta çok sıkıntı çektiklerini ve özellikle fizyoterapist ve özel eğitim öğretmenlerinin nicel yönden ülkemizde çok az olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda kesitlerden birkaç örnek sunulmuştur.

‘Yetişmiş öğretmen bulmakta sıkıntı çekmemizin nedeni bence yaşantılarımdan anlatıyorum, öğretmenler daha telefonda fiyat konuşup fahiş fiyatlar talep edip, uygun değilse görüşmeye bile gelmiyorlar’. (K.S. 1).

‘Bakın bu yakın zamanda yaşadığım bir sorun. Geçen gün bir öğretmen geldi ve başladı. Ben şu günler şu kadar saat çalışırım ve şu kadar para alırım eğer kabul ederseniz

şartlarım bu dedi. Bu nedir, olabilir mi yahu, kurum şartlarını sunar öğretmen kabul ederse çalışır. Devir bi tuhaf, artık çalışanlar şart sunuyorlar açıkçası bu durumdan çok sıkıntılıyız.' (K.S.3).

3.1.4.c. Diğer Kurumlarla Rekabet

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) kurumlar arası ortak problemleri çözebilmek için ortak bir çizgide buluşabilmenin şu anki koşullarda mümkün olarak göremediklerini belirtmişlerdir. Bunun sebebinin de kurum sahiplerinin çoğunun kurumdaki eğitimin kalitesinden çok ekonomik çıkarları göz önünde bulunarak hareket etmeleri olarak ifade etmişlerdir. Aşağıda kurum sahiplerinin görüşlerinden alınan kesitler yukarıda belirtilen durumları yansıtmaktadır.

'Ben bu piyasada uzun zamandır çalışıyorum insanlar giderek daha fazla paraya önem veriyorlar. Bu rekabet ortamında ortak sorunlar için bir araya gelinebileceğini sanmıyorum.' (K.S.2).

'Bu kargaşada etik olmayan yollardan öğretmen ve öğrenci transferleri gerçekleşiyorken, yani hani bir söz vardır sende bu evlat acısı bende bu kuyruk acısıyla bir araya gelmek çok zor valla.' (K.S.5).

'Herkes birbirini rakip görüyor. Böyle anlaşılmuş bir şey yok. O yüzden anlaşılmıyor. Genellikle rekabet halindeler.' (K.S.6).

3.1.5. Yasal Düzenlemeler

Bu bölümde kurum sahiplerinin yasal düzenlemelere yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.1.5.a. Kurum Açabilme

Kurum sahiplerinin bir kaçı (%33) özürlüler yasasının ivedilikle çıkması gerektiğini, ayrıca her önüne gelenin kurum açmasının engellenmesi ve sadece eğitimcilerin bu izne sahip olmasını belirtmişlerdir. Böylece bu işin önceliğinin ticari amaçtan kurtarılması gerektiğini de belirtmişlerdir.

‘İlk önce özürlüler yasası hemen çıkmalı yoksa bu olanların önüne geçmek çok zor yasa lazım bize.’ (K.S.3).

‘Bakın ben eğitimciyim ve kendi yetiştiğim alanda çalışıyorum. Bence herkes kendi işini yapmalı. Normal olanı bu ama bizim işi eğitimci olup da yapan olunca insanlar şaşırtıyor.’ (K.S.6).

3.1.5.b. Yasal Düzenlemelerin Hazırlanmasında Uzmanlardan Yararlanma

Kurum sahiplerinin hepsi (%100) yönetmelikleri hazırlayan ekibin bu alanda yetişmiş ve çalışan kişilerden oluşması gerektiğini de belirtmişlerdir.

‘Bence en kısa zamanda yönetmeliğin değişip gerçek anlamda gerçek uzman kişiler tarafından oluşturulması. Yönetmeliğin gerçek uzman kişiler tarafından oluşturulduğunu düşünmüyorum açıkçası. Yani bir fizyoterapist, bir özel eğitim öğretmeni, sosyal hizmet uzmanı bunlar olmalı. Yani bir kurumda çalışabilecek kişilerden oluşmalı. Çok değişik kişilerin hazırladığı duyumunu aldım.’ (K.S.1).

‘Öncelikle özürlüler yasası hemen çıkmalı. Yönetmeliğe gelince boşluklar ve düzensizlikler bu işi bilen kişilerin işin başında olmadığını gösteriyor. Ne lazımsa bunu gelip olup biteni gözleyerek yerinde tespitle yapsalar çok iyi olur. Olmayınca böyle her şey havada kalıyor.’ (K.S.2).

Kurum sahiplerinin tamamına yakın bir kısmı (%83) yönetmelikte belirtilen 4+1 kuralından dolayı dört farklı meslekte personel bulmakta zorlandıklarını, bazı şart koşulan personele ihtiyaç duymadıkları halde almak zorunda bulunduklarını ifade etmişlerdir.

‘Ben bu yönetmeliği işlevsel bulmuyorum. Çünkü bakın sosyal hizmet uzmanı şart koşuluyor. Ama ben sosyal hizmet uzmanına ihtiyaç duymuyorum çünkü derse sokamam. Oysaki bir eğitimci daha alırım ve hem derse girer hem de yönetici olabilir böyle düşünüyorum.’ (K.S.3).

‘Bu 4+1 kuralını anlayamıyorum. Bu kurumun ihtiyacına göre belirlenmeli benim eğitimciye, fizyoterapiste ihtiyacım var ama gelir gideri ayarla, dört farklı alanda personel çalıştır derken başka eğitimci istesem de alamıyorum.’ (K.S.4).

3.1.5.c. Sosyal Güvenlik ve Eğitim

Kurum sahiplerinin hepsi (% 100) SSK, Bağ-kur ve Emekli sandığına bağlı ailelerin çocuklarının eğitim hakkından yararlanabildiğini Türkiye’deki yaşama koşulları düşünüldüğünde çok daha fazla çocuğun sosyal güvencesi olmadığı için eğitim haklarından yararlanamadığını ifade ederek. Eğitimde fırsat eşitliğinin ve her çocuğun eğitim hakkı bulunduğunu vurgulamışlardır. Aşağıdaki kesitlerde konuyla ilgili kurum sahibi görüşleri yer almaktadır.

‘Kurumda sadece SSK ve Bağ- Kur’lu öğrenciler yararlanabiliyor. Bu tür güvencesi olmayan çok öğrenci talebini geri çevirmek zorunda kalıyoruz.’ (K. S. 23).

‘Biz kurum olarak sosyal güvencesi olmayan öğrencilere de imkan sağlayabiliyoruz ama ihtiyaç karşısında çok sınırlı oluyor. Bu konunun acil çözümü gerekir. Her çocuk çok değerli bizim için.’ (K. S. 18).

‘Bizde sadece SSK ödüyor, Bağ-kur ve yeşil kartlı çocuklara da bu hak tanınmalı.’ (K.S. 26).

3.1.5.d. Ders Saati Belirleme

Kurum sahiplerinin hepsi (% 100) öğrencilerin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre ders saati belirleyemediklerini, yönetmeliklerde hepsine standart süre verildiğini ve bunu uygulamak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

‘Eğitime katılacağı süre standart olmamalı çocuğun ihtiyacına göre olmalı.’ (K. S. 28).

‘Çocuklara kısıtlı sürelerde yükleme yapmaya çalışıyoruz. Hepsine ders saati aynı oysaki bazılarının daha fazla ders saatine ihtiyaç var. E biz de aileye ve ödevlere yükleniyoruz.’ (K. S. 16).

3.2. Kurum Yöneticilerinin Görüşleri

Bu ana bölüm kurum yöneticilerinin görüşleri iletişim, finans, yönetim, kurumsal yönden gelişim ve yasal düzenlemeler gibi alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.2.1. İletişim

Bu bölümde kurum yöneticilerinin iletişime yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.2.1.a. Diğer Kurumlarla İletişim

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) diğer kurumlarla iletişim konusunda formal bir paylaşımın olmadığını ancak bütün kurumların kendi içinde çözüm aradığını, bunun eksikliğini çalışmaları sırasında hissettiklerini belirtmişlerdir.

‘Bu konunun eksikliği inanın çok hissediliyor. Eğer profesyonel çalışıyorsanız bazı ortak sorunlara birlikte hareket ederek çözüm aramak gerekiyor. Ama bizim kurumlar, herkes kendi yağında kavrulsun psikolojisi içindeler.’ (K.Y.4).

‘Hani bahsettiğimiz sorunlar var, ya amiyane tarzda söylediklerim, kurumlar arası öğrenci çalmalar, öğretmen kapmalar, bu SSK ödemeleri gibi sorunlar. Bunları bir araya

gelerek çözmeliyiz. Bir kural koymalıyız diye düşünüyorum. Ama bir araya gelmek şu şartlarda çok zor.’(K.Y.2).

3.2.1.b. Kurum Sahibi ile İletişim

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) kurum işleyişinde kurum yöneticisi sıfatında çalışmalarına rağmen kurum sahiplerinden çok bağımsız çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sonucunda diğer kurumlarla diğer kurumlarda çalışan kurum yöneticileriyle bilgi alış verişinde bulunmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda kurum yöneticilerinden alınan kesitler sunulmaktadır.

‘Konya’da rehabilitasyon kurucuları diyeyim ortak bir yerde buluşarak proje üretebileceklerini sanmıyorum. Ama belki kurum sahiplerinden biraz daha bağımsız çalışabilseydik ortak bir noktada toplanabilirdik. Çünkü kurum sahiplerine göre kurum yöneticileri daha çok eğitim mantıklı.’ (K.Y.5).

‘Kurum sahiplerinin hepsi eğitimci değil. Ama genellikle kurum yöneticilerinin çoğu eğitimci. Aslında kurum yöneticileri bir araya gelebilsek, ama çok zor malumunuz.’ (K.Y.1).

3.2.1.c. Ailelerle İletişim

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) okullarına gelen ailenin okula devamını sağlamak için karşılıklı iletişimin ve öncelikli olarak aileyi düşünmenin çok faydasını gördüklerini belirtmişlerdir. Aile kurumdan memnun olduğunda yeni kayıtlar için reklama gerek kalmadığını ailelerin kurumları için birer reklam olduklarını da eklemişlerdir.

‘Bizim yeni kayıtlarımızın, özelliklede şu son altı aydır; hepsinin referansı buraya devam eden ailelerimiz. Biz bunu ailelerle olan karşılıklı iletişimimizin kuvvetli olmasına bağlıyoruz.’(K.Y.6).

‘Aileler birbirine reklam ve tanıtım yapıyor; yani eğitim ve çaba bize geri dönüyor.’ (K. Y. 22).

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) aileler konusunda özellikle bazı öğretmenlerin,ailelerle çok iyi iletişim kuramadıklarını veya iletişim kurmak istemediklerini belirterek ailelerle iletişiminin önemini vurgulayıp, ders öncesi ve sonrasında öğretmenlerine aileyle görüşmeleri şart olarak sunduklarını belirtmişlerdir.

‘Öncelikle ailenin bize güveni tam olmalı. Yani buraya getirdiğinde aklında bir kuşku kalmamış olmalı ki bu da bize yani özellikle öğretmene düşüyor diye düşünüyorum. Bu bizce çok önemli.’ (K.Y.2).

‘Eğer aileye çocuğunu iyi tanıtırsak onlar da bize daha iyi yardımcı oluyor. Sonuçta özel eğitim ağır işleyen bir süreç ve bu süreçte öğretmenimize çok iş düşüyor.’ (K. Y. 16).

Kurum yöneticilerinin yarısı (%50)kurum içinde ailelerin ve çocukların kendilerinden daha fazla engele sahip çocuk ve aileleriyle karşılaştıklarında bu durumdan olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir.

‘Bu planlama birbirlerinden etkileşimleri düşün diye, buraya gelen çocuk başka bir özürlü arkadaşım zamana yayarak görmeli. Bir anda görüp kaçmamalı.’ (K. Y. 25).

‘Toplum içindeki engelli bireye yönelik olumsuz tutumların engelli bireye sahip ailelerde de görüyoruz. Herkes kendi çocuğunu daha iyi değerini daha kötü görüyor. Bu durum kurum için çok zor oluyor açıkçası.’ (K. Y. 22).

3.2.1.d. Personel ile İletişim

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) kurum içi iletişimi değerlendirirken yeni başlayan bir personel olduğunda veya yeni bir aile geldiğinde kurumla veya personelle alışincaya, kurumu tanıyincaya kadar küçük anlaşmazlıklar yaşanabildiğini belirtmişlerdir. Onlar

karşılıklı saygı ve anlayışın gerçekten bütün problemleri çözebileceğini de eklemişlerdir.

Aşağıda bunlara ilişkin kesitler sunulmaktadır.

‘Bazen çok sıkıştığımız anlar oluyor. Öğretmenimizden görevi olmayan bir şey isteyebiliyoruz. İnsanlar anlayışlı olunca bu tür problemler sorun olmuyor ama yeni başlayan bir personel bu durumu farklı değerlendirebiliyor.’ (K.Y.4).

‘Veliler ilk başladığında çok tedirgin ve de kuşkucu oluyor. Güveni kazanana kadar zor anlar yaşıyoruz.’ (K.Y.6).

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) iletişim konusunda her fırsatı değerlendirdiklerini yemeklerde ve özel günlerde birlikte ekip olarak iyi vakit geçirmeye önem verdiklerini ifade etmişlerdir. Ancak bazı personellerinin bu tür etkinlikleri mecburi bir angarya olarak görerek katılmak istemediklerini, katılan personele de kuşku ile baktıklarını eklemişlerdir. Aşağıdaki kesitlerde kurum yöneticilerinin konuyla ilgili görüşleri yer almaktadır.

‘Biz birbirimize önem veriyoruz. Personelin kendini iyi hissetmesi için bir çok etkinliğimiz var. Doğum günleri, bayramlar, yılbaşı sürprizleri ve hediyeleri hep kullanırız çok da iyi vakit geçiriyoruz.’ (K. Y. 25).

‘Biz kurum içinde etkinlikler düzenleriz geziler, piknikler bazen ailelerimizi ve öğrencileri de alırız. Ama özellikle personelimizin ve bizim de çok ihtiyacımız oluyor.’ (K. Y. 17).

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) çok sık öğretmen değişikliği yaşamak zorunda kaldıklarını, öğretmenlerin her şeyden önce ekonomik düşünerek çok sık kurum değiştirdiklerini ve bu anlamda öğretmenlerine güvenemediklerini belirtmişlerdir. Bu sorunun devam eden eğitimi de etkilediğini bunun da öğrenci ve aileleri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, bu konudan bütün ailelerin de şikayetçi olduğunu vurgulamışlardır. Aşağıda bu konuyla ilgili kesitler sunulmaktadır.

‘Mesela öğretmenim her koşula uygun çalışırken özellikle şu 4+1 kuralı çıkalı başka kurumlardan bizde çalıştığından daha fazla bir ücret verildiğinde hemen gidiyor. Bunu ne kadar engelleyebiliriz. Giderken ne kurumu ne de öğrencileri düşünmüyor. Meslek ahlakı çok gelişmemiş durumda.’ (K.Y.3).

‘Özel kurumu tercih eden personel genelde iş hayatına yeni başlayan gençler oluyor. Gençlerin de hayatı değişiyor aile, memleket falan derken uzun süreli çalışamıyoruz ve kurum aileler etkileniyor bedelini hep biz ödüyoruz.’ (K. Y. 26).

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) yetişmiş personelin özel kurumlara güvenin olmadığını, ilk etapta eğitimcilerin devlet memuru olmak istediklerini ve bununda kurumlarda ciddi personel sıkıntısına neden olduğunu vurgulamışlardır.

‘Mesela özel eğitimci genelde devleti tercih ediyorlar. Kalifiye arayınca daha zor.’ (K. Y.15).

‘Personelle sözleşmeyi yaparken artık yeni bir madde ekliyoruz. KPSS de atandığı takdirde işi bırakıp gidebileceği, bu yıl aldığımız bütün eğitimciler bunu istedi. Özel kurumda çalışmak onlar için hep ikinci plan.’ (K. Y. 25).

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) tecrübeli eleman bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Özel kurumda çalışan personelin sık sık kurumlar arası geçiş yaptığını belirtmişlerdir. Tam bir eğiticinin tecrübeli olduğunu düşündüklerinde personelin kurumdan ayrıldığını, ve neredeyse her personelle aynı süreci yaşadıklarını bu sürecinde eğitim açısından zaman kaybı olduğunu eklemişlerdir.

‘Tecrübeli eleman bulmakla ilgili sıkıntımız var. Biz elemanı yetiştiriyoruz, eleman kurumdan ayrılıyor yeni eleman her şey yeni baştan. Bu bizim için zaman kaybı.’ (K. Y.25)

‘Eleman bulmak sıkıntı, tecrübelisini bulmak hepten yok. Zaten kendi kendimize tecrübe kazandırmaya çalışıyoruz.’ (K. Y. 14).

3.2.2. Finans

Bu bölümde kurum yöneticilerinin finans konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.2.2.a. Diğer Gider ve Kurum Ödemeleri

Kurum yöneticilerinin çoğu (% 83) kurum içi ödemelerde SSK' ya bağlı kaldıklarını, SSK'nın ödenekleri geciktirdiği durumlarda personele maaş ödeme konusunda çok sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunu önlemek için kurum sahiplerinin farklı yollara başvurmak zorunda kaldıklarını özellikle vurgulamışlardır.

'SSK' dan para alamadığımız zamanlarda zaten öncesinden acaba bu sefer ödenecek mi diye stres oluyoruz. Ödenmezse bir iki gün personeli bekletip kurum sahibimizin para bulmasını bekliyoruz. Tabi bu arada haklı olarak personelin tepkisiyle karşılaşıyoruz.' (K.Y.3).

'Hizmet karşılığı, söz konusu bağlı bulunduğunuz kurumdan, ödemelerde gecikme olursa bir iki gün sıkıntı oluyor ama finanssal açıdan güçlü olduğumuz için çok çabuk atlatıyoruz.' (K. Y. 14).

Görüşme yaptığımız kurum yöneticilerinin çok azı (%17) ise, maddi ödenek konularıyla kendilerinin ilgilenmediğini bu konuda tüm yetkinin kurum sahibinde olduğunu ve bu konuda yorum yapamayacağını belirtmişlerdir.

'Ödemeler konusunda benim bir yetkim yok açıkçası. Bu konulardaki yetkinin tamamı kurum sahibimize ait. Ben yorum yapamıyorum.' (K.Y.4).

'Açıkçası biz burada ben sorumlu değilim. Ama düzen güzel, sigorta yatar, yeni mezun belli ve diğerleri arasında belli fark var, ve onu uyguluyoruz.' (K. Y. 15).

3.2.3. Yönetim

Bu bölümde kurum yöneticilerinin yönetim konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.2.3.a. Personel Yönetmek

Kurum yöneticilerinin yarısı (%50) öğretmenlerinin kendini yeterince mesleğine veremediklerini çoğunlukla şikayetçi kişiliklerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

‘Bakın özellikle öğretmenler her nasılsın sorusuna aman üf yoruldum çok zor vs. diye cevap veriyor. Artık öğretmenlerimize nasılsın demeye korkuyorum.’ (K.Y.5).

‘Ben şunu gördüm; kurumun şartları Milli Eğitim’e göre çok yoğun bu şartlardan öğretmenler hep şikayetçi. Sanırım hep Milli Eğitim’le karşılaştırıyorlar.’ (K.Y. 2).

‘Ben bunu özellikle öğretmenlik mesleğinden mezun olan arkadaşlarda sık gördüm. Kendini zorlamadan ve geliştirmeden, bir şey üretmeden çalışmayı tercih ediyorlar. Yani beyinlerini tembelliğe alıştırmışlar. Bunu da Mili Eğitim deki çalışma şartlarına kendilerini odakladıkları için diye düşünüyorum ama özel kurumda çalışmayı tercih edince bu şartlara uyum sağlamalılar ama zorluk yaşıyorlar. Bu konuda birbirimizi anlayamıyoruz.’ (K.Y.1).

3.2.3.b. Personel Gelişimi ve Hizmet-içi Eğitim

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) personelin kendini geliştirmesiyle ilgili çok profesyonel bir çalışmanın bulunmadığını zaten bu ihtiyacı karşılayacak yetişmiş eleman sıkıntısının da olduğunu belirtmişlerdir. Bunu telafi edecek şekilde sürekli öğretmenlerinin bilgi konusunda alış veriş sağlamak amaçlı toplantılar yaptıklarını ve bunun için fırsatlar yaratmaya çalıştıklarını ancak bunun çok yetersiz olduğunu eklemişlerdir.

‘Açıkkası böyle düzenli ve profesyonel bir çalışmamız yok ama bizde her yemek ve toplantılarda özellikle öğretmenlerimizin birbirine yardımcı olması için çaba harcıyoruz. Zaten kendi aralarında bu sistem var. Öğretmenlerimiz çok çalışıyor. Bir de mesai sonlarında

onlardan toplantıya kalmalarını istemek bilmiyorum çok hoş bakmazlar diye düşünüyorum açıkçası.’ (K.Y.4).

‘Personelin eğitimi çok önemli bunu kabul ediyorum, bir şeyler yapmaya çalışıyoruz ama kesinlikle yeterli görmüyorum öyle kapsamlı bir hizmet içi eğitim için vakit yok herkes çok yoğun çalışıyor.’ (K. Y. 21).

‘Toplantılarda ki paylaşımlarla bu açığımızı kapatmaya çalışıyoruz, vakit de yok zaten ama her toplantıda bir konu belirliyoruz ve bu konuda tartışıyoruz. Tabi ki yeterli değil.’ (K. Y. 14).

Kurum müdürlerinin çoğunun (%80) personelin mesleki gelişimi için üniversitedeki özel eğitim alanında yetişen uzmanların nicel olarak çok az olduğunu, onların da kendi alanları doğrultusunda akademik gelişimleri ve unvan için çok çalıştıklarını bundan dolayı da kurumlardaki personel eğitimine zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir.

‘Bizim üniversiteyle de aramız çok iyi ama orada personel sıkıntısı var. Hocalarımız çok yoğun bizim hizmetiçi eğitimimize vakit ayıramıyorlar maalesef.’ (K.Y.3).

3.2.4. Kurumsal Yönden Gelişim

Bu bölümde kurum yöneticilerinin kurumsal yönden gelişim konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.2.4.a. Kurum Gelişimi

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) kurumların ticari rekabetinin eğitim rekabetini geride bıraktığını ifade etmişlerdir. Kurum sahibinin eğitimci olup olmadığının kurum politikasını belirleyebildiğini eklemişlerdir. Aşağıdaki kesitlerde kurum yöneticilerinin konu ile ilgili görüşleri yer almaktadır.

‘Gizliden gizliye bir rekabet söz konusu. Bu eğitimi düşürüyor ve eğitim açısından pek hoş olmayan sonuçlar çıkarabiliyor.’ (K. Y. 16).

‘Biz hepimiz eğitimciyiz böyle olunca kurum politikamız kaliteli eğitim. Ama herkes böyle değil, özellikle dikkat çekicidir, sahibi eğitimci olmayan kurumların eğitim dışında önceliklerini görüyoruz.’ (K. Y. 18).

3.2.4.b. Diğer Kurumlarla Rekabet

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) kurumların ortak bir noktada buluşma sıkıntısı yaşadıklarını büyük şehirlerde birden fazla dernek bulunduğunu ve ortak noktada birleşmek yerine dernekler arası bile rekabetin varlığından dolayı temel problemlere bu derneklerin işlevsel çözümler bulamadığını ifade etmişlerdir.

‘Bizim kurum da bir derneğe üye işte kurum sahibimiz gidip geliyor. Ama şimdiye kadar bir yaraya merhem olmuş değiller. Belki konuşup hepimiz aynı sıkıntıdan müzdaribiz deniyor bu faydası var.’ (K. Y. 17).

‘Önceden kurumlar arası rekabet vardı. Fakat bu rekabet eğitsel açıdan değil okulun öğrenci sayısı ve fiziksel yapısıyla ilgiliydi ve bu rekabet kurumlara olumlu getri sağladı. Şimdi dernekler arttı ve dernekler arası rekabetten bir sonuca varılamıyor. Bir şey değişmedi.’ (K. Y. 11).

3.2.5. Yasal Düzenlemeler

Bu bölümde kurum yöneticilerinin yasal düzenlemelere yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.2.5.a. Yönetmeliklerin Sık Değişimi

Kurum yöneticilerinin çoğu (%83) yönetmeliklerde çok sık değişiklikler olduğunu birini halletmişken yeni yasal düzenlemelerin çıktığını belirtmişlerdir. Onlar yönetmeliklerin düzenlenmesinde bu işin içerisinde çalışan kimselerin olması veya danışılması gerektiğini, ancak bu haliyle yönetmelikteki boşluklar olduğunu ve insanların bu boşluklardan yararlanarak bu alana özellikle ticari olarak yaklaştıklarını eklemişlerdir.

‘Bakın işin açıkçası, yaşadığımız tüm sıkıntıların temelinde bu işi bilen kişiler tarafından yapılmaması ve çok boşlukların olması. Yasal düzenlemeler gözden geçirilmeli ve herkesin okul açması engellenmeli. Bu olsun, eğer bizim kapatmamız gerekiyorsa kapatırız. Ama buna dur demek lazım.’ (K.Y.5).

‘Mesela bize sosyal hizmet uzmanı çok lazım değil, onu şart koşacaklarına iki özel eğitimci alalım ama böyle olmuyor. Şartı karşılayacağız diye başka eleman alamıyoruz yani önceliği ihtiyaç olmasa da 4+1 kuralına vermek zorunda kalıyoruz.’ (K.Y.5).

3.2.5.b. Farklı Kurumların Farklı Yasal Düzenlemelere Sahip Olması

Kurum yöneticilerinin hepsi (%100) kurumların SHÇEK, MEB ve vakıflara bağlı olarak çalıştıklarını hepsinin farklı bir işleyiş ve yönetmeliği olduğunu buna bağlı olarak bütün kurumların ortak bir noktada buluşmasının çok zor olduğunu ifade etmişlerdir.

‘Biz MEB’e bağlıyız yönetmeliğimiz ona bağlı. Başka kurumlar var ama çoğu SHÇEK’e bağlı olarak çalışmaktadır. Onlarında işleyişi ona göre. Herkes kendi derdinde.’ (K. Y. 27).

‘100’ün üzerinde kurum var. E iletişimin kuvvetli olması zaten beklenemez. Bir de bağlı olduğumuz kurumlarda farklı kimi MEB kimi SHÇEK böyle olunca var olan iletişim istenilen seviyede olamıyor.’ (K. Y. 19).

3.3. Kurumda Çalışan Öğretmenlerin Görüşleri

Bu ana bölümde kurumda çalışan öğretmenlerin görüşleri kendini geliştirme, iletişim, ücret değerlendirmesi ve yasal düzenlemeler gibi alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.3.1. Kendini Geliştirme

Bu bölümde kurumda çalışan öğretmenlerin kendini geliştirme konusundaki görüşleri ile ilgili bulgular sunulmuştur.

3.3.1.a. Hizmet-içi Eğitim

Görüşme yapılan öğretmenlerin tümü (% 100) kurumlarında sistemli bir hizmet içi eğitim olmadığını belirtmişlerdir. Ancak kurumda ilk çalışmaya başlayan öğretmenlerin öncelikle gözlemlere katılarak belli bir hazırlık süresi geçirdiklerini de eklemişlerdir. Aşağıda kurumda çalışan öğretmenlerin görüşlerinden alınan kesitler sunulmaktadır.

‘Ben bir çok kurumda çalıştım hiç birinde düzenli bir hizmet içi almadık. Ama başlar başlamaz bize öğrenci verilmedi. Birkaç hafta kurumdaki eğitimi tanımak için gözlemlere katıldık.’ (K.Ö.1).

‘Yeni başlayan öğretmenler tecrübelide olsa kuruma ve öğrencilere ısınması için bir süre gözleme veriyorlar.’ (K.Ö.12).

Yine öğretmenlerin hepsi (%100) okullarında ve yakın çevrelerinde hizmet içi eğitim veren bir kişi olmamasına rağmen, bu eksikliği kurum içinde deneyimlerini paylaşarak aşabildiklerini belirtmişlerdir.

‘Hizmet içi eğitim konusuna gelince, aslında hepimiz özel eğitim öğretmeni değiliz, çoğumuz bu mesleği çalışarak öğreniyoruz. Ben bir çok kurumda çalıştım ve bir hizmet içi program görmedim ama her kurumda öğrencileri tanımak ve de alışmak için belli sürelerde gözlem yapma fırsatını da buldum.’ (K.Ö.4).

‘Kurum içi toplantılarda değişik alandaki arkadaşlar sunum yapıyorlar ve paylaşımlar var. Bunun dışında yok kendi merak ve çabamızla oluyor.’ (K.Y.24)

3.3.1.b. Bilimsel Etkinliklere Katılma

Öğretmenlerin tamamına yakın bir kısmı (%80) çok yoğun çalışma koşulları olduğunu bu nedenle çoğu seminer ve konferansları takip etmekte sıkıntılarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle yeni gelişmelerden habersiz kaldıklarını vurgulamışlardır. Aşağıda bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerinden kesitler sunulmuştur.

‘Mesela ben konferansları ve seminerleri takip etmeyi kendimi yetiştirmek için şart görüyorum. Evet kurum yöneticileri de benim düşünceme katılıyor ama o kadar yoğun çalışıyoruz ki vakit bulup gitmek imkansız.’ (K.Ö.4).

‘Konferans ve seminerler evet çok yararını görüyoruz. Ama sadece bu şehirde olursa katılabiliyoruz. Hem kendimiz hem de kurum yönetimi mutlaka kaçırmamaya çalışırız. Ama başka şehirde olursa hem çalışma yoğunluğu, hem de ekonomik açıdan çok zor.’ (K.Ö.11).

3.3.1.c. Kurumlarda Teknoloji Kullanımı

Kurumda çalışan öğretmenlerinin yarısı (%50) kurumlarında bilgisayar ve Internet ortamının onların kullanımına açık olduğunu böylelikle yeni çıkan materyal ve tekniklere ulaşma fırsatı bulabildiklerini belirtmişlerdir.

‘Ben kendimi bu işe adadım diyebilirim. Zaten arkadaşlar hep benden bekliyor kurumda. Bu sorumluluk bana kaldı. Mutlaka her gün yarım saat bir şeyler arar bulurum. Eskiden hiç yazılı kaynak yoktu. Şimdi internetten hazır BEP bile bulabiliyoruz. Bence bunu herkes kullanmalı.’ (K.Ö.2).

‘Yeni araştırmaları takip ediyorum, yabancı dilim de var. Internetten yurt dışı yayınlarını da takip ediyorum.’ (K.Ö.17).

3.3.2. İletişim

Bu bölümde kurumda çalışan öğretmenlerin iletişim konusundaki görüşleri ile ilgili bulgular sunulmuştur.

3.3.2.a. Kurum Sahibi ve Yöneticileri ile İletişim

Kurumda çalışan öğretmenlerin hepsi (%100) kurum sahibi ve yöneticilerinin izlediği politikanın yani bu işi hangi maksatla yaptıklarının kurum içindeki iletişimin olumlu veya olumsuz olmasını tamamen etkilediğini belirtmişlerdir.

‘Bakın biz de özelde daha fazla para almak için çalışıyoruz. Ama öğrencilerimize de bu işin hakkını vermeliyiz. Öyle kurum sahipleri var ki, inanamazsınız, derdi para. Eğitim nasıl gidiyor, ne lazım, duymuyor bile. Böyle çok zor tabi.’ (K.Ö.1).

‘Allah’tan bizim hoca eğitime çok önem veriyor ve biz ne istersek öğrenciler için yapmaya çalışıyor. Böyle olunca çalıştığın yerde kafan rahat olur, anlatabiliyor muyum?’ (K.Ö.6).

3.3.2.b. Diğer Öğretmen ve Eğitici Personel ile İletişim

Öğretmenlerin hepsi (%100) özel eğitimin bir ekip işi olduğunu, bu nedenle kurum çalışanların bir aile gibi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu ağır ve zor yolda ancak ekip olunursa ilerlenebileceğini eklemişlerdir.

‘Ya aslında biz hep negatif elektrik alacağımız insanlarla çalışıyoruz ve bir yerlerden de bunun yerine pozitif elektrik almamız lazım. Sağ olsunlar bizim kurum çok iyi servisçi ağabeyimize kadar çok dost ve yardımcıları bol bol gülüyoruz işte. Gayet iyi.’ (K.Ö.4)

‘Biz uzun süredir birlikte çalışıyoruz. Artık herkes birbirini çok iyi tanıyor. Konuşmadan bile anlaşıyor.’ (K.Ö.26).

3.3.2.c. Ailelerle İletişim

Kurumda çalışan öğretmenlerin hepsi (%100) ailelerin eğitiminin çok önemli bir parçası olduğunu ve kendilerinin bir iki saatlik eğitimle çok faydalı olamayacaklarını belirtmişlerdir. Ancak aileleri eğitimin bir parçası haline getirmek, her aile için çok kolay

olmadığını, her ailenin ise, sosyo-ekonomik durumunun ve eğitim düzeylerinin farklı olduğunu bu nedenle her aileyle farklı bir iletişim yaşadıklarını da eklemişlerdir.

‘Benim bin bir çeşit ailem var. Hepsi de farklı. Nasıl anlatsam kimisi çok meraklı, araştırmacı. Ne anlatacağım diye ağzıma bakıyor, kimisi de bin kere söyle önemsemiyor. Aslında her şeyden önce aile eğitimi verilmeli. Neyse, işte aslında ailelerimi çok seviyorum onlarla iyiyiz yani.’ (K.Ö.3).

‘Bana göre aile çok önemli hocam. Çocuğun başarılı olmasını bekliyorsam önce aileyi işin içine katmalıyım. Ben ailelerimi ilgili hale getirmek için başlangıçta vakit ayırıyorum. Sonra beni tanıyınca ne istediğimi biliyorlar ve böyle daha başarılı olabiliyorum.’ (K.Ö.5).

‘Çocuklarım da birbirinden çok farklı hepsini çok seviyorum. Uykuya dalmadan önce bile onları düşünüyorum. İnanın bir öğrenciyle bir problemi aşamıyorsam kendimi çok kötü hissederim ve mutlaka herkesin kapısını çalar bir çözüm bulurum.’ (K.Ö.6).

3.3.3. Ücret Değerlendirmesi

Bu bölümde kurumda çalışan öğretmenlerin ücret değerlendirmesi konusundaki görüşleri ile ilgili bulgular sunulmuştur.

3.3.3.a. Öğretmen Maaşı

Kurum öğretmenlerinin hepsi (%100) aldıkları ücretten memnun olduklarını belirterek, Özel kurumda çalışmayı tercih etmelerinin önemli bir sebebinin de ücretlerin oluşturduğunu eklemişlerdir.

‘Maaşımdan memnunum ama bu maaşı bir de çalışma tempomu düşününce daha fazla ücreti olmalı diyorum. Ama özel eğitim paradan çok gönül işi zaten.’ (K.Ö.1).

‘Özel Eğitimcilerin piyasasında normal ama Türkiye standartlarına göre gayet iyi olduğunu düşünüyorum.’ (K.Ö.17).

3.3.3.b. Öğretmenlerin Çalışma Koşulları

Öğretmenlerin hepsi (%100) çalışma koşullarının ağır olduğunu haftanın altı günü çalışmanın zorluklarını anlatarak bu temponun özel sektörün bir dezavantajı olduğunu belirtmişlerdir.

‘Benim doğruyu söylemem gerekirse alınan ücret için özeldeyim. Yoksa çalışma şartlarına bakarsak ben Milli Eğitim de daha rahat ederdim ama ben hızlı tempoyu da severim.’ (K.Ö.3).

Yazın iyi de kışın sabah 8’den 2’ye kadar normal Milli Eğitim sonra bireysel biraz ağır oluyor tabii ki. Bir de cumartesi de mecbur çalışıyoruz. Milli eğitim bize pazar günü bile saat 21’e kadar izin var.’ (K.Ö.21).

3.3.4. Yasal Düzenlemeler

Bu bölümde kurumda çalışan öğretmenlerin yasal düzenlemeler konusundaki görüşleri ile ilgili bulgular sunulmuştur.

3.3.4.a. Öğretmenlerin Sosyal Statüsü

Kurumda çalışan öğretmenlerin hepsi (%100) özel kurumda çalışan eğitimcilerin sosyal statüsünün belirsizliğini ifade ederek. Bu nedenle hangi özlük haklarından yararlanabileceklerini bilemediklerini belirtmişlerdir.

‘Şu anda en basitinden bir öğretmen olarak görülmüyoruz. Bir otobüsteki indirimden yararlanamıyoruz. Mesele otobüsteki indirimden faydalanmak değil. Biz öğretmen statüsüne konulmuyoruz.’ (K.Ö.2).

‘Belli bir rolümüz yok. Özel eğitimde çalışan herkes; özel eğitimciler, psikologlar hepsi aynı belirsizlikte. Bir çok eğitimci başvurmuş herhalde sosyal hizmetlere, bunun değişmesi için ama sanırım bilmiyorum nasıl olabilir.’ (K.Ö.5).

3.4. Ailelerin Görüşleri

Bu ana bölümde ailelerin görüşlerini iletişim ve eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi gibi alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.4.1. İletişim

Bu bölümde ailelerin iletişime yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.4.1.a. Kurum Sahibi ve Yöneticisi İle İletişim

Kuruma devam eden özürlü ailelerinin çocuklarının hepsi (%100) kurum sahiplerini, yöneticilerini ve öğretmenlerini çok sevdiklerini belirtmişlerdir.

‘Allah bozmasın ben burayı seviyorum. Çok gezdik yavrucum, nerdeyse hepsine gittim en sonunda burada işte yavrum da sevdi buraları, güler yüzle karşılıyorlar. Teyze bir sorunun var mı? Diye soruyorlar. Daha ne olsun. İyiyiz yavrum, seviyorum burayı.’ (K.A.5).

‘Çok ilgililer,daha önce başka kurumlara da devam ettik son birkaç aydır buraya devam ediyorum. Teknik personeli beğeniyorum, çocuğum burada tırmanmaya geçti.’ (K.A.20).

3.4.1.b. Öğretmen ile İletişim

Ailelerin hepsi (%100) çok sık öğretmen değiştirdiklerini çocuklarının bundan rahatsız olduğunu belirtmişlerdir. Devam eden eğitimin öğretmen değişiklikleriyle kesintiye uğradığını ve bunun çok sık yaşandığını da eklemişlerdir.

‘Tam tamam her şey yolunda diyoruz. Şöyle kafamı rahatlatıyorum, derken pat diye öğretmen gitti ne yapalım? Kurum sahibinin de yapacağı bir şey yok. Galiba tek sıkıntımız bu.’ (K.A.3).

‘Kurumu sevmemin sebebi şöyle gelince gülerek karşılıyorlar, oturuyoruz. Diğer ailelerle sohbet etme imkanı buluyoruz. Gayet memnunum.’ (K.A.4).

3.4.2. Taşıma ve Karşılama

Bu bölümde ailelerin taşıma ve karşılama konusuna yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.4.2.a. Okula Ulaşım

Ailelerin hepsi (%100) okul tercihinde bulunurken ulaşımın önem taşıdığını ifade ederek, bu nedenle okul servisinin önemli olduğunu kurum yöneticilerinin de ulaşım faktörünü iyi kullandıklarını eklemişlerdir. Aşağıda ailelerin ulaşım ile ilgili kesitler yer almıştır.

‘Benim evim bu okula tam ters istikamette ve ekonomik durumumda çok iyi değil servis olmasa kendim gelemem.’ (K .A. 11).

‘Servis hizmeti çok iyi oldu bazen ben kendim işim olur gelemem, gönül rahatıyla çocuğu servisle gönderiyorum.’ (K. A. 24).

3.4.2.b. Okulda Karşılama

Ailelerin hepsi (%100) okula geldiklerinde sıcak bir ortamla karşılaştıklarında kendilerinin rahatladığını ifade ederek, özel eğitimin stresli ve yıpratıcı bir yol olduğunu aile olarak bu yolda desteğe ve güvene ihtiyaç duyduklarını eklemişlerdir.

‘Ben çok endişeli bir insanım her gün yola çıkarken çok geriliyorum ama okulun kapısından girince güler yüz ve ilgi alaka bana tamam emin ellerde ve doğru yerdesin hissi veriyor.’ (K. A. 17).

3.4.3. Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde ailelerin eğitim etkinliklerine yönelik görüşleri ile ilgili bulgular sunulmaktadır.

3.4.3.a. Eğitsel Açıdan Beklentiler

Ailelerin çoğu (%80) çocuklarının eğitimini daha ayrıntılı bilmek istediklerini sadece dersin sonunda öğretmenin anlattıklarıyla yetindiklerini bununda yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

‘Aslında evet kurumumuza güvenmediğimden değil de, çocuğuma daha fazla yardım edebilmek için dersi daha ayrıntılı izlemek istiyorum. Duyduğuma göre kamera sistemli kurumlar da varmış. Bizde de olsa diye düşünüyorum.’ (K.A. 6).

‘Bizim okulumuzda eğitime güvenim tam. Hem de kameralı sistemimiz var, çocuğumu istediğim zaman derste izleyebiliyorum ama kamera olmasa da okulumuza güveniyorum.’ (K.A.1).

Diğer bölümde (Bölüm IV) Tartışma sunulacaktır.

IV. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde alanyazın, araştırma bulguları ve araştırmacının deneyimleri ışığında ortaya çıkan bazı durumlar örneğin iletişim, personel, ödemeler, yasal düzenlemeler, hizmet içi eğitim, aile eğitimi gibi alt başlıklar altında sunulmaktadır.

IV.1. İletişim

Bu bölümde alanyazın, araştırma bulguları ve araştırmacının deneyimleri ışığında iletişim konusu, kurum içi iletişim, kurumlararası iletişim gibi alt başlıklar altında sunulmaktadır.

IV.1.a. Kurum İçi İletişim

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kurumdaki personelin kendi arasında ve diğer kurumlarla iletişim konusunun sürekli olarak göz önüne gelmesi ve dikkatin bu konuda yoğunlaştığı gözlenmektedir. İletişim özel eğitim etkinliklerinin niteliği açısından bakıldığında çok önemli bir konu olduğu anlaşılabılır (Akkök, 2000).

Alanyazında da (Akarsu, 2001; Ersoy ve Avcı, 2000) belirtildiği gibi özel eğitim bir ekip işidir ve bu ekibin sadece amaçsız bir toplumdan oluşan bireylerden değil, amaçlı olarak bir topluluk meydana geldiğini ve bu topluluğun ancak kendi arasında gerek yatay gerek dikey ve gerekse çapraz modelli iletişimi gönüllü olarak yapabildikleri sürece özel eğitimde bir birey için verilen hizmetlerin anlamlı ve hedefe ulaşılabilir olabilecek durumu ortaya çıkarabileceğidir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kurum sahipleri, kurum müdürleri, öğretmenler ve ailelerin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde iletişimin hem kurumdaki işlerin daha etkin ve nitelikli olmasında hem de bireye doğrudan ve çok yönlü verilen hizmetin niteliği açısından çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Eğer bir yerde nitelikli bir iletişim varsa orada nitelikli hizmet de vardır denmektedir (Sarı, 2000).

Ancak bazen iletişimin kurum sahipleri ile öğretmenler arasında maddi kaygıdan dolayı zayıflayabildiğini, bu alanda yetişen elemanın az olmasından kaynaklandığını öğretmenlerin bu durumun farkında olmalarından ve bu durumu kendi lehlerine kullanmak istemelerinden iletişimin zayıfladığını belirtmişlerdir. Araştırmacının deneyimlerine göre, iletişim zayıflığında kurum sahiplerinin de maddi kayıpları ile ilgili kaygıları, çok para kazanma isteği ve Sarı'nın (2003) ifadesiyle özel eğitim etkinliklerini yerine getiren ve gerçek uygulayıcılar olan öğretmenlerin yaptıkları işin ne kadar zor olduğunu bazen fark edemediklerinden de kaynaklanıyor olabilmektedir.

Ayrıca görüşmelerin sonucunda ortaya çıkan bulgular incelendiğinde kurum sahiplerinin kurumda çalışan ve öğretmen yetiştiren fakülte mezunu personellerinin diğer personellerine göre özel kurum çalışma temposuna uyum sağlamakta zorlandıklarını belirtmektedirler. Bu uyum problemini ise, Milli Eğitim Bakanlığın da çalışan öğretmenlerin çalışma koşullarıyla özel kurumun çalışma koşullarını karşılaştırarak özel kurumun çalışma koşullarının onların gözlerinde olumsuz olarak büyüttüklerini fakat öğretmenlerin aradaki maaş farkını da göz ardı etmelerine bağladıkları görülmektedir. Bu anlamda, karşılıklı etkileşim için her iki tarafın da birbirlerinin kurum için değerli olduklarını ancak maddi kazançların paylaşılması kısmında öğretmenlerin de çalıştıklarının karşılığını almaları ve bu konuda kurum sahiplerinin çok açık ve şeffaf olmaları gerektiğinin bilincinde olmaları çok önemlidir (Ledergerg, 1993: Sarı, 2003: 24)

Araştırma bulgularına göre, görüşülenlerin hepsinin iletişimin başarılarının artması üzerindeki etkisini vurguladığı görülmektedir. Kurum çalışanlarının ve sahiplerinin bu konuyu önemli görmeleri özel eğitim kurumlarında önemli bir özelliğin çok iyi düzeyde farkında olunması açısından anlamlıdır (Eripek ve arkadaşları, 1998). Oysaki bu araştırmadan elde edilen bulgular iletişimin çok iyi düzeyde olmadığını göstermektedir. (Bakınız bulgular kısmının kurum sahipleri, iletişim alt başlığı) Kurumlardaki iletişimin daha yeterli hale

gelebilmesi için kurum içinde yönetici ve personel arasında şeffaflık sağlanmalı sorumluluk ve yetkiler herkes için açık ve belirgin olmalıdır.

IV.1.b. Kurumlararası İletişim

Araştırma sonucuna göre, bağlı bulunan üst kurumlarla (SHÇEK, MEB) iletişim konusunda güçlük yaşanıldığı, varolan iletişimin denetim ve yönetmeliklerde yazılı olan evraklarla sınırlı kaldığı kurumların ihtiyaç duyduğu özellikle uygulama konusunda rehberlik ve danışma ile ilgili çok büyük eksiklik hissedildiği ortaya çıkmıştır. Özel kurum çalışanlarının bu yetersizlikleri yönetmeliklerin işlevsellikten uzak olmasına bunu da yönetmelik hazırlayanların ve denetim konusunda çalışanların uygulamadan uzak olmasına bağladıkları dikkat çekicidir.

Bu araştırmada ortaya çıkan bir durumun da yasal düzenleme ile kurum açabilmenin daha ilkeli olarak açılması gerektiği, bazı bürokratik engellerin bazı kurumlar için işletilmeyerek kurum açıldığını oysaki bu kurumların ticari amaçtan daha çok özel eğitime muhtaç çocuklara hizmet etmek amacının daha öncelikli olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Kurumların kendi aralarındaki iletişim ve ilişkinin sınırlı olması bağlı bulundukları SHÇEK ve MEB olmak üzere iki ayrı kurum ve buna bağlı iki ayrı yönetmeliğin varlığı kurumları farklılaştırırken birde ticari kaygıların varlığı hatta (deyim yerindeyse), bir gün gelir benim elemanımı kendi kurumuna götürür veya benim öğrencimi alır götürür kaygısından olduğunu belirtmektedirler. Bu tür kaygıların giderilebilmesi için de aralarında sık sık toplantıların yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Sorunların açıkça tartışılmadığı gibi, çok az bir kurumun sorunların giderilmesinde başka eşdeğer kurumlardan yardım alma ihtiyacı hissettiğini belirtmişlerdir. Bunun en büyük nedeninin de kurumlarda 4+1 kuralının getirilmesi oldu. Bu kural geldiğinde bazı kurumlar bazı elemanlara iki kat maaş vererek diğer kurumdan etik olmayan yollarla personel transferine gittiklerini bunun da diğer kurumları etik dışı zarara uğratma durumunda bırakıldığını belirtmektedirler.

Kurumlar arası paylaşımın ve ortak çözümlerin bulunamayışın yukarıda saydığımız sebeplerden dolayı kısır döngü halinde kaldığı görülmektedir. Buna sebep olarak kurumlar arası iletişimde sadece kurum sahiplerinin çözüm üretmesi beklentisinden kaynaklandığı görülmektedir. Oysaki kurumda çalışan diğer personelinde bir araya gelebilecekleri düşüncesi göz ardı edilmektedir. Diğer personelin özellikle kurum yöneticilerinin göz ardı edilmesindeki sebep ise araştırma bulgularında kurum yöneticilerinin de ifade ettiği gibi kurum yöneticilerinin yönetici vasfını taşımalarına rağmen kurum sahiplerinden bağımsız olarak çalışmadıkları görülmektedir. Oysaki kurum yöneticileri işin sadece eğitim boyutuyla ilgili olduklarından kurumlar arası kişisel çatışmaları geride bırakarak ortak problemlere çözüm üretebilecekleri düşünülmektedir.

IV.2. Personel

Bu araştırmada ortaya çıkan bir diğer durum da, Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumlarının yetişmiş eleman bulmada kurumların çok güçlük çektikleridir. Özellikle kurum sahiplerinin belirttiğine göre, özel eğitim öğretmeni bulmakta güçlük çekildiği hatta fizyoterapistlerin de nicel yönden çok sınırlı olduğunu bu anlamda bu konunun çocukların gelişimi açısından dolaylı da olsa engellenebildiği belirtilmektedir. Ülkemizde sadece yedi üniversitede bu alana öğretmen yetiştirilmesi ve beş üniversitede de fizyoterapist yetiştirilmesi bu açıdan bakıldığında ülkemizde yeni gelişen özel eğitim açısından da bir sınırlılık meydana getirebilmektedir. Oysaki fizyoterapist her hastanede ve her özel kurumda bulunmasının gerekli olduğu göz önüne alınırsa, bu açıdan ülkemizdeki özel eğitim öğretmeni yetiştiren fakültelerinde daha çok sayıda eleman yetiştirilmesi ve ilgili fakülte veya yüksekokullarda da daha çok nicel yönden fizyoterapist yetiştirilmesi çok önem arz etmektedir.

Ülkemizdeki özel eğitim okulları, özel sınıflar ve kaynaştırma eğitimi veren okullar da gözönüne alındığında nicelik yönden ne kadar sınırlı olduğu hemen anlaşılabilir.

Ülkemizde bu anlamda gerek özel eğitim öğretmenlerinin ve gerekse fizyoterapistlerin (fizik tedavi uzmanı) Yüksek Öğretim programlarında daha çok eleman yetiştirilmesi konusunda gerekli önlem alması gerektiği kadar bu konu açısından önem arz etmektedir.

Kurum sahipleri ve yöneticileri eğitici personeli değerlendirirken özel kurumda çalışmayı tercih eden personelin genellikle yeni mezun olmuş çok genç insanlardan oluşmaktadır. Dolayısı ile genç insanların hayatlarının evlilik askerlik vb. hayat akışına göre değişebilmektedir. Bu değişiklikler kurumda çalışan personelin aynı kurumda uzun süre çalışmasını zorlaştırdığını ortaya çıkarmıştır. Bu da kurum yöneticilerinin genç personeli işe alırken daha temkinli davranmasına neden olduğu dikkat çekicidir.

Araştırma bulgularında kurum personelinin sosyal statülerinin belirsizliğiyle ve geleceklerine yönelik kaygıları ilgili görüşleri çok dikkat çekicidir. Eğitimcinin başarılı olabilmesi kaygılı olmaması gerekmektedir. Oysaki özel kurumda çalışan eğitimcilerin sosyal statülerinin belirsizliği kendi ifadeleriyle onları kimlik kaygısına sürüklediği görülmektedir. Ayrıca özel kurum sahiplerinin personeli kaliteden çok ödediği ücrete göre değerlendirmesi sonucu kendilerinin yerine daha ucuza çalışabilecek personel bulduğunda işlerine uzun süre devam edemeyeceklerini düşünmeleri de özel kurumda bir gelecek görememelerine neden olmamaktadır. Bu tür kaygıları taşıyan eğitimcilerin kendilerini tam anlamıyla işlerine verebilecekleri düşündürücüdür. Bu kaygıların dolaylı olarak eğitimi olumsuz etkileyeceği düşünülmekte ve çözüm gereken önemli bir konu olduğu vurgulanmaktadır. Açıkçası personelin kaygısız kendini işine verebilmesi eğitimin amacına ulaşmasını kolaylaştırıcı en önemli faktörlerden biridir (Sarı, 2003). Bu konuda karşılıklı güvenin sağlanması iki taraflı imzalanan sözleşmelerin şeffaf ve yaptırım gücünün artırılması gerekmektedir.

IV.3. Ödemeler

Bu araştırma bulgularına göre, kurum içi ödemeler konusunda da kurumların güçlüklerle karşılaştığı ortaya çıkmaktadır. Özellikle kurumların hak ettikleri ve Devletin her çocuk başına verdiği 330 YTL'sını (çift özür için 330 YTL, tek özür için 264 YTL) zamanında Sosyal Sigortalar Kurumundan alamadıklarını bundan dolayı kurumlarında kurum içi ödemeleri aksatabildiğini bunun da kurumda çalışan personelin motivasyonunu düşürdüğünü belirtmektedirler.

Zamanında hak ettiği ücreti alamayan personel bazen kurumda alınganlıklar gösterdiği bunun da etkileşim düzeyi ile çalışma azmi ve isteğinin olumsuz yönde etkilendiği belirtilmektedir (I.Özürlüler Şurası 1999). Hatta personelin maaşlarının ödenmesinin üç ay kadar bile gecikebildiği bundan dolayı bazı kurumların 'kriz' yaşadıklarını oysaki kurumların niteliğini artırmanın nasıl olması gerektiğini düşünceleri yerine kurumun ayakta nasıl kalabileceğini düşünmeye başladıkları belirtilmektedir (Özyürek, 1998). Kurum sahipleri bazen neden böyle bir kurumu açmak için bu kadar çok çaba harcadıklarını bile kendi kendine sorguladıkları bu tür sorgulamanın da kendilerinde bir tükenmişlik duygusunun ortaya çıkabildiğini belirtilmektedir.

IV.4. Yasal Düzenlemeler

Ülkemizde ağır bir bürokrasinin olması dolayısıyla her işe doğrudan veya dolaylı olarak yansiyabildiğini bunun da işlerde hem gecikme hem de karşı tarafı bıktırma gibi bir durumun ortaya çıkmasında önemli neden olabilmektedir (Sarı, 2003). Kırtasiye ve kağıt masrafları yanında bir çok emek ve zamanın bazen boşa harcadığını bu bağlamda kurumlarda çalışan yöneticilerin bu tür bürokratik işlerden dolayı kurumun niteliğini geliştirmek için gerekli planlamaların yapılamadığını çünkü öncelikle kurumların ayakta kalmasının sağlanmasının bile zor olduğu ülkemizde bu bağlamda kuruma ve kurum içi ödemelerin kolaylaştırılması veya bununla ilgili bir yasal düzenlemenin yapılması gerektiği belirtilmektedir (I. Özürlüler Şurası, 1999; Zeytinoğlu, 1991).

Yine yasal düzenlemelerle ilgili olarak araştırma bulgularımızı incelediğimizde kurum sahipleri 4+1 personel çalıştırma kuralıyla ilgili eleştirilerinin dikkat çekici olduğu gözlenmektedir. Kurum sahiplerine göre her kurum ihtiyaç duyduğu personeli almak istemesine rağmen 4+1 personel çalıştırma kuralından dolayı ihtiyaç duymadığı personeli de almak zorunda bırakıldığını belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak yasal düzenlemeleri oluşturan kimselerin yasal düzenlemeleri oluştururken kurumların talep ve beklentilerini araştırmaları gerektiğini belirttiklerini görmekteyiz.

IV.5. Hizmet- içi Eğitim

Kurumda çalışan personelin hizmet içi eğitimle yetiştirilmesi özel eğitim alanında gelişim ve değişimin onlara en iyi aktarılması durumunun üniversitedeki yetişmiş uzmanlarla birlikte yapılması gerektiği ancak bunun beklendik düzeyde gerçekleşmediğini belirtmektedirler. Bunun en büyük nedeni ise üniversite personelinin akademik yoğunluk ve kendi gelişimlerini sağlamak için çok çaba ve çok yoğun çalışmalarından dolayı bu tür programlara zaman ayıramadıklarını belirtmektedirler (Ataman, 2003).

Ülkemizde doktora sonrası akademik ünvanlar için büyük çaba sarf edilmesi gereği bir akademisyenin bu tür hizmet içi eğitime zaman ayıramadığı zaten var olan ders yükünün çok aşırı olduğu da gözden kaçırılmayacak önemli bir konudur. Akademisyenlerin maddi gelir düzeylerinin diğer kurumlarla karşılaştırıldığında son derece sınırlı olduğu ve bir üniversitede çalışan doçentlik unvanına sahip olanın Büyükşehir Belediyesinde çalışan bir daire başkanından bile aylığının düşük düzeyde olduğu belirtilmekte ve bu durumun bir akademisyenin hareket potansiyellerini sınırladığı da gözlenmektedir. Araştırma ve sosyal yaşam gibi konuların pahalı olduğu ülkemizde, bir de maddi kaygıların akademisyenleri sınırlı hareketler içindeki kısır döngü içerisinde harekete zorlanmaktadır. Ancak özel eğitim alanında çalışan ve uzmanlaşan personelin az sayıda olması yanında bir de maddi kaygılarının olması hizmet-içi eğitim etkinlikleriyle özel kurumlarda çalışan personelin yetiştirilmesi bu

anlamda ve beklendik düzeyde gerçekleşmemektedir (Özyürek, 1996). Ancak bu kurumlardaki yöneticilerin bazılarının da kurumun nitel yönünü göz ardı ettikleri gözlenmektedir. Onlara göre, hizmet içi eğitim ikinci planda olduğu gibi bir önyargının da hakim olduğu düşünülebilir.

IV.6. Aile Eğitimi

Yasal düzenlemeleri incelediğimizde özel eğitimde ailenin yeri çok önemlidir (MEB 2000, 573 Sayılı KHK, bakınız; ek:4). Ancak bulgular kısmında elde ettiğimiz sonuçlar, aile eğitimi konusunda kurumlarımızın formal bir çalışma yerine bu konuyu öğretmen becerisine bıraktığını görüyoruz. Oysaki bunlara kurumda verilen birkaç saatlik eğitim engelli çocuklarda istenilen davranış değişikliğini oluşturmakta çok yetersiz kaldıkları söylenmektedir. Bu nedenle kurumlarda formel olarak uzman bir eğitimci ve bir psikolog eşliğinde aile eğitimine yer verilmesi gerekmektedir (Akcamete ve Kargın, 1999). Bu konunun eksikliği de özel eğitimin başarılı olmasını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir.

Alanyazında yer alan yasal düzenlemeleri değerlendirdiğimizde ailenin özel eğitimde çok önemli bir yeri olduğunu ailenin verdiği çocukla ilgili ilk bilgiler çocuğun eğitime başlanma eşiğinin belirlenmesinde çok önemli olduğunu, ailenin eğitime katılımının çocuğun öğrendiklerini pekiştirmesi ve kalıcı bir davranış değişikliğine neden olması açısından önemi asla göz ardı edilemez (Akcamete ve Ceber, 1999; Özyürek, 2001).

Çocuğu en iyi tanıyan kişiler yine kendi ailesi olduğu bir çok yazar tarafından belirtilmektedir. (Konrot, 2000). Fakat engelli çocukların aileleri söz konusu olduğunda çocukların gelişimleriyle ilgili fazla bilgiye sahip olmadıkları gözlenmektedir. Ailenin bilgi konusundaki yetersizliği çocuğun eğitiminin her aşamasında hem aileyi hem de çocuğu olumsuz etkileyebilmektir (MEB, 2000, I. Özürlüler Şurası, 1999).

Bir sonraki bölümde bu araştırmanın sonuçları ile sorunların çözümüne yönelik çağdaş öneriler geliştirilecektir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

V.1. Sonuç

Bu araştırmadan ortaya çıkan sonuçlara göre, kurumların kendi aralarındaki iletişimin çok beklendik düzeyde olmadığı kurum yönetiminin personele personelin de yönetime güven konusunda problemleri olduğu ancak kurumdaki personelin birbirleri arasında iletişimin çok iyi düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşın, kurumlar arası iletişimin ve ilişkinin zayıf olduğu ancak bunun istendik bir durum olmadığı ortaya çıkmıştır. Devletin her engelli çocuk için verdiği paranın bürokratik formalitelerden dolayı Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerine zamanında ödenmediğini bunun da bir kurumda çalışan personelin maaşının ya da ücretlerinin verilmesinin zamanında ödenememesine yol açtığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun da personel arasında iş doyumu ve tükenmişlik olayının gündeme gelmesine neden olmaktadır. Kurumların işleyişi ile ilgili yasal düzenlemelerin geliştirilmesi gerektiği de bu araştırma bulguları ışığında ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilemediği de ortaya çıkmıştır. Kurumda çalışan personelin ve kurum yönetiminin hizmet-içi eğitimin önemini çok iyi bildikleri fakat personelin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi anlamında sıkıntı ve güçlüklerin olduğu ortaya çıkarılmış ancak bu tür bir etkinliğin ya üniversite personelinin akademik etkinliklerle ilgili yoğunluklarından dolayı olanaklı olmadığını veya akademik unvan için çok çaba sarf etmelerinden dolayı bu tür etkinliklere zaman ayırmakta güçlüklerle karşılaştıkları ortaya çıkarılmıştır. Kurumda çalışacak ve alanda yeterlilik kazanmış personel bulmakta güçlük çekildiği ortaya çıkmıştır. I.Özürlüler Şurasında da (1999) reflekte edildiği gibi, ayrıca kurumların aralarındaki ticari kaygılarından dolayı bazen etik olmayan durumlarla personel transferi gerçekleştirmeye çalışıldığı da ortaya çıkmıştır.

V.2. Öneriler

Ortaya çıkan sonuçlardaki güçlüklerin giderilmesine yönelik aşağıdaki çağdaş öneriler geliştirilmiştir.

1. Kurumların daha nitelikli hizmet vermesi için kurumlar arası iletişimin güçlendirilmesi ile ilgili etkinliklere ağırlık verilmesi ve bu konuda kurumların işbirliğine gitmesi için illerde çok ivedilikle üniversitelerin Özel Eğitim Bölümlerinin önderliğinde bir kurulun ve bu tür kurumların iletişim ve etkileşimini güçlendirecek yardımda bulunmaları,

2. Kurumda çalışan personelin hepsinin alanda yetişmiş personel olmadığı buna rağmen kurumlarda profesyonel anlamda bir hizmet-içi eğitimi olmadığından dolayı en azından özel eğitim alanında uzmanlık almış kişiler tarafından hizmet-içi eğitimle personelin yetiştirilmesi için yardımda bulunulması,

3. Özel eğitimin bir ekip işi olduğu ailenin de bu ekibin önemli bir parçası olduğundan dolayı kurumlarda ailenin tam katılımını sağlayacak etkinliklere hız verilmesi,

4. Özel eğitimle ilgili yasal düzenlemelerde boşluklar olduğunu ayrıca özürölüler yasasının çok acil çıkması gerektiği ve bu yasal düzenlemelerde Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumlarında işleyiş, iletişim, gelişim ve değişimi destekleyecek ve kolaylaştıracak bölümün çok iyi düzeyde düzenlemesi,

5. Kurumların hak ettiği ücretlerin devletin kurumları tarafından zamanında ödenebilmesi için gerekli önlemlerin alınması,

6. Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumlarında çalışan eğitici personelin özlük haklarının ve sosyal statülerinin belirginleştirilmesi,

7. Kurum sahiplerinin kurumda çalışan diğer personelin özellikle de kurum yöneticilerine daha bağımsız çalışma fırsatı tanınması,

8. İlerde Özel ve Eğitim etkinliklerinin nitel yönünün yükseltilebilmesi için bir üniversitelerin Özel Eğitim Bölümleri önderliğinde Valilik, Belediye, Sağlık Kuruluşları ve Gönüllü Kuruluşların örneğin, Vakıf veya Derneklerin bilimsel etkinlikler dahil bu çocukların her türlü ihtiyaçlarının karşılanması konusunda daha aktif görev almaları,

9. Toplumda yaşayan bireylerin bu tür kurumlara ve bu kurumlarda görev almaya istekli bireylere yönelik tutumlarında olumlu değişime girmelerine yardım olunması,

10. Sarı'nın (2003) da belirttiği gibi, bu durumlarla ilgili işleyiş ve değişimle ilgili bilimsel araştırma, panel, konferans gibi birçok etkinliklere yer verilmesi,

11. Bu kurumlarda mesleki becerileri kazandırmaya yönelik yoğunlaştırılmış programların uygulanabilmesi için her kuruma metalürji ve ağaç işleri atölyeleri gibi en az iki atölyenin de kurulması yönünde yasal düzenlemelerde ekleme yapılması,

12. Eripek'in (2001) belirttiği gibi engellilerin sosyal, mesleki rehabilitasyon, okulöncesi eğitimi, tıbbi rehabilitesi gibi engelli bireyin daha erken yaştan alıp bağımsız yaşama hazırlayabilecek düzeyde kurumların kendisini yenileme ve değişim yolunda olmaları,

13. Çağlar'da (2004) belirtildiği gibi, toplumun engelin önlenmesine yönelik bilgi ve tutumlarının olumlu ve yüksek düzeyde geliştirilmesine yönelik kurumlararası iletişim ve etkileşimin güçlenmesine yönelik acil önlem alınması,

14. Tekin ve Kırcaali-İftar'ın (2002) belirttiği ettiği gibi, Özel Özel Eğitim Okul ya da Kurumlarında, öğretmenlerin hizmetiçi eğitimle zihin engellilere veya çok ağır düzeyde öğrenme güçlüğüne sahip olan bireylerin bireysel farklılıkları da göz önüne alarak uygun öğretim yöntemi, tekniği ve materyalleri kullanarak öğretim yapmaları,

15. Sosyal güvenliği olmayan öğrencilerinde eğitim haklarını kullanabilmeleri için acil bir çözümün üretilmesi,

16. Milli Eğitim Bakanlığınca yasal düzenlemelerde hükümlerin bir ekip tarafından uygulanabilmesinin sağlanması,

17. Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin sadece sınırlı saatlerdeki derslerinin okulöncesi ve iş eğitimi gibi konularda da eğitim verebilmesi için gerekli olan genişletmenin (program, personel ve fiziki yapı) yapılması,

18. Engelli çocukların, Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurumlarında eğitim görebilmeleri için gerekli olan tıbbi rapor alımı sırasında çocuğu eğitsel açıdan da değerlendirecek bir eğitimcinin tıbbi rapor ekibinde bulunması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- I. ÖZÜRLÜLER ŞURASI, (1999). Çağdaş Toplum Çağdaş Yaşam ve Özürlüler: Komisyon Raporları Genel Kurul Görüşmeleri, Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları.**
- AKARSU, F. (2001). **Üstün Yetenekli Çocuklar, Aileleri ve Sorunları**, Ankara: Edusar Yayınları.
- AKÇAMETE, G.; CEBER, H. (1999). 'Kaynaştırılmış Sınıflardaki İşitme Engelli ve İşiten Öğrencilerin Sosyometrik Statülerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi', **Özel Eğitim Dergisi**, 2 (3): 64-74.
- AKÇAMETE, G.; KARGIN, T. (1999). The Effectiveness of Early Intervention Programs in The Education of Children with Hearing Impairments (Eric Document Reproduction Service, No: ED413694).
- AKKÖK, F. (2000). 'Özürlü Çocuk ve Aileleri ile Bir Grup Çalışması', **Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu**, Ankara: MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 41-56.
- ATAMAN, A. (2003). **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ATAMAN, A. (Ed.) (2003). **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU, (1995). **Bir Fidan Büyüyor**, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını.
- ÇAĞLAR, D. (2004). **Ortopedik Engellilerin Eğitimi**, Ankara: Karatepe Yayınları.

- ERİPEK, S. (2001). **XI. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirilerinden Notlar**, 11-13 Kasım, 2001, Konya: Selçuk Üniversitesi, Süleyman Demirel Kültür Merkezi
- ERSOY, Ö.; AVCI, N. (2000). **Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri: Özel Eğitim**, İstanbul: YA-PA Yayınları.
- KARS, Ö. (1996). **Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları**, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- KONROT, A. (2000). 'Erken Dönem Kekemeliğin Aile Eğitimi Yoluyla Sağaltımı', **Özel Eğitimde Aile Sempozyumu**, Ankara: MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını, 24-29.
- 573 Sayılı Özel Eğitimle İlgili Kanun Hükmünde Kararname**, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Basımevi
- MEB, (2000). **Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği**, Ankara: MEB Basımevi.
- ÖLÇEN, M.; ÖLÇEN, A. N. (1991). **Özürölüler Hukuku - Almanya'da Özürölülerin Üretken Dünyası**, Zihinsel Yetersiz Çocukları Yetiştirme ve Koruma Vakfı Yayını No:1.
- 'Özel Eğitim'. <http://www.meb.gov.tr// ozelegitim.htm>.
- ÖZSOY, Y.; ÖZYÜREK, M.; ERİPEK, S. (1998). **Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar: Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Karatepe Yayınları.
- ÖZYÜREK, M. (1996). **Sınıfta Davranış Yönetimi: Uygulamalı Davranış Analizi**, Ankara: Karatepe Yayınları.
- ÖZYÜREK, M. (1998). **Sınıfta Davranış Değıştirme**, Ankara: Karatepe Yayınları.
- ÖZYÜREK, M. (2001). **Sınıf Yönetimi**, Ankara: Karatepe Yayınları.

SARI, H. (2000). ‘An analysis of the policies and provision for children with special educational needs in England and Turkey’ (Unpublished EdD Thesis), Oxford Brookes University (England): Westminster Institute of Education

SARI, H. (2003). **Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler**, Ankara: PegemA Yayıncılık

SARI, H. (2005), ‘Ağır ve Çok Engelli Öğrencilerin Kaynaştırılması İçin Stratejiler’ A. ATAMAN, (Ed.) (2005), **Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, sy 413-437

TEKİN, E.; KIRCAALİ-İFTAR, G. (2001). **Özel Eğitimde Yanlızsız Öğretim Yöntemleri**, Ankara: Nobel Basın Yayın Dağıtım.

[www.meb.gov.tr/özel eğitim ve rehberlik/ özel öğretim](http://www.meb.gov.tr/özel_eğitim_ve_rehberlik/özel_öğretim).

[www.shcek.gov.tr/özürlü hizmetleri](http://www.shcek.gov.tr/özürlü_hizmetleri).

YETKİN, H. (2000). ‘Amputasyon’, **Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon**, (Editör: M. Beyazova ve Y. Gökçe-Kutsal). Ankara: Güneş Kitapevi, Cilt: 2, 2300-2312.

YILDIRIM, A.; ŞİMŞEK, H. (2004). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık

ZEYTİNOĞLU, S. (1991). ‘Sağlık, Sosyal Hizmet, Hukuk ve Eğitim Alanında Çalışanlarının Türkiye’de Çocuk İstismarı ve İhmali Sorunu ile İlgili Görüşleri’, **Çocuk İhmali ve İstismarı I. Ulusal Kongresi**. Ankara: Gözde Repro Ofset.

EKLER

Ek I: Görüşme Soruları

Ek II: Türkiye Haritası Üzerinde Görüşme Yapılan Şehirler

Ek III: Görüşme Yapılan Okullar ve Adresleri

Ek IV: İlgili Yönetmelikler

Ek I: Görüşme Soruları

GÖRÜŞME FORMU I: Kurum Sahiplerine Yönelik Görüşme Formu

I- İletişim konusunda görüşleriniz nelerdir?

- 1- Diğer Kurumlarla
- 2- Ailelerle
- 3- Okulunuzda çalışan personelle
- 4- Okulunuza devam eden öğrencilerle
- 5- Bağlı bulunduğunuz Kurumla

II- Finansla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- 1- Personelinizin ücretini belirlerken dikkate aldığınız kriterler ve ödeme
- 2- Okulunuzun fiziksel düzenlemelerinde
- 3- Diğer giderler ve kurumunuzun ödemeleriyle ilgili

III- Yönetim konusunda görüşleriniz nelerdir?

- 1- Personelinizi yönetmekle ilgili
- 2- Personelinizin gelişiminin devam etmesi için hizmet içi eğitim
- 3- Diğer kurumlarla ilgili

IV- Kurumsal yönden gelişimle ilgili görüşleriniz nelerdir?

- 1- Kurumunuzun gelişimiyle ilgili
- 2- Kurumunuza öğrenci bulmakla ilgili
- 3- Kuruma devam eden öğrencinin sürekliliği
- 4- Kuruma devam eden ailelerin kuruma olan tutumları
- 5- Personel bulma
- 6- Diğer kurumlarla rekabet

V- Yasal düzenlemeler konusunda görüşleriniz nelerdir?

GÖRÜŞME FORMU II: Kurum Yöneticilerine Yönelik Görüşme Formu

I- İletişim konusunda görüşleriniz nelerdir?

- 1- Kurum sahibiyle
- 2- Diğer kurumlarla
- 3- Ailelerle
- 4- Okulunuzda çalışan personelle
- 5- Okulunuza devam eden öğrencilerle
- 6- Bağlı bulunduğunuz Kurumla

II- Finansla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- 1- Personelinizin ücretini belirlerken dikkate aldığınız kriterler ve ödeme
- 2- Okulunuzun fiziksel düzenlemelerinde
- 4- Diğer giderler ve kurumunuzun ödemeleriyle ilgili

III- Yönetim konusunda görüşleriniz nelerdir?

- 1- Personelinizi yönetmekle ilgili
- 2- Personelinizin gelişiminin devam etmesi için hizmet içi eğitim
- 3- Diğer kurumlarla ilgili

IV- Kurumsal yönden gelişimle ilgili görüşleriniz nelerdir?

- 1- Kurumunuzun gelişimiyle ilgili
- 2- Kurumunuza öğrenci bulmakla ilgili
- 3- Kuruma devam eden öğrencinin sürekliliği
- 4- Kuruma devam eden ailelerin kuruma olan tutumları
- 5- Personel bulma
- 6- Diğer kurumlarla rekabet

V- Yasal Düzenlemeler konusunda görüşleriniz nelerdir?

GÖRÜŞME FORMU III: Kurumda Çalışan Öğretmene Yönelik Görüşme Formu

I- Kendini geliştirme konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- 1- Hizmet İçi Eğitim programlarından yararlanma
- 2- Gerekli araç- gerece ulaşabilme
- 3- Alanla ilgili yeni yayınlanan kaynak ve materyallere ulaşabilme
- 4- Gerektiğinde bir uzmandan yardım alabilme
- 5- Teknolojiyi (Bilgisayar, internet, televizyon vb.) kurum içinde kullanabilme

II- İletişim konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- 1- Kurum sahibiyle olan iletişiminiz
- 2- Yöneticilerle olan iletişiminiz
- 3- Diğer öğretmen ve eğitici personelle olan iletişiminiz
- 4- Ailelerle olan iletişiminiz
- 5- Öğrencilerinizle iletişiminiz
- 6- Kurum dışından gelen personelle olan iletişiminiz

III- Ücret konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- 1- Genel olarak aldığınız maaş konusunda düşünceleriniz?
- 2- Çalışma koşullarınız

IV- Yasal Düzenlemeler konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

GÖRÜŞME FORMU IV: Aileye Yönelik Görüşme Formu

I- İletişim konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- 1- Kurum sahibiyle olan iletişiminiz
- 2- Kurum yöneticisiyle olan iletişiminiz
- 3- Öğretmeninizle İletişiminiz
- 4- Diğer okul personeliyle iletişiminiz
- 5- Diğer ailelerle iletişiminiz
- 6- Kurum dışından gelen personelle
- 7- Diğer kurumlarla ilgili görüşleriniz

II- Taşıma ve Karşılama konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

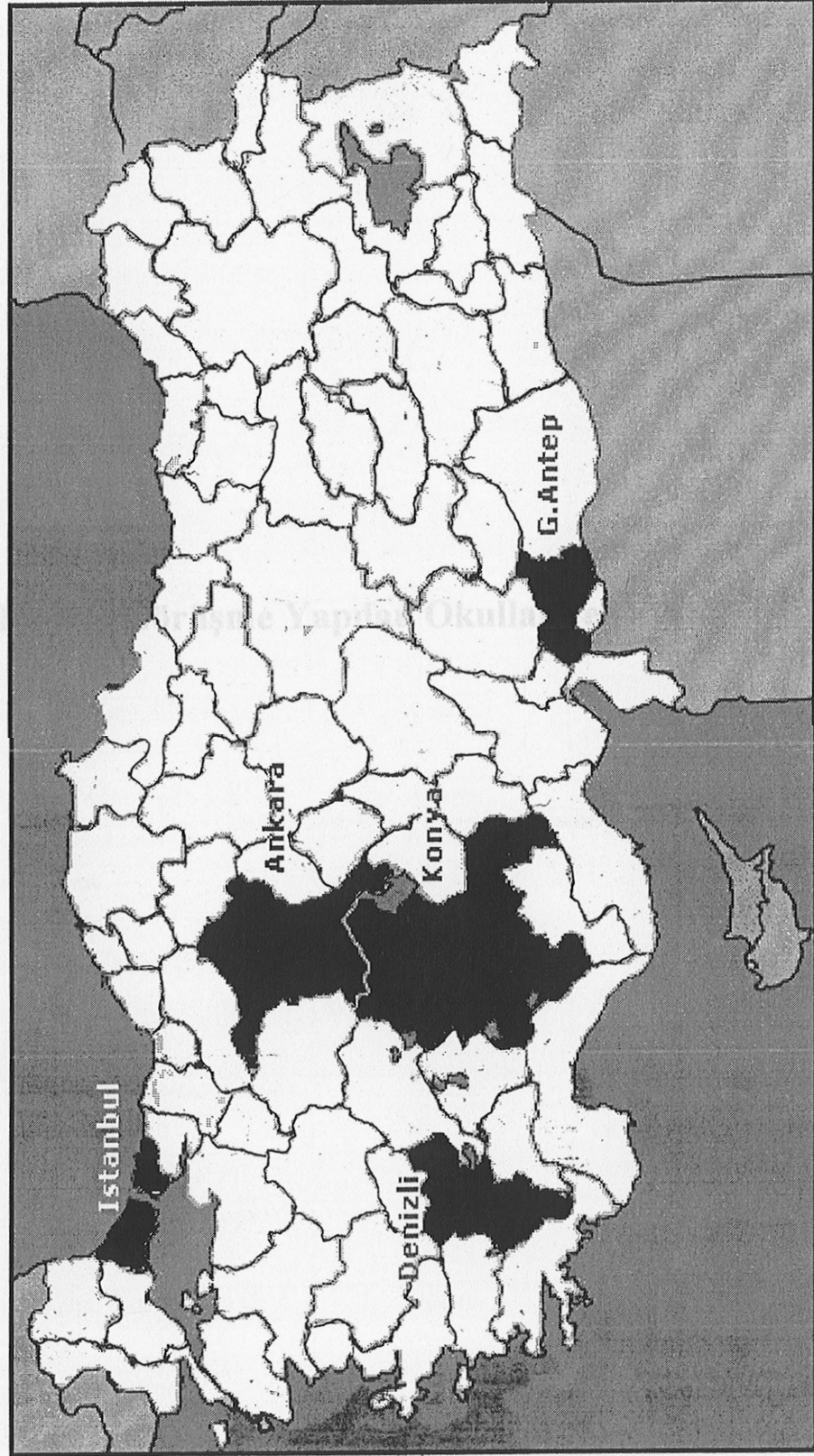
- 1- Okula ulaşımınız nasıl
- 2- Okula geldiğinizde nasıl karşılanıyorsunuz

III- Eğitim konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- 1- Eğitsel açıdan beklentileriniz
- 2- Uygulanan yöntem ve teknikler
- 3- Öğretmeninizin bilgi yeterliliğine güvenme

IV - Yasal Düzenlemeler konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Ek II: Türkiye Haritası Üzerinde Görüşme Yapılan Şehirler

Ek III: Görüşme Yapılan Okullar Ve Adresleri

Görüşme Yapılan Okul İsimleri	Bulunduğu Şehir	Okul Adresleri
Özel Özveri Zihinsel Engelli Çocuklar Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Ankara	Sağlık Sk. 3/1-2-4 Kızılay 0312 435 45 35
Özel Volkan Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Ankara	Kurtuluş Mah. Yasemin Sk. No:17/1-2 Elmadağ (312) 863-5720
Özel Saygı Özel Eğitim Okulu Keçiören Şub.	Ankara	Şefkat Mah. Dr. Besim Ömer Cad. Erdoğan Sok. No:1/7 Keçiören/Ankara
Özel Su Eğitilebilir Çocuklar Özel Eğitim Okulu	Ankara	Ahmet Şefik Kalaylı Cad. 4. Sokak No:24 Esertepe-Etlik/Ankara
Özel Saygı Özel Eğitim Okulu Çankaya Şub.	Ankara	Çankaya
Özel Uyum Özel Eğitim Okulu	Ankara	Bahçelievler 10 Sokak. N0:15 Çankaya/Ankara
T.S.K. Gülhane Sağlık Vakfı Özel Eğitim Okulu	Ankara	Etlik Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kampüsü Keçiören/Ankara
T.S.K. Sağlık Vakfı Güvercinlik Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Ankara	İstanbul Yolu Üzeri Jandarma Komutankığı
Özel Saygı Özel Eğitim Okulu Etlik Şub.	Ankara	Etlik
Özel Mavi Yıldızlar Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Ankara	Coşkun Sk. No:2 Yenimahalle”
Ege Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezi	Denizli	Saltak Cad. No:54 Denizli 258) 265-1437
Gözlem Özel Zihinsel Özürlüler Rehabilitasyon Merkezi	Denizli	Çamlık Mah. Doğan Demircioğlu Cad. Özlem Sitesi. C Blok. No:9-2 (258) 213-6325
Özel İdeal Zihinsel Özürlüler Rehabilitasyon Merkezi	Denizli	Musa Mah. 1381. Sk. No:24 MERKEZ
Yağmur Çocukları Zihinsel Özürlüler Ve Özel Rehabilitasyon Merkezi	Denizli	Çaybaşı Mah.1583.Sk. No:12 Zemin+1.Kat MERKEZ
Özel Artı Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Denizli	Çamlık Mah. Aydın Sok. No: 5 Merkez
Özel Gaziantep Papatya Zihinsel Özürlüler Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Gaziantep	Bahçelievler Mah.Ferit Aslan Sk. No:17 ŞAHİNBEY
Özel Kıvılcım Zihinsel Özürlüler Eğitim	Gaziantep	Kayalık Mah. Ordu Cad. No: 48/1-

Merkezi		2-3 Gaziantep
Özel Gaziantep Umut Zihinsel Engelliler Rehabilitasyon Ve Eğitim Merkezi	Gaziantep	Bahçelievler Mah. Prof.Öanson Sk. No:8 Şahinbey
Özel Gizem Zihinsel Engelliler Rehabilitasyon Merkezi	Gaziantep	Kolej Tepe Mah. Yeşil Cami Sk. No:1 GAZİANTEP
Özel İlk Gelişim Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Gaziantep	Öğretmenevleri Mah. Medine Alp Sk. Özmen Apt. No:9 Şahinbey
Barış D.Zihinsel Özürlüler Rehabilitasyon Merkezi	İstanbul	5.Gazeteciler Sitesi Kat:12 Levent
Ayça Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezi	İstanbul	Bahçelievler Mah.Sümbül Sk. No:3 PENDİK
Ant Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezi	İstanbul	Atakent Mah.Akdeniz Cad. Altan Erbulak Sk. No:4/F ÜMRANIYE
8.Gün Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezi	İstanbul	Küçüktarık Sk. No:4 Bostancı Kadıköy
Özel Yaman Zihinsel Özürlüler Eğitim Ve Reh.Merkezi I	İstanbul	Talatpaşa Cad. No:5/1 Bahçelievler
Özel Canım Zihinsel Özürlüler Rehabilitasyon Merkezi	İstanbul	Yenimahalle Cevizli Mektep Sk. No:1 BAKIRKÖY
Özel Canım 2 Zihinsel Özürlüler Rehabilitasyon	İstanbul	Deniz Abdal Mah. Ziya Gökalp Sk. No:82 Fatih
Özel Yeşeren Umutlar Özel Eğitim İlköğretim Okulu	İstanbul	Seyitömer Mah. Kızılelma Cad. Türcü Hamdullah Sk. No:21 Fatih
Özel Çağdaş Yaşam Özel Eğitim Okulu	İstanbul	Beşiktaş İlçesi 8. Gazeteciler Sitesi A 5/4 Levent
Özel Yaman Zihinsel Özürlüler Eğitim Ve Reh.Merkezi II	İstanbul	Cevizlik Mah.Banyolar Cad.No:22 BAKIRKÖY
Özel Saygı Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Konya	Meram Yeni Yol. SSK Hastanesi Karşısı
Özel Üç Boyut Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Konya	Melikşah Mah. Meram Yeni Yol Cad. Direkli Sk. No:18
Özel Deha Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Konya	Yunus Emre Mah. Yaka Meram Cad. Sancaklıbey Meram
Özel Kommes İşitme Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Konya	Meram
Özel Efor Zihinsel Engelliler Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi	Konya	Meram İlçesi Melikşah Mah. Meram Yeni Yol Cad. No:86
Özel Yediveren Zihinsel Engelliler Eğitimi Ve Rehabilitasyon Merkezi	Konya	Erenköy Mah. Sille Cad. Süreyya Sk. No:10 Selçuklu

Ek IV: İlgili Yönetmelikler

SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL

MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZEL REHABİLİTASYON VE EĞİTİM MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

Tarih : 13.03.2005

Sayı : 25724 R.G.

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Dayanak

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı; gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan özel rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinin açılış izni, çalışma şartları, personel istihdamına ilişkin şartlar, merkezde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim hizmetlerinin niteliği, fiziksel durumu, donanımı, ücret tarifesi ile merkezin işleyiş ve denetimi, faaliyetlerinin durdurulmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, kamu kurum ve kuruluşları dışındaki gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan özel rehabilitasyon ve eğitim merkezlerini kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 9 uncu maddesinin (g) bendi ile 34 üncü ve 35 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;

Genel Müdürlük: Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünü,

İl Müdürlüğü: İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğünü,

Merkez: Özürlü bireylere bireysel, seanslı grup, yarım gün, tam gün rehabilitasyon ve eğitim hizmeti ile ailelerine eğitim ve danışmanlık hizmeti verilen gündüzlü/yatılı özel rehabilitasyon ve eğitim merkezlerini,

Kurucu: Özel rehabilitasyon ve eğitim merkezi açmak isteyen gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisini,

Sorumlu Müdür: Özel rehabilitasyon ve eğitim merkezinin idari, mali, hukuki ve mesleki

tüm işleyişinden sorumlu olan yöneticiyi,

İç Hizmet Yönergesi: Özel rehabilitasyon ve eğitim merkezinin tüm işleyişine ilişkin, idari, mali, hukuki ve mesleki genel ilkelere, Genel Müdürlük mevzuatına uygun olarak kuruluşun işleyişini yetki ve sorumluluklarını belirleyen belgeyi,

Özürlü Birey: Organik, fonksiyonel, çevresel ve psikolojik nedenlerden dolayı zihinsel, dil ve konuşma, motor, psiko-sosyal, işitsel, görsel dolaylı zihinsel, dil ve konuşma, motor, psiko-sosyal, işitsel, görsel gelişim alanlarında, özbakım, akademik ve temel sosyal yaşam becerilerinde, çeşitli derecelerde yetersizliği olan bireyi,

Rehabilitasyon: Özürlü bireyin fonksiyon kayıplarının giderilmesi veya geriye kalan güç ve yeteneklerinin geliştirilerek fiziksel, psikolojik, eğitimsel, gelişimsel, sosyal ve mesleki yönden mevcut kapasitelerini en üst düzeye çıkarılması için yapılan çalışmaların ve yardımların tümünü,

Gelişimsel Rehabilitasyon: Doğuştan gelen veya erken yaşta edinilmiş gelişim geriliklerinin, erken çocukluk döneminin özelliği olan uyum ve gelişime yatkınlıktan yararlanılarak, hedefe yönelik uygulamalar aracılığıyla, gelişimsel kapasitelerinin en üst sınırına ulaşmasına yardım etmeyi hedefleyen programların tümünü,

Bireysel Rehabilitasyon ve Eğitim Planı: Her bir özürlü birey için yazılı olarak mesleki personel tarafından geliştirilmiş olan; bireyin performansını, kısa ve uzun dönemli amaçlarını, bireye sağlanabilecek rehabilitasyon ve eğitim hizmetlerini içeren planı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkez Açma, Hizmete Başlama, Devir, Nakil ve Kapatma

Merkeze isim verme

Madde 5- Merkezler, resmi ve diğer özel merkezlerde kullanılan veya benzerlik gösteren ad ve unvanlar ile yabancı dildeki kelime ve deyimleri kullanamazlar. Merkez isminde hizmet verilecek özür gurubu belirtilmez.

Merkez açmak için dosyaların tamamlanma süresi

Madde 6- Kurucu, başvuru tarihini takip eden üç ay içinde dosyalarını tamamlayarak il müdürlüğüne teslim eder. Bu süre içinde dosyalarını teslim etmeyen kurucuların başvuruları iptal edilir.

Başvuru için istenecek belgeler

Madde 7- Merkez açmak isteyen Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri, hizmete açılmak istenen merkezin ismini, rehabilitasyon ve eğitim hizmeti verilecek özür grubunu/gruplarını ve hizmet verilecek binanın adresini belirten

dilekçe ile 8 inci ve 9 uncu maddelerdeki belgelerle birlikte il müdürlüğüne başvururlar. İl müdürlüğü tarafından binanın fiziksel şartlarında ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonucunda iki nüsha halinde tutanak düzenlenir. Tutanağın bir nüshası kurucuya verilir, bir nüshası da il müdürlüğünde saklanır.

İstenecek belgeler

Madde 8- Kurucu olacak gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişilerin temsilcisinden aşağıdaki belgeler istenir:

- a) Nüfus cüzdanı örneği.
- b) Adli sicil kaydı.
- c) İkametgah ilmlühaberi.
- d) Sağlık kurulu raporu.
- e) En az ilkokul mezunu olduğuna dair belge.
- f) Özel hukuk tüzel kişiler için, şirket ilanının yayımlandığı ve merkezin açılışının faaliyetleri kapsamında olduğunu gösterir ticaret sicil gazetesi, vergi levhası ve imza sirküleri.
- g) Özel hukuk tüzel kişilerin göstereceği temsilciden, sermaye şirketleri için, temsilcinin hissedarlar arasından olduğunu gösterir noterden tasdikli belge ve karar örneği.
- h) Özel hukuk tüzel kişilerinin göstereceği temsilciden dernek ve vakıflar için yönetim kurulu üyesi olduğunu gösterir noterden tasdikli belge ve karar örneği, merkezin açılışının vakıf senedi/dernek tüzüğünde yer aldığını gösterir belge.
- i) Vergi borcu ve Sosyal Sigortalar Kurumuna pirim borcu olmadığına dair belge.

Sorumlu müdürden istenecek belgeler

Madde 9- Merkezde Sorumlu Müdür olacak kişiden aşağıdaki belgeler istenir:

- a) Nüfus cüzdanı örneği.
- b) İkametgah belgesi.
- c) Adli sicil kaydı.
- d) Sağlık kurulu raporu.
- e) Bedensel özürlüler rehabilitasyon merkezleri için; tıp (Fizik tedavi ve rehabilitasyon, nöroloji ve ortopedi uzmanı), sosyal hizmetler, psikoloji, fizyoterapi, çocuk gelişimi ve eğitimi,

Zihinsel özürlüler rehabilitasyon merkezleri için; çocuk gelişimi ve eğitimi, zihinsel engelliler öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği, sosyal hizmetler, psikoloji, İşitme konuşma özürlüler rehabilitasyon merkezleri için; odyoloji, işitme engelliler öğretmenliği, özel eğitim

öğretmenliği, çocuk gelişimi ve eğitimi, sosyal hizmetler, psikoloji, Görme engelliler rehabilitasyon merkezleri için; görme engelliler öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği, çocuk gelişimi ve eğitimi, sosyal hizmetler, psikoloji, bölümlerinde lisans öğrenimini veya lisans üstü öğrenimini tamamladığını gösterir belgenin aslı veya üniversiteden/noterden tasdikli örneği veya Genel Müdürlükte en az beş yıl denetim elemanı olarak görev yapmış olduğunu gösterir belge.

f) Özürlülük alanında en az iki yıl çalışmış olduğunu gösterir belge veya aynı alanda lisans üstü öğrenim belgesi. (Genel Müdürlük denetim elemanı hariç)

Kurucu ve sorumlu müdür olacak kişilerde aranan şartlar

Madde 10- Kurucu ve sorumlu müdür olacak kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Türkiye Cumhuriyeti uyruklu olmak.
- b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak.
- c) Taksirli suçlar hariç olmak üzere, ağır hapis veya altı aydan fazla veya affa uğramış olsalar bile, basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı suçlardan dolayı hükümlü bulunmamak.
- d) Kurucunun, 8 inci maddenin (e) bendinde, sorumlu müdürün, 9 uncu maddenin (e) bendinde belirtilen öğrenim durumuna sahip olmak.
- e) Kurum personelinin birinci derece akrabaları ile eşinin birinci derece akrabaları merkez açamazlar.

Açılış izni için gerekli belgeler

Madde 11- Merkezde çalıştırılması zorunlu personel için aşağıdaki belgeler istenir:

- a) Çalıştırılacak personelin görev tanımının belirtildiği dilekçe.
- b) Nüfus cüzdanı örneği.
- c) İkametgah belgesi.
- d) Üniversiteden/noterden tasdikli öğrenim durumunu gösterir belge.
- e) Adli sicil kaydı.
- f) Sağlık kurulu raporu.

Merkez hizmet binası için istenecek belgeler

Madde 12- Merkezin açılacağı binaya ait aşağıdaki belgeler istenir:

- a) Binanın tapu senedi veya kira kontratı örneği.
- b) Merkezin bir apartman katında hizmete açılması durumunda, diğer kat maliklerinin oy birliği ile verecekleri ve apartman yöneticisi tarafından onaylanmış izin belgesi.
- c) Binanın belediye imar müdürlüğünden alınacak tasdikli yapı kullanma izin belgesi örneği ve binanın bütün bölümlerini gösterir tasdikli planı.
- d) Merkezin yerleşimini ve hizmet bölümlerini gösterir kroki.
- e) Tefrişten sonra merkezin hizmet bölümlerini, kullanım alanlarını, dış cephesini ve tabelasını gösteren fotoğraflar veya video CD/DVD/fotoğraf CD rom.
- f) Yangın güvenliği yönünden itfaiye müdürlüğünden alınacak rapor.
- g) Binanın trafik emniyetine uygun bir yerleşim alanında olduğuna dair il emniyet trafik şube müdürlüğünden alınacak rapor.
- h) Binanın asayiş yönünden uygun bir yerleşim alanında olduğuna dair il emniyet müdürlüğünden alınacak rapor.
- i) Binanın deprem güvenliğine dair belge.

İç hizmet yönergesi

Madde 13- Merkezin iç hizmet yönergesi (Ek-1) deki forma göre hazırlanır. İl müdürlüğünce onaylanmak suretiyle yürürlüğe girer.

Rehabilitasyon ve eğitim programları

Madde 14- Merkezde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim programları bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakiben üç ay içinde Genel Müdürlük tarafından çıkarılacak yönerge çerçevesinde belirlenir.

Açılış izni için yapılacak işlemler

Madde 15- Açılış izni için aşağıda belirtilen işlemler yapılır:

a) Açılış izni için gerekli belgeler iki dosya halinde hazırlanarak, incelenmek üzere kurucu tarafından il müdürlüğüne teslim edilir. İl müdürlüğünce görevlendirilen en az iki meslek elemanı (Sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, fizyoterapist, odyolog, özel eğitim öğretmeni) tarafından dosya ve merkezin fiziksel koşulları incelenerek merkez açılış izin raporu düzenlenir.

b) İki dosya olarak düzenlenen tüm belgelerin belirlenen esaslara uygun olması halinde, merkezin hizmete açılması il müdürlüğünün teklifi ve valilik onayı ile gerçekleşir. İl müdürlüğü tarafından kurucu adına Açılış İzin Belgesi (Ek-2), Sorumlu Müdür Belgesi (Ek-3) düzenlenir.

c) İl müdürlüğünce onaylanan dosyanın aslı il müdürlüğünde kalır. Diğer sureti imza karşılığı kurucuya verilir. Açılış izin belgesinin, sorumlu müdür belgesinin ve merkez iç hizmet yönergesinin onaylı bir nüshası bilgi için Genel Müdürlüğe gönderilir.

d) Açılış izin belgesi ve sorumlu müdür belgesi merkezin görülebilecek bir yerine asılır.

e) Açılış izin belgesi verilen her merkezin işveren ve iş yerinin ismi ve yaptığı işin niteliği il müdürlüğü tarafından bir ay içinde çalışma müdürlüğü ve defterdarlığa bildirilir.

Merkezin hizmete başlaması

Madde 16- Zorunlu personelini tamamlayan, açılış izin belgesi düzenlenen ve valilikten açılış onayı alan merkez hizmete başlar. Açılış izin belgesi düzenlenmeden merkeze özürlü kabulü yapılmaz.

Merkeze kabul edilecek özürölüler

Madde 17- Merkeze, iç hizmet yönergesinde belirtilen özür grubu/grupları kabul edilir.

Birden fazla özür grubuna hizmet verecek merkezler

Madde 18- İlk kez açılacak ya da devir alınacak merkezde birden fazla özür grubuna hizmet verilmesi halinde:

- a) Hizmet verilecek özür grupları ve yaş grupları başvuru dilekçesinde belirtilir.
- b) Kuruluşun birden fazla özür grubuna hizmet vermesi halinde, bölümlere sorumlu müdür vasıflarını taşıyan bir meslek elemanı asli görevinin yanı sıra bölüm sorumlusu olarak da belirlenir.
- c) Hizmet verilecek her bir özür grubu için rehabilitasyon ve eğitim programı hazırlanır.
- d) Hizmet verilecek özür grubuna uygun çalıştırılması zorunlu personele ait gerekli belgeler hazırlanır.
- e) Merkezin fiziksel şartları ve donanımı hizmet verilecek her bir özür grubuna uygun şekilde düzenlenir.

Rehabilitasyon ve eğitim programı ilave etme şartları

Madde 19- Daha önceden merkez açma izni almış bulunan kurucu veya kurucu temsilcisinin rehabilitasyon ve eğitim programı eklemek istemesi halinde:

a) Kurucu veya kurucu temsilcisi program ilave etme amacını belirten bir dilekçe, uygulamak istediği rehabilitasyon ve eğitim programı ve merkezin son yerleşimini gösteren kroki ve iç hizmet yönergesinde yaptığı değişiklik taslağı ile birlikte il müdürlüğüne başvurur.

b) İl müdürlüğünce görevlendirilecek en az iki meslek elemanı (Sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, fizyoterapist, odyolog, özel eğitim öğretmeni) tarafından gerekli incelemeler yapılarak, programın, programı uygulayacak personelin ve merkezin son yerleşim durumunun uygun görülmesi halinde, rehabilitasyon ve eğitim programı, düzenleme yapılan

bölüme ait fotoğraflar veya video CD/DVD veya fotoğraf CD iki dosya halinde düzenlenerek il müdürlüğüne teslim edilir.

c) Tüm belgeleri il müdürlüğünce onaylanan iki dosyadan biri il müdürlüğünde kalır. Diğer dosya merkeze gönderilir. Yeni onaylanan iç hizmet yönergesinin bir nüshası bilgi için Genel Müdürlüğe gönderilir.

Personel çalışma izni için gerekli belgeler

Madde 20- Merkezde çalıştırılacak personel için aşağıdaki belgeler istenir:

- a) Çalıştırılacak personelin görev tanımının belirtildiği dilekçe.
- b) Nüfus cüzdanı örneği.
- c) İkametgah belgesi.
- d) Noterden tasdikli öğrenim durumunu gösterir belge.
- e) Adli sicil kaydı.
- f) Sağlık kurulu raporu.
- g) Daha önce bu alanda çalıştığını gösterir belge veya çalışmadığına dair beyanname.

Yaş haddi

Madde 21- Merkezlerde görev alacak personel (sorumlu müdür de dahil olmak üzere) için belgelerinin onaya sunulduğu tarihte İş Kanununda belirtilen yaş haddini aşmamış olma şartı aranır.

Çalıştırılacak personel için yapılacak işlemler

Madde 22- Merkezde çalıştırılacak personel için aşağıda belirtilen işlemler yapılır:

- a) Merkezde çalıştırılacak personel için istenilen belgeler biri asıl olmak üzere iki nüsha halinde düzenlenerek il müdürlüğüne teslim edilir.
- b) İl müdürlüğü onbeş gün içinde personelin belgelerini üçüncü bölümde belirtilen şartlara uygunluğu açısından değerlendirir ve uygunsa çalışma onayı verir.
- c) Personelin belgeleri ve çalışma onayının bir nüshası il müdürlüğü tarafından merkezin dosyasında saklanır, ikinci nüshası merkeze gönderilir.
- d) Merkez yetkililerince çalışma onayı verilen personel için, il müdürlüğü tarafından onaylanan fotoğraflı kimlik kartı düzenlenir.
- e) İl müdürlüğünce çalışma onayı verilmeyen personel merkezde çalışamaz.
- f) Merkezde çalışacak olan personel ile İş Kanunu hükümlerince iş akdi yapılır.

Görevden ayrılan personelin bildirimi

Madde 23- Merkezden ayrılan veya görevine son verilen personel en geç bir ay içinde il müdürlüğüne bildirilir.

Sorumlu müdürün izine ayrılması

Madde 24- Sorumlu müdürün çeşitli nedenlerle izine ayrılması halinde merkezde çalışan bir meslek elemanı vekil bırakılır, sorumlu müdür izine ayrılmadan önce il müdürlüğüne bilgi verilir.

Sorumlu müdür değişikliği

Madde 25- Sorumlu müdürün ayrılması halinde; durum, il müdürlüğüne bildirilir ve sorumlu müdürün ayrılmasını müteakiben otuz gün içinde yeni sorumlu müdür için il müdürlüğünün teklifi ile valilik onayı alınır.

Devir işlemleri

Madde 26- Merkez kurucusunun veya kurucu temsilcisinin değişmesi halinde, devir alacak gerçek veya tüzel kişi, noterden onaylı devir senedi ile başvuru için 8 inci maddede istenen belgeleri iki nüsha hazırlayarak il müdürlüğüne başvurur. Belirlenen şartlara uygun olması halinde açılış izin belgesi yeniden düzenlenir ve bir nüshası kuruluşa gönderilir, bir nüshası il müdürlüğünde muhafaza edilir ve bir nüshası da bilgi için Genel Müdürlüğe gönderilir.

Merkez açma yetkisi verilen temsilcinin değişmesi

Madde 27- Özel hukuk tüzel kişilerin merkez açma yetkisi verilen temsilcinin değişmesi durumunda, özel hukuk tüzel kişisi adına seçilen temsilcinin kurucu olması ile ilgili yönetim kurulu kararının tasdikli örneği ve başvuru için 8 inci maddede istenen belgeler iki nüsha hazırlanarak il müdürlüğüne başvurulur. Yeni temsilcinin niteliklerinin kurucu olmak için belirlenen şartlara uygun olması halinde açılış izin belgesi yeniden düzenlenir ve bir nüshası kuruluşa gönderilir, bir nüshası il müdürlüğünde muhafaza edilir, bir nüshası da bilgi için Genel Müdürlüğe gönderilir.

Habersiz devir

Madde 28- İl müdürlüğüne haber vermeden devir yapan, devir alan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin var olan izinleri iptal edilir.

Nakil işlemleri

Madde 29- Merkezin yeni bir binaya taşınmayı istemesi halinde:

- a) Merkezin yeni binasının adresini bildiren bir dilekçe ile il müdürlüğüne başvurulur.
- b) İl müdürlüğünce görevlendirilecek en az iki meslek elemanı tarafından yapılan inceleme sonucunda binanın durumunu belirten tutanak iki nüsha halinde düzenlenir. Tutanağın bir nüshası kurucuya verilir, bir nüshası da il müdürlüğünce saklanır.
- c) Binanın uygunluğu halinde il müdürlüğü taşınması onaylanan merkeze Geçici Çalışma İzin Belgesi (Ek-4) düzenler. İki ay içinde açılış izin belgesini almayan merkezin nakil işlemi iptal edilir.

d) Geçici çalışma izin belgesi alan merkez yeni adreste çalışmaya başlar. Bu süre içinde merkez açılış izin belgeleri tamamlanarak iki dosya halinde, incelenmek üzere kurucu tarafından il müdürlüğüne teslim edilir.

e) İl müdürlüğünce görevlendirilecek en az iki meslek elemanı tarafından merkezin fiziksel koşullarını, donanımını ve genel olarak hizmete uygunluğunu gösterir merkez açılış izin raporu düzenlenir.

f) Tüm belgelerin belirlenen esaslara uygun olması halinde, il müdürlüğü tarafından Açılış İzin Belgesi (Ek-2) düzenlenir. Merkezin hizmete açılması il müdürlüğünün teklifi ve valilik onayı ile gerçekleşir.

g) Tüm belgelerin, il müdürlüğünce onaylanan iki dosyadan aslı il müdürlüğünde kalır. Dosyanın diğer nüshası ve açılış izin belgesi imza karşılığı kurucuya verilir. Açılış onayı ve açılış izin belgesinin tasdikli örneği bilgi için Genel Müdürlüğe gönderilir.

Şube açma işlemleri

Madde 30- Şube açılış izni için yeni merkez açılışındaki gibi işlem yapılır. Her şube için ayrı sorumlu müdür ve personel istihdamı zorunludur.

Ek birim açma işlemleri

Madde 31- Çok katlı binaların bir veya iki dairesinde hizmet veren merkezin aynı binanın bir başka dairesinde hizmet vermek istemesi halinde:

a) Kurucu veya kurucu temsilcisi yeni dairenin adresini, verilecek hizmeti belirten bir dilekçe ile il müdürlüğüne başvurur. İl müdürlüğünce görevlendirilecek en az iki meslek elemanı tarafından yapılan inceleme sonucunda iki nüsha halinde tutanak düzenlenir. Tutanağın bir nüshası kurucuya verilir, bir nüshası da il müdürlüğünde saklanır.

b) Eklenecek birimlerin uygun bulunması halinde daireye ait tapu senedi veya kira kontratosu örneği, belediye itfaiye müdürlüğünden alınacak rapor, kroki, tefriş yapıldıktan sonra birimleri gösterir fotoğraflar veya video CD/DVD veya fotoğraf CD rom iki dosya halinde hazırlanarak il müdürlüğüne teslim edilir.

c) İl müdürlüğü tarafından ek birimin fiziksel koşullarını, donanımını ve genel olarak hizmete uygunluğunu gösterir ek birim açılış izin raporu düzenlenir.

d) Tüm belgelerin belirlenen esaslara uygun olması halinde, il müdürlüğü tarafından açılış izin belgesi yenilenir. Ek birimin hizmete açılması il müdürlüğünün teklifi ve valilik onayı ile gerçekleşir.

e) Tüm belgeleri il müdürlüğünce onaylanan iki dosyadan aslı il müdürlüğünde kalır. Dosyalardan diğeri ve açılış izin belgesi imza karşılığı kurucuya verilir. Açılış izin belgesinin onaylı bir örneği bilgi için Genel Müdürlüğe gönderilir.

Merkezin kurucu tarafından kapatılması

Madde 32- Merkezin kurucu tarafından kapatılması durumunda:

a) Kurucu, en az bir ay önceden il müdürlüğüne, personel ve velilere yazılı olarak merkezi kapatma isteğinde olduğunu bildirir.

b) Merkeze ait açılış izin belgesini il müdürlüğüne teslim eder.

c) İl müdürlüğü merkezin usulüne uygun olarak kapandığını Genel Müdürlüğe ve o yerin bağlı bulunduğu çalışma müdürlüğüne ve defterdarlığına bildirir.

d) (a) ve (b) bentlerinde belirlenen şartları yerine getirmeden merkezini kapatan kurucunun yeniden merkez açmak istemesi halinde izin verilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkez Personelinin Nitelikleri, Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Merkezde çalışacak personel

Madde 33- Her merkezde sorumlu müdür, rehabilitasyon ve eğitim programlarında belirtilen mesleki personel, büro görevlisi ve hizmetli istihdam edilir. Tam gün hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinde bakıcı anne, aşçı; yatılı hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinde bakıcı anne, aşçı ve hemşire istihdam edilmesi zorunludur. Merkez, istihdam ettiği personele göreve başlamadan önce bir kez ve göreve başladıktan sonra da en az iki yılda bir hizmet içi eğitim verir.

Merkezde çalıştırılması zorunlu meslek elemanları

Madde 34- Merkezde, aşağıda belirtilmiş meslek elemanlarından en az ikisinin tam zamanlı olarak bulundurulması zorunludur.

a) Bedensel özörlörlere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezinde; fizyoterapist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, özel eğitim öğretmeni veya zihinsel engelliler öğretmeni.

b) Zihinsel özörlörlere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezinde; çocuk gelişimi ve eğitimcisi, zihinsel engelliler öğretmeni veya özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni (sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olup en az üç yıllık özel eğitim deneyimi olması) veya rehber öğretmen.

c) İşitme ve konuşma özörlörlere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezinde; odyolog, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, işitme engelliler öğretmeni veya özel eğitim öğretmeni.

d) Görme özörlörlere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezinde; görme engelliler öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sınıf öğretmeni veya rehber öğretmen.

e) Otistik bireylere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinde; çocuk gelişimi ve eğitimcisi, özel eğitim öğretmeni, psikolog veya rehber öğretmen.

f) Dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, yaygın gelişimsel bozukluk, özgül öğrenme güçlüğü, okul uyum problemleri olan bireylere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerinde; özel eğitim öğretmeni veya zihinsel engelliler öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sınıf öğretmeni, psikolog veya rehber öğretmen.

g) 21 yaş üzeri özürllülere mesleki rehabilitasyon alanında hizmet veren rehabilitasyon merkezlerinde; mesleki eğitim fakültesi mezunları, ev ekonomisi yüksek okulu mezunları, fizyoterapist, rehber öğretmen veya psikolog.

Zorunlu eleman çalıştırılması

Madde 35- Merkezde 34 üncü maddede belirtilen zorunlu meslek elemanlarının haricinde rehabilitasyon ve eğitim programları çerçevesinde sosyal hizmet uzmanı, psikolog, fizyoterapist, okul öncesi öğretmeni, branş öğretmenleri, dil ve konuşma terapisti, çocuk eğitimcisi, diyetisyen, tabip, hemşire, usta öğretici part-time veya tam zamanlı istihdam edilebilir. İki zorunlu ve iki part-time olmak üzere en az dört meslek elemanı çalıştırılması zorunludur.

Merkezde çalışacak personelin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 36- Merkezde çalışacak personelin görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir:

a) Sorumlu müdür; merkezin idari, mali, hukuki, mesleki ve diğer tüm işlerini hizmetin amacına ve mevzuata uygun olarak yürütür. Merkezde hizmet verilen özürllülerin değerlendirilmesi, rehabilitasyon ve eğitim planının hazırlanması ve programının izlenmesinden birinci derecede sorumludur. Sorumlu müdür, il müdürlüğü ve diğer kurum ve kuruluşlara karşı merkezi temsil eder. Mesleği ile ilgili programların uygulanmasında görev alır. Bir kişi birden fazla merkezin sorumlu müdürü olamaz. Başka bir işte çalışamaz.

b) Merkezde sorumlu müdürün haricinde çalışacak diğer personelin görev, yetki ve sorumlulukları bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakiben üç ay içinde çıkarılacak yönerge ile düzenlenir.

Stajyer öğrenci uygulaması

Madde 37- Üniversitelerin psikoloji, fizyoterapi, çocuk gelişimi ve eğitimi, sosyal hizmetler, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, özel eğitim öğretmenliği ve alanla ilgili diğer bölümlerde lisans veya lisans üstü öğrenim gören öğrenciler ile kız meslek liselerinin çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin merkezde staj yapabilmeleri için, bölümlerinden/okullarından

alınan staj yapacakları alanı ve süreyi belirten bir yazı ile merkeze başvurmaları istenir. Stajyer öğrencilerin mesleki personel ile birlikte gözlem ve uygulama yapmalarına izin verilir. Stajyer öğrenciler tek başına uygulama yapamazlar, merkezde meslek elemanlarının yerine istihdam edilemezler. Kabul edilen stajyerlerin listesi il müdürlüğüne bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Merkezde Uygulanacak Rehabilitasyon ve Eğitim Hizmetleri ve Programları

Merkezde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim hizmetleri

Madde 38- Merkezde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim hizmetleri aşağıda tanımlandığı gibidir:

Merkezde gelişimsel tanılama ve değerlendirme, bireysel eğitim, seanslı grup eğitimi, yarım gün grup eğitimi, tam gün grup eğitimi, aile eğitimi, aile danışmanlığı ve yatılı hizmetlerden hangileri verilecekse iç hizmet yönergesi (EK-1) formunda belirtilir.

Gelişimsel tanılama ve değerlendirme: Formal ve informal testlerle bireyin zihinsel, dil, duygusal, sosyal ve motor beceri düzeylerine ilişkin bilgilerin toplanarak bir karara varılması sürecidir. Gelişimsel tanılama ve değerlendirmedeki amaç, bireyin gereksinimlerini saptamak, belirlenen gelişim alanlarındaki performans düzeyine uygun rehabilitasyon ve eğitim programlarına veya gereksinimlerine uygun kurumlara yönlendirilmesini sağlamaktır. Gelişimsel tanılama ve değerlendirme en az üç farklı meslek elemanının yer aldığı ekip tarafından yapılır ve rapor edilir.

Bireysel eğitim: Özürlü birey için hazırlanmış rehabilitasyon ve eğitim planı doğrultusunda bir mesleki personel ile bire bir yapılan ve özürlü bireyin tüm gelişim alanlarının bir bütün olarak desteklendiği en az bir saatlik çalışmadır.

Seanslı grup eğitimi: Gruptaki her birey için belirlenen gereksinimler doğrultusunda bir mesleki personel ile yaş ve gelişim özellikleri birbirine yakın olan, en fazla sekiz çocuk ile yapılan en az bir saatlik çalışmadır.

Yarım günlük grup eğitimi: Gruptaki her birey için belirlenen gereksinimler doğrultusunda bir mesleki personel ile yaş ve gelişim özellikleri birbirine yakın olan, en fazla oniki çocuk ile yapılan en az üç saatlik çalışmadır.

Tam günlük grup eğitimi: Gruptaki her birey için belirlenen gereksinimler doğrultusunda bir mesleki personel ile yaş ve gelişim özellikleri birbirine yakın olan, en fazla oniki çocuk ile yapılan en az altı saatlik çalışmadır.

Aile eğitimi: Anne-babaların çocuklarının özellikleri hakkında bilgi sahibi olabilmeleri, çocuklarına beceri öğretebilmeleri, var olan problem davranışlarla başa çıkabilmeleri, çocuğu

daha iyi kontrol edebilmeleri ve çocukla ilişkilerini olumlu yönde geliştirebilmeleri hedeflenen bireysel ve/veya grup olarak yapılan çalışmalardır.

Aile danışmanlığı: Anne-babaların kendilerinin ve çocuğun duygu, düşünce ve tepkilerini anlayabilmeleri, kendi duygularıyla yüz yüze gelmeleri, çocuklarıyla ilgili beklenti ve duygularını paylaşarak problemlerine gerçekçi çözümler üretebilmeleri hedeflenen bireysel ve/veya grup olarak yapılan çalışmalardır.

Merkezde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim programları ve içeriklerine ilişkin esaslar

Madde 39- Merkezlerde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim programları ve içeriklerine ilişkin esaslar bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakiben en geç üç ay içinde çıkarılacak yönerge ile belirlenir.

Rehabilitasyon ve eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması
Madde 40- Merkezde rehabilitasyon ve eğitim programlarının uygulanması ile ilgili hususlar aşağıda belirtilmiştir:

a) Bu Yönetmelik, yürürlüğe girdikten sonra en geç bir yıl içinde merkezlerde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim programlarını Genel Müdürlük hazırlar ve il müdürlüklerine bildirir. Daha sonra gerek görmesi halinde rehabilitasyon ve eğitim programları üzerine değişiklikler ve ilaveler yapar ve il müdürlüğüne bildirir. Ancak, Genel Müdürlük rehabilitasyon ve eğitim programlarını hazırlayıncaya kadar; 39 uncu madde hükmü çerçevesinde merkezlerin hazırlayacağı rehabilitasyon ve eğitim programları il müdürlüklerince değerlendirilir ve kabul edilir.

b) Rehabilitasyon ve eğitim programlarının uygulanmasında her birey için bireysel rehabilitasyon ve eğitim planı geliştirilir. Bireysel rehabilitasyon ve eğitim planının içeriği ve düzenlenme esasları bu Yönetmelik yürürlüğe girdikten sonra en geç üç ay içinde genelge ile belirlenir.

c) Rehabilitasyon ve eğitim programlarının uygulanmasında mümkün olduğunca bireysel eğitimden grup eğitimine doğru yönelme esastır. Programların uygulanmasında özürünün grup ortamında sosyal hayata uyumuna ilişkin çalışmalara özen gösterilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Fiziksel Koşullar ve Donanım

Merkezin iskan durumu

Madde 41- Merkez çocuklar için tehlike yaratmayacak, ulaşma elverişli bir yerde kurulmalıdır. Merkez binası özörlöleri rahatsız edecek derecede güröltölü yerlerden veya havayı kirletecek sınaî kuruluşlarından uzak, İmar Kanunu hükömlerine göre yapılmış ve kullanma izni almış olmalıdır.

Emniyet ve trafik güvenliğı

Madde 42- Merkez binasının bulunduğı yer, çocukların geliş-gidişlerinde trafik yönünden uygun ve emniyetli olmalıdır.

Yangından korunma ve ısıtma

Madde 43- Merkezde yangından korunma için yeterli sayıda yangın söndürme cihazı ve malzemesi ile sesli ve ışıklı alarm sistemi bulunmalı, yangın için gerekli önlemler alınmalıdır. Merkezin müstakil binada veya çok katlı binaların ikinci ve daha üst katlarında açılması durumunda özörlölerin kullanımına uygun yangın tahliye sistemi bulundurulması zorunludur.

Merkezde ısıtma kaloriferle yapılmalıdır. Ancak, bölgesel farklılıklar göz önüne alınarak kalorifer sisteminin olmadığı yerlerde ısıtma, özörlöye risk oluşturmayacak elektrikli araçlarla veya merkezi ısıtma sistemi ile yapılmalıdır. Isıtmanın elektrikli araçlarla yapılması halinde il elektrik idaresinden elektrik tesisatının uygunluğına dair belge alınması zorunludur.

Deprem güvenliğı

Madde 44- Merkezin açılacağı binanın deprem güvenliğıne ilişkin bayındırlık il müdürlüğü/ belediye/ üniversiteler/ inşaat mühendisleri odalarının herhangi birinden binanın depreme dayanıklı olduğuna dair belge kurucu veya sorumlu müdür tarafından alınır ve il müdürlüğüne teslim edilir.

Merkezin fiziksel koşulları

Madde 45- Merkezin fiziksel koşulları aşağıdaki özellikleri taşımalıdır:

a) Merkez müstakil bir binada veya çok katlı bir binanın zemin ile bağlantılı birinci katında olmalıdır.

b) Aynı binanın diğer katlarında ek birim açılması halinde, yangın merdiveni ve asansör şartı aranır.

c) Merkezin bireysel eğitim ve grup eğitimi odaları gün ışığı almalı ve elektrik ışığı ile eğitime uygun teknoloji kullanılarak iyi aydınlatılmalıdır.

d) Bireysel eğitim ve grup eğitimi odalarının tabanı sağlığa zarar vermeyecek, kolay temizlenen bir malzeme ile kaplanmalıdır.

e) Merkezde merdiven varsa merdivenlerin genişliğı ve yüksekliğı iniş ve çıkışlarda kolaylık sağlayacak şekilde olmalı, emniyet korkulukları bulunmalıdır.

f) Tuvaletlerin tabanları ve duvarlarının tamamı veya belli bir yüksekliğe kadar olan bölümü yıkanmaya, temizliğe uygun olmalıdır, bedensel engellilere hizmet verilen merkezlerin tuvaletlerinde tutamak olmalıdır.

g) Merkezin her bölümü havalandırmaya uygun olmalı, gerektiğinde merkezin havalandırılması için ek önlemler alınmalıdır.

h) Panel radyatörler dışındaki radyatörler, ısıyı engellemeyecek şekilde korunmalıdır.

i) Merkezde gerekli ilaç ve sağlık malzemesinin konulacağı bir dolap olmalı ve bu dolap özürllülerin ulaşamayacağı konumda olmalıdır.

j) Merkezin her türlü tesisatı genel hijyenik şartları bozmayacak şekilde temiz ve düzenli olmalıdır.

Merkezin bölümleri

Madde 46- Merkezlerde düzenlenmesi zorunlu olan bölümler;

a) Sorumlu müdür odası,

b) Büro,

c) Bekleme odası,

d) Personel odası,

e) Bireysel eğitim odası,

f) Grup eğitim odası,

g) Bedensel ve zihinsel özürllülere hizmet verecek merkezlerde fiziksel rehabilitasyon salonu,

h) Zihinsel özürllülere hizmet verecek merkezlerde fiziksel rehabilitasyon odası,

i) İşitme özürllülere hizmet verecek merkezlerde odyoloji ünitesi,

j) Oyun salonu,

k) Bahçe,

l) Tam gün rehabilitasyon ve eğitim hizmeti veren merkezlerde yemekhane ve mutfak,

m) Yatılı hizmet verilen merkezlerde yatakhane

olmalıdır.

Donanım

Madde 47- Merkezlerde düzenlenmesi zorunlu olan bölümlerin donanımı için istenecek araç ve gereçler bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakiben üç ay içinde çıkarılacak yönerge ile belirlenir.

Merkez binasının kullanımı

Madde 48- Merkezde özürllülere ayrılan bölümlerde kurucu ve personel ikamet edemez ve

konut olarak kullanamaz. Merkez binası hiçbir şekilde asli amacı dışında başka bir amaçla kullanılamaz.

ALTINCIBÖLÜM

Merkezin İşleyişine İlişkin Esaslar

Merkeze özürlü kabulü

Madde 49- Merkeze özürlü kabulü esasları;

a) Merkeze kabul edilecek özürliiden istenecek belgeler şunlardır:

1. Dilekçe,
2. Özürliiye ait nüfus cüzdanı örneği,
3. Veliye ait ikametgah belgesi,
4. Sağlık kurulu raporu,
5. 2 adet fotoğraf, istenir.

b) Merkeze müracaat eden özürliü ve ailesi hakkında ayrıntılı ilk görüşme formu düzenlenir.

c) Merkeze müracaat eden özürliü mesleki personel tarafından değerlendirilir, değerlendirme sonucuna göre özürliü kabul edilir, sıraya alınır veya reddedilir.

d) Merkeze kabul edilen her özürliü için bir dosya açılır, belgeleri saklanır.

Merkeze ücretsiz özürliü kabulü

Madde 50- Merkez hizmetlerinden yararlanmak üzere ücretsiz özürliü kabul edilebilir.

Merkezlere ücretsiz özürliü kabulüne ilişkin esaslar bu Yönetmeliğın yürürlüğe girmesini müteakiben üç ay içinde çıkarılacak yönerge ile belirlenir.

Merkezden özürliünün ayrılması

Madde 51-Merkezden özürliünün ayrılması aşağıdaki durumlarda gerçekleşir;

- a) Ailenin isteği,
- b) Rehabilitasyon ve eğitim programının tamamlanması,
- c) Merkez müdürlüğü tarafından kabule esas bilgi ve belgelerde yanlışlık olduğunun tespiti veya merkezin işleyiş ve düzenine aykırı hareket edilmesi halinde özürliünün ilişkisi kesilir.

Merkezin çalışma gün ve saatleri

Madde 52- Merkezde iç hizmet yönergesinde belirtilen gün ve saatlerde hizmet verilir.

Merkez çalışma gün ve saatlerinde değişiklik yapmak istediğinde değişiklik yapma gerekçesi ile il müdürlüğüne başvurur. İl müdürlüğünün uygun görmesi durumunda valilik onayı ile iç hizmet yönergesi değiştirilir.

Merkezin tatil edilmesi

Madde 53- Merkez, bulunduğu yörenin iklim koşulları ve tadilat nedeniyle en çok bir ay tatil edilir. Kurucu gerekçelerini içeren dilekçe ile il müdürlüğüne başvurur. Merkezin tatil edilmesi il müdürlüğünün onayına bağlıdır.

Ücret tespiti

Madde 54- Ücretlere ilişkin uygulama aşağıda belirtilen esaslara uygun olarak yerine getirilir:

a) Merkezlerde uygulanacak rehabilitasyon ve eğitim taban ücretleri, valinin ya da görevlendireceği bir yardımcısının başkanlığında il sosyal hizmetler müdürü, defterdar, il ticaret odası temsilcisi, belediye başkanlığı temsilcisi, il dahilinde özel rehabilitasyon merkezlerinin kendi aralarında seçecekleri temsilciden oluşan komisyon tarafından yılda bir kez tespit edilir. Ancak, yıllık TEFE'nin %50 yi geçmesi halinde yılda iki kez ücret tespit edilebilir.

b) Komisyon, her yıl Aralık ayının ilk haftasında toplanır.

c) Taban ücretler, geçinme endeksi ile toptan eşya fiyat endekslerindeki artış oranları esas olmak üzere, sosyo-ekonomik koşullar, merkezlerin personel, kira, ısıtma, onarım, diğer cari giderleri amortismanları ve kâr oranları dikkate alınarak belirlenir.

d) Komisyon değerlendirme, bireysel eğitim, seanslı grup eğitimi, yarım gün grup eğitimi, tam gün grup eğitimi, aile danışmanlığı ve eğitimi, yatılı hizmet taban ücretlerini tespit eder.

e) Komisyon tarafından tespit edilen taban ücretler vali tarafından onaylanarak Ocak ayından başlayarak geçerli olur.

f) Komisyon tarafından onaylanan taban ücretlerinin altında olmamak koşuluyla merkezler, verecekleri hizmet türlerine göre uygulayacakları ücretleri, kendi maliyet hesaplarına göre belirler ve il müdürlüklerine bildirirler.

Ücret tahsili

Madde 55- Ücretler, uygulanan rehabilitasyon ve eğitim programına göre programların uygulanmasını müteakiben aylık olarak alınır.

Merkezde bulunması gereken defter ve dosyalar

Madde 56- Merkezde aşağıdaki defter ve dosyaların bulundurulması zorunludur:

a) Gelen evrak kayıt defteri.

b) Giden evrak kayıt defteri.

c) Zimmet defteri.

d) Özürlülere ait kütük defteri.

e) Teftiş defteri.

f) Denetleme defteri.

g) Her özürlü için, içinde ilk kabul belgeleri ile özürlünün rehabilitasyon ve eğitim planının ve gelişmelerine ait bilgilerin bulunduğu dosya.

h) Özürlünün devam çizelgesi ve personelin çalışma programını gösteren çizelge.

i) Personelin özlük ve sağlık dosyaları.

Merkez, hizmet verilmeye başlanmasından itibaren tutulan kayıtlar ve özürlülere ait dosyaları muhafaza etmek zorundadır. Merkezin yazışmalarında antetli kağıt ve kaşe kullanılması zorunludur.

İl müdürlüklerine gönderilecek belgeler

Madde 57- Her ayın ikinci haftasında özürlü listesinin, personel listesinin, aylık SSK prim bildirgesinin bir örneği ve merkezde özürlü bireylere yemek veriliyorsa, aylık yemek listesinin birer örneği il müdürlüğüne gönderilir. Uyarılara rağmen istenilen bilgi ve belgeleri göndermeyen merkeze, bu Yönetmeliğin 61 inci maddesindeki hükümler uygulanır.

Sivil savunma planı

Madde 58- Açılış izin belgesinin düzenlenmesinden sonra iki ay içinde merkezin yangın, sabotaj ve depremde uygulanacak sivil savunma planı hazırlanarak il müdürlüğüne teslim edilir.

Genel müdürlüğe gönderilecek belgeler

Madde 59- Merkezde çalışan personel sayısı ve niteliği ile merkeze devam eden özürlüler hakkındaki bilgiler Genel Müdürlükçe tespit edilecek normlarda il müdürlüğü tarafından istenilen sürede Genel Müdürlüğe gönderilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Teftiş ve Denetim

Teftiş ve denetim

Madde 60- Merkezin işleyişinde karşılaşılan sorunları, özel eğitim ve rehabilitasyon uygulamalarında aksayan yönleri tespit etmek, çözüm yolları bulmak, sunulan hizmetin kalitesini artırmak ve hizmetlerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygunluğunu tespit etmek amacıyla teftiş ve denetim yapılır.

Merkezde özürlülere yönelik hizmetlerin teftişinin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen müfettişler tarafından yapılması esastır.

Merkezin teftiş ve denetimleri aşağıdaki esaslara göre yapılır:

a) Merkez il müdürlüklerince yılda en az iki kez denetlenir. Denetleme meslek elemanlarından en az iki kişinin oluşturduğu ekip tarafından yapılır. Denetleme sonucu tespit edilen hususlar il müdürlüğünce her sayfası onaylanmış denetleme defterine yazılır. Denetleme esnasında defterin yazılmaması durumunda il müdürlüğü tarafından denetleme raporu gönderilir. Bu rapor denetleme defterine yapıştırılır.

b) Merkez, Genel Müdürlük Müfettişleri tarafından da denetlenir. Teftiş sonucu tespit edilen hususlar Teftiş Kurulu Başkanlığınca her sayfası onaylanmış teftiş defterine yazılır.

c) Merkez yetkilileri denetleyicilere teftiş ve denetim esnasında istendiği takdirde her türlü belgeyi sunmak ve göstermekle yükümlüdürler.

d) Denetim ve teftiş sonucu tespit edilen aksaklıklar il müdürlüğünce yazılı olarak merkeze bildirilir. Merkez bir ay içinde belirtilen aksaklıkları düzeltmek ve gidermek zorundadır.

e) Verilen süre içerisinde aksaklıklarını gidermeyen merkezin faaliyeti il müdürlüğünün teklifi ve valilik makamının onayı ile kolluk kuvvetlerince geçici veya sürekli olarak durdurulur.

Merkezin faaliyetinin geçici olarak durdurulması

Madde 61-Merkezin faaliyetinin beş iş günü geçici olarak durdurulması, aşağıda belirtilen hususlardan birisinin il müdürlüğünce tespiti halinde yerine getirilir:

- a) Mevzuat hükümlerine aykırı harekette bulunulduğunda.
- b) Merkezin iç hizmet yönergesi ve çalışma programında yer almayan özür grubu kabul edildiğinde.
- c) Personel için çalışma izni alınmadığında.
- d) Eksik personel çalıştırıldığında.
- e) Tespit edilen taban ücretten düşük ücret alındığında.
- f) Verilen süre içerisinde belirlenen aksaklıklar giderilmediğinde.
- g) İl müdürlüğünce istenen bilgi ve belgeler gönderilmediğinde.
- h) Sorumlu müdürün görevden ayrılmasının bildirilmediği ve otuz gün içinde yeni sorumlu müdür görevlendirilmesi teklif edilmediğinde.

Merkezin geçici kapatılması

Madde 62- Merkezin geçici olarak kapatılması halinde yapılacak işlemler aşağıda belirtilmiştir:

Merkezin 61 inci madde gereğince kapatılması il müdürlüğünün teklifi ve valilik onayı ile gerçekleşir. Merkezin, geçici olarak kapatılmasını gerektiren fiil işlendiğinde, ilk ceza beş iş günü, fiilin tekrarında ise on günden az olmamak üzere geçici kapatma cezası uygulanır.

Geçici kapatma kararı en az üç iş günü öncesi merkeze bildirilerek velilere bilgi verilmesi sağlanır. Kapatma ve açılma işlemi kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilir. Kapatılan merkezler il çalışma müdürlüğü ve defterdarlığa bildirilir.

Merkezin faaliyetinin sürekli durdurulması

Madde 63- Merkezin faaliyetinin sürekli olarak durdurulması aşağıdaki koşullarda gerçekleşir:

- a) Uyarılara rağmen tespit edilen hususları gidermeyen ve iki kez geçici kapatma cezası almasına rağmen aynı konularda eksikliği tespit edilen,
- b) Açılış izin onayı olmadan hizmete başlayan,
- c) İzinsiz devir ve nakil işlemi yapan merkezlerin faaliyetleri sürekli olarak durdurulur.

Merkezin faaliyetinin sürekli durdurulmasında yapılacak işlemler

Madde 64- Merkezin faaliyetinin sürekli durdurulmasında yapılacak işlemler aşağıda belirtilmiştir:

63 üncü madde gereğince il müdürlüğünün teklifi valilik onayı ile merkezin faaliyetleri sürekli olarak durdurulur ve merkeze tebliğ edilir. Merkez açılış izin onayının ve açılış izin belgesinin aslını onbeş günlük süre içinde il müdürlüğüne teslim etmek zorundadır. Faaliyetin durdurulduğu tebliğ edilen merkez faaliyetini durdurmadığı, yukarıda istenen belgeleri il müdürlüğüne teslim etmediği takdirde kolluk kuvvetlerince kapatılır.

Belgelerini teslim etmeyen kurucu ve sorumlu müdür hakkında Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre işlem başlatılır. Faaliyeti sürekli durdurulan merkezlerin kurucuları yeni bir merkez açamaz.

Merkezin faaliyetinin durdurulduğu Genel Müdürlüğe, il çalışma müdürlüğüne ve defterdarlığa bildirilir.

Suç işleyen merkez personeli

Madde 65- Merkeze kabul edilen özürllülere karşı ihmal ve istismarı görülen veya suç işleyen merkez personeli hakkında, Türk Ceza Kanunu hükümlerine ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 27 nci maddesine göre işlem yapılır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 66- a) 21.3.1986 tarihli ve 19034 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Spastik Çocuklar Özel Rehabilitasyon Merkezleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik",

b) 13.2.1988 tarihli ve 19724 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği",

c) 6.2.1994 tarihli ve 21841 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "İşitme ve Konuşma Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği", yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1- Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte açılış izin belgesi alan ve faaliyetlerini sürdüren merkezler, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde gerekli düzenlemeleri yapmak ve yaptığı düzenlemeleri ve yapılan çalışmaları bir raporla il müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

Geçici Madde 2- İl müdürlüğünce merkezlerin bu Yönetmeliğe uyumuna ilişkin yapılan çalışmaları değerlendirmek üzere kurulacak meslek elemanlarından oluşan en az iki kişilik komisyon her merkez için genel değerlendirme raporu hazırlar. Değerlendirme raporu sonucuna göre yapılan işlemler bir yıllık sürenin bitiminden itibaren altı ay içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

Geçici Madde 3- Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte kurucuların kazanılmış hakları, merkezlerin hizmete devam ettiği sürece saklıdır. Ancak, diğer hükümlere esas olmak üzere merkezlerde gerekli düzenlemeleri yapmaları zorunludur.

Geçici Madde 4- Bir yıllık süre içinde gerekli düzenlemeleri yapmayan ve il müdürlüğüne bilgi vermeyen merkezlerin faaliyetleri sürekli olarak durdurulur.

Yürürlük

Madde 67- Maliye Bakanlığı ve Sayıştay Başkanlığının görüşleri alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 68- Bu Yönetmelik hükümlerini Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Bakan yürütür.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

Resmî Gazete 18.1.2000/23937 Mük.

Tebliğler

ŞUBAT 2000/2509

Dergisi

Ek ve Değişiklikler:

1) 20.2.2002/24677 RG (MART 2002/1534 TD)

2) 18.12.2004/25674 RG

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı; özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve meslekî eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik; özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini, bu hizmetleri sağlayacak resmî ve özel okul ve kurumların işleyişi ile ilgili hükümleri kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik; 30/05/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- (Değişik: 18.12.2004/25674 RG) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

b) Özel Eğitim Kurumları: Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren, Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki resmî ve özel okul ve merkezleri,

c) Özel Eğitim Okulları: Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş personelin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemlerinin uygulandığı, Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki yatılı ve gündüzlü resmî ve özel okulları,

ç) Özel Eğitim: Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi,

d) Kaynaştırma: Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarını,

e) Kaynak Oda/Destek Eğitim Odası: Eğitim kurumlarında, özel eğitim gerektiren öğrencilere ihtiyaç duyulan alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı,

f) Gezerek Özel Eğitim Görevi Yapan Öğretmen: Özel eğitim gerektiren bireyler için destek eğitim hizmetlerini evde, okulda ve kurumlarda sürdüren öğretmeni,

g) Özel Eğitim Gerektiren Birey: Çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarına göre beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi,

ğ) Zihinsel Yetersizlik: 18 yaşından önce ortaya çıkan zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde anlamlı sınırlılıklar görülen yetersizlik durumunu,

h) Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin eğitim dönemi içinde, sınırlı seviyede destek eğitim hizmetleri ve özel düzenlemelere ihtiyacı olması durumunu,

ı) Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında yoğun özel eğitim ihtiyacı olması durumunu,

i) Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve daha yoğun özel eğitim ve destek hizmet ihtiyacı olması durumunu,

j) Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması nedeniyle öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerilere sahip olmamasından dolayı yaşamı boyunca bakım ve gözetim ihtiyacı olması durumunu,

k) İşitme Yetersizliği: İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen yetersizliğinden dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanmada ve iletişimde güçlük nedeniyle bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu,

l) Görme Yetersizliği: Görme gücünün kısmen ya da tamamen yetersizliğinden dolayı, bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu,

m) Ortopedik Yetersizlik: İskelet, kas ve eklemlerdeki hastalık, bozukluk ve yetersizlikten dolayı, bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu,

n) Sinir Sisteminin Zedelenmesi ile Ortaya Çıkan Yetersizlik: Gelişim sürecinde oluşan nörolojik bozukluğun, bireyin eğitim performansını ve sosyal uyumunu olumsuz yönde etkilemesi durumunu,

o) Dil ve Konuşma Güçlüğü: Sözel iletişimde farklı seviye ve biçimlerde ortaya çıkan aksaklıklar ve düzensizlikler nedeniyle dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki güçlüklerin, bireyin eğitim performansı ve sosyal uyumunu olumsuz yönde etkilemesi durumunu,

ö) Özel Öğrenme Güçlüğü: Dili yazılı ya da sözlü anlamak ve kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapmada yetersizlik nedeniyle bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu,

p) Birden Fazla Alanda Yetersizlik: Gelişim dönemi içinde, bireyin eğitim performansını ve sosyal uyumunu yoğun biçimde olumsuz yönde etkileyen, birden fazla alanda görülen yetersizlik durumunu,

r) Duygusal Uyum Güçlüğü: Sağlık durumu, zihinsel ve duysal faktörlerle açıklanamayan; bireyin kendisi ve çevresiyle dengeli, doyurucu ilişki kurma ve sürdürmede güçlük çekme, genel bir mutsuzluk ve depresyon hâli, bireysel veya okul problemleriyle ilgili korku, tırnak yeme, parmak emme ve benzeri fiziksel belirtilerden bir veya birden fazlasının uzun süreli olarak ortaya çıkması nedeniyle eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu,

s) Süreğen Hastalık: Gelişim dönemi içinde, bireyin, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu,

ş) Otizm: Erken çocukluk döneminde görülmeye başlayan, sosyal etkileşim ve iletişim bozukluğu ile ilgi ve etkinliklerin belirgin sınırlılığı gibi özelliklerle kendini gösteren yaygın gelişimsel bozukluk durumunu,

t) Sosyal Uyum Güçlüğü: Madde bağımlılığı, yetersiz beslenme, göç, suç işleme, suça yönelme, çalışma, ihmâl, istismar ve terk edilme gibi riskli hayat şartlarından dolayı bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumu,

u) Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu: Çocukta 7 yaşından önce başlayan, en az iki ortamda (ev, okul) 6 ay süreyle yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtileriyle görülen bozukluğu, ü) Üstün veya Özel Yetenek: Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda akranlarına göre üst seviyede performans gösterme durumu,

v) Usta Öğretici: Ustalık yeterliğini kazanmış; öğrencilerin/kursiyerlerin kurum, okul ve iş yerindeki eğitiminden sorumlu, meslekî eğitim tekniklerini bilen ve uygulayan, usta öğreticilik belgesi sahibi olan kişiyi,

y) Kurs: Özel eğitim gerektiren bireylere, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda beceriler kazandırmak amacıyla sertifika veya belgeye götüren, belirli süre ve programa dayalı olarak yürütülen yaygın eğitim faaliyetlerini,

z) Kursiyer: İlgi ve ihtiyaçları doğrultusunda belirli süre ve programa dayalı olarak yürütülen yaygın eğitim faaliyetlerine katılan bireyi ifade eder

İKİNCİ BÖLÜM

Temel İlkeler

Temel İlkeler

Madde 5- Türk Millî Eğitimini düzenleyen genel amaçlar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler şunlardır:

a) Özel eğitim gerektiren tüm bireyler; ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.

b) Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitime erken yaşta başlanır.

c) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan plânlanır ve yürütülür.

d) Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.

e) Özel eğitim gerektiren bireylerin, her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

f)Özel eğitim gerektiren bireyler için, bireyselleştirilmiş eğitim plânı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.

g)Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılmaları ve eğitimleri sağlanır.

h)Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum örgütleri ile iş birliği içinde çalışılır.

ı)Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde plânlanır.

İKİNCİ KISIM

Yerleştirme

BİRİNCİ BÖLÜM

Belirleme ve Başvuru

Özel Eğitim Gerektiren Bireyin Belirlenmesi Süreci

Madde 6- Özel eğitim gereksinimi olduğu düşünülen birey;

- a) Riskli hamilelikte izleme,
- b) Doğum anında ortaya çıkan güçlükler,
- c) Erken çocukluk döneminde farkına varma,
- d) Bireyin ailesinin veya kendisinin doğrudan başvurusu,
- e) Zorunlu eğitim çağı ve sonrasında farkına varma,
- f) Sağlık ve eğitim amaçlı düzenli taramalar,
- g) Diğer kurum ve kuruluşlardan başvuru sonucu belirlenir

Özel Eğitim Gerektiren Bireylerin Başvuracakları Kurumlar

Madde 7- Özel eğitim gereksinimi olan birey, ailesi veya gönderen kaynak;

- a) Millî eğitim müdürlüğüne,
 - b) Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğüne,
 - c) En yakın özel eğitim kurumuna,
 - d) En yakın okula
- doğrudan başvurabilir.

Kayıt Zorunluluğu

Madde 8- Zorunlu eğitim çağına gelen, özel eğitim gerektiren veya tanısı konulmamış ve yerleştirme kararı alınmamış her bireyin, başvurduğu okul öncesi eğitim kurumlarına ve ilköğretim okullarına kaydı yapılır.

Kaydı yapılan öğrencinin durumu, özel eğitim gereksinimleri ve alınacak önlemler; rehber öğretmen-psikolojik danışman, sınıf öğretmeni veya özel eğitim öğretmeni, öğrenci velisi ve okul yönetimince belirlenir. Öğrencinin kaydettiği gelişmeler izlenir ve gerektiğinde okul dışından özel eğitim desteği sağlanır. Tüm önlemlere rağmen okulun programından yeterince yararlanamayan öğrenci için, okul yönetimi öğrencinin durumunu belirtir ayrıntılı bir rapor düzenleyerek millî eğitim müdürlüğüne gönderir.

İlköğretimlerini tamamlayarak bir üst öğrenim kurumuna yöneltilen özel eğitim gerektiren öğrenciler hakkında, başvurdukları kurumların kayıt-kabul şartlarını taşımaları durumunda akranları gibi işlem yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Tanılama ve Eğitsel Tanılama

Tanılama

Madde 9- Tanılama; özel eğitim gerektiren bireylerin yeterli ve yetersiz yönleri ile bireysel özelliklerini, ilgilerini belirlemek amacıyla tıbbî, psiko-sosyal, eğitim alanlarında yapılan değerlendirme sürecidir.

Tanılama İlkeleri

Madde 10- Tanılama ilkeleri şunlardır:

- a) **Erkenlik ilkesi;** tanılama mümkün olduğunca erken yaşta yapılır.
- b) **Bütünlük ilkesi;** tanılama çok yönlü, bireyin tüm gelişim öyküsü değerlendirilerek yapılır.
- c) **Çeşitlilik ilkesi;** tanılama sürecinde uygulanan tekniklerde, yöntemlerde, disiplinlerde çeşitlilik esastır.
- d) **Süreklilik ilkesi;** tanılama süreci farklı disiplin alanlarındaki uzmanlarca sürekli değerlendirilir.
- e) **Yeterlilik ilkesi;** tanılamada bireyin yeterli-yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.
- f) **İş birliği ilkesi;** tanılama sürecinde aile, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışır.
- g) **İsteklilik ilkesi;** tanılama sürecinin her aşamasında ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınarak katılımı sağlanır.
- h) **Gizlilik ilkesi;** tanılama sürecinin her aşamasında birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir açıklama yapılmaz. Elde edilen bilgi ve değerlendirme sonuçları eğitim ve yönlendirme amaçlı kullanılır.

Eğitsel Tanılama

Madde 11- Eğitsel amaçla bireyin tüm gelişim ve disiplin alanlarındaki özelliklerinin belirlenerek değerlendirilmesi eğitsel tanılama sürecidir.

Bireyin eğitsel tanılması rehberlik ve araştırma merkezinde oluşturulan eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından yapılır. Bu tanılamada bireyin;

- a) Zihinsel, fiziksel, duygusal, sosyal gelişim öyküsü,
- b) Tıbbî ve psiko-sosyal değerlendirme raporu,
- c) Bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri,
- d) Eğitim hizmetlerinden yararlanma süresi,
- e) Eğitim performansı, dikkate alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu İle

Eğitsel Tanılama, İzleme ve Değerlendirme Ekibi

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu

Madde 12- Eğitim öğretim kurumlarındaki özel eğitim hizmetlerini düzenlemek, eş güdümlü bir şekilde yürütülmesini sağlamak, izlemek ve değerlendirmek üzere millî eğitim müdürlüklerinde özel eğitim hizmetleri kurulu oluşturulur.

Millî Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürü

Madde 13- Özel eğitim hizmetleri kurulundan sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü, il ve ilçe genelindeki özel eğitim hizmetleri ile ilgili etkinliklerin bütünlük içerisinde plânlanması, eş güdümü ve yürütülmesinden millî eğitim müdürü adına yetkili ve sorumludur.

Millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürünün görevlendirilmesinde, öncelikle üniversitelerin özel eğitim bölümleri programlarını tamamlamış veya özel eğitim alanında çalışmış olanların seçilmesine dikkat edilir. Bu nitelikte elemanların bulunmaması durumunda alanın özelliği dikkate alınarak millî eğitim müdürlüğünce görevlendirme yapılır.

Millî Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürünün Görevleri

Madde 14- İllerde özel eğitim hizmetlerinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü aşağıdaki görevleri yapar:

- a) İl özel eğitim hizmetleri kurulunu oluşturmak üzere 15 inci maddede sayılan kurul üyelerini belirler.

b) Yeterli sayıda özel eğitim öğretmenini, diğer kurul üyelerinin katılmadığı zamanlarda, özel eğitim hizmetlerinin programlı ve aksamadan yürütülmesini sağlamak üzere görevlendirir.

c) Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi için rehberlik ve araştırma merkezi dışındaki kurum ve kuruluşlardan görevlendirilecek personelin görevlendirilmesini, eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi başkanının görüşünü alarak sağlar.

d) Yıl içindeki özel eğitim hizmetlerinin plânlanması, yürütülmesi, eş güdümü ve değerlendirilmesine ilişkin toplantılar düzenler. Bu toplantılar yılda en az 3 defa yapılır. Bu toplantılara; ilçe millî eğitim şube müdürleri, rehberlik ve araştırma merkezi/merkezleri müdür/müdürleri, özel eğitim ve kaynaştırma okulu/okulları müdürü/müdürleri, özel eğitim öğretmeni/öğretmenleri katılır. Bu toplantılarda ilçe millî eğitim şube müdürleri arasında görev dağılımı yapar, tanılama, izleme ve değerlendirme ekibinin/ekiplerinin ve bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme birimi/birimlerinin hizmet alanlarını belirler, çalışma takvimini hazırlar.

e) İlçelerdeki özel eğitim kurumlarının, özel eğitim ve hazırlık sınıflarının, kaynak odalarının, idarî, eğitim-öğretim ve yardımcı hizmetler sınıfı personel gereksinimlerini belirler ve zamanında Bakanlığa sunulmasını sağlar.

f) Özel eğitimde görevli personelin, il içi atamalarında komisyon üyesi olarak bulunur.

g) Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki resmî ve özel okul ve kurumlar bünyesinde, kaynak oda, özel eğitim sınıfı ile bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme birimlerinin açılması konularında, özel eğitim hizmetleri kurulunun yaptığı plânlama hazırlıklarını inceler, değerlendirir, derslik, araç-gereç gibi gereksinimlerinin sağlanması için önlem alır.

h) Özel eğitim gerektiren bireylerin, yönlendirme raporu çerçevesinde özel eğitim okulu veya diğer okullara yerleştirilmesini sağlar.İlinde eğitimi sağlanamayan özel eğitim gerektiren bireyleri yatılı okullara yerleştirmek üzere Bakanlığa bildirir.

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu Üyeleri

Madde 15- Özel eğitim hizmetleri kurulu; millî eğitim müdür yardımcısı veya görevlendireceği bir şube müdürü yanında, eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi başkanı, özel eğitim kurumu müdürleri, özel eğitim öğretmenleri, gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenler, rehber öğretmen-psikolojik danışman üyelerinden oluşur. Özel eğitim hizmetleri kuruluna gerektiğinde kaynaştırma okulu müdürü, kaynaştırma okulundan seçilen sınıf öğretmenleri, psikologlar, aile hekimleri, odyologlar, fizyoterapistler, veli, gönüllü kuruluş yetkilileri, bu alanda yetişmiş ilköğretim müfettişleri, özel eğitim gerektiren bireylerin çalıştığı kurumlardaki iş yeri temsilcisi de çağrılabilir.

Millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü ile görevlendirilen özel eğitim öğretmenleri dışındaki kurul üyeleri çalışmalara gerektiğinde katılırlar, diğer zamanlarda görevlerine devam ederler.

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulunun Görevleri

Madde 16- Özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleri şunlardır:

a) İldeki rehberlik ve araştırma merkezlerinin, özel eğitim kurumlarının, kaynak odalarının, özel eğitim ve hazırlık sınıflarının, yönetici, öğretmen, destek hizmet personeli, usta öğretici, memur, yardımcı hizmetler sınıfı gibi her türlü personel gereksinimini, okul ve kurum dışından görevlendirilecek personeli belirler.

b) Öğretim yılı başında düzenlenen bir program dahilinde; zihin, beden, duygu ve sosyal yönden farklılık gösteren, öğrenme yetersizliği olan bireyleri belirlemek amacıyla, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yapılacak taramalar ve evde eğitim programları için; rehberlik ve araştırma merkezlerinde oluşturulacak eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibinin gerekli personel, araç-gereç, taşıt gibi her türlü gereksinimini karşılayarak, taramaların ve eğitim programlarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlar. Erken tanı ve müdahale için, anaokulları ve ana sınıflarında yapılacak taramaları öncelikle plânlar ve bunların uygulanmasını sağlar. Ekibin sunduğu yöneltme kararlarını değerlendirir, gerekli özel eğitim önlemlerini alır. Tarama programları mümkün olduğunca birinci yarı yıl içinde düzenlenir, uygulanır ve sonuçlandırılır. Ancak olanak ve koşullara göre ikinci yarı yılda da sürdürülebilir.

c) İldeki, kaynaştırma uygulamaları yapılacak okul, kaynak oda, hazırlık ve özel eğitim sınıfları gereksinimini belirler ve açılması için gerekli önlemleri alır.

d) Özel eğitim gerektiren bireylerin, yöneltme raporu çerçevesinde, kaynaştırma uygulamalarına, özel eğitim sınıflarına veya özel eğitim kurumlarına yerleştirilmesi kararını alır.

e) Evde eğitimi sürdürülen öğrenciler için gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenlerin görev dağılımını yapar.

f) Personel yetiştirilmesi amacıyla görev alanlarına göre, uygun hizmet içi eğitim kursları açılmasını sağlar.

g) Özel eğitimle ilgili yayın ve kaynakları araştırır, inceler, gerekli görülen yayın ve kaynakların özel eğitim okul ve kurumlarına dağıtımını sağlar.

h) Özel eğitim hizmetlerinin sürdürülmesinde, araştırmalara esas olacak istatistikî bilgileri toplar, değerlendirir ve kullanılmaya hazır hâle getirir.

1) Erken tanı ve müdahale için, sağlık ve sosyal hizmet kurum ve kuruluşları ile diğer ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar.

i) Aile eğitim programlarını başarı ile bitirmiş gönüllü aileler ile üniversitelerin özel eğitim, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümlerinde okuyan 2, 3 ve 4 üncü sınıf öğrencilerinden gönüllü olanların; aile eğitimi, erken çocukluk dönemi eğitimi, özel eğitim desteği gibi çalışmalara görevli personel ile birlikte katılmaları için gerekli eş güdümü sağlar.

Eğitsel Tanılama, İzleme ve Değerlendirme Ekibi

Madde 17- Rehberlik ve araştırma merkezleri bünyesinde eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi; özel eğitim hizmetleri kurulundan sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü ile rehberlik ve araştırma merkezi müdürünün iş birliği ile 19 uncu maddede belirtilen personelin görevlendirilmesi yoluyla oluşturulur.

Eğitsel Tanılama, İzleme ve Değerlendirme Ekibi Başkanı ve Görevleri

Madde 18- Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi başkanı, rehberlik ve araştırma merkezi müdürü ya da görevlendireceği müdür yardımcısıdır.

Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi başkanının görevleri şunlardır:

a) Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibini oluşturur. Gereksinim duyulan destek eğitim personelinin diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak, görevlendirilmesinin sağlanması için özel eğitim hizmetleri kurulu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürüne teklifte bulunur.

b) Özel eğitim gerektiren bireylerin; tüm gelişim alanlarındaki yeterlilik ve gereksinimlerinin eğitsel amaçla değerlendirilmesi doğrultusunda eğitim amaçları ve hizmetlerinin bir bütünlük içinde, disiplinler arası bir yaklaşımla plânlanması ve yürütülmesinde eş güdümü sağlar.

Eğitsel Tanılama, İzleme ve Değerlendirme Ekibi Üyeleri ve Görevleri

Madde 19- Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi aşağıdaki üyelere oluşur:

- a) Rehberlik ve araştırma merkezi müdürü,
- b) İl genelindeki özel eğitim öğretmenlerinden 17 nci maddeye göre seçilecek bir üye,
- c) İl genelindeki gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenlerden 17 nci maddeye göre seçilecek bir üye,
- d) İl genelindeki psikologlardan 17 nci maddeye göre seçilecek bir üye,
- e) İl genelindeki eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmenlerden 17 nci maddeye göre seçilecek bir üye,

f) İl genelindeki rehber öğretmen-psikolojik danışmanlardan 17 nci maddeye göre seçilecek bir üye,

g) İl genelindeki sosyal çalışmacılardan 17 nci maddeye göre seçilecek bir üye,

h) Aile veya gönderen kaynak temsilcisi,

ı) Gereksinim duyulduğunda özel eğitim kurumunun veya kaynaştırma uygulaması yapılan okulun müdürü, sınıf öğretmeni veya rehber öğretmeni-psikolojik danışmanı ile il genelindeki 17 nci maddeye göre seçilecek odyolog, fizyoterapist, hekim, özel eğitim gerektiren bireylerin çalıştığı kurumlardaki iş yeri temsilcisi çağrılabilir.

Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibinin görevleri şunlardır:

a) Özel eğitim gerektiren bireyin eğitsel tanılmasından önce; psiko-sosyal ve tıbbî değerlendirmesinin yapılmasını sağlamak için aileyi yönlendirir ve ilgili kurumlarla iş birliği yapar.

b) Birden fazla yöntem ve teknik kullanarak, başvurusu yapılan özel eğitim gerektirdiği düşünülen bireyleri eğitsel tanılama sürecine alır.

c) Bireyin gereksinimlerini belirler ve öncelik sırasına koyar. Uzun dönemli ve öğretim amaçlarını içeren ve EK 1’de belirtilen Destek Eğitim Plânı ile EK 2’de belirtilen Yöneltilme Raporu’nu hazırlar ve özel eğitim hizmetleri kuruluna gönderir.

d) Doğrudan okula kayıt veya özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından verilen yerleştirme kararı sonucunu izler, ilgili okul ile iş birliği yapar, bireyin uygun yerleştirilmediği durumlarda tanılama sürecini yineler.

e) Hazırladığı yöneltilme raporu doğrultusunda, yerleştirmenin yapıldığı kuruma, özel eğitim gerektiren bireye, destek eğitim plânının uygulanmasında görev alanlara ve aileye danışmanlık yapar.

f) Ailelerin gereksinimleri doğrultusunda aile eğitimi programları düzenler. Üniversite veya diğer kurumlarda düzenlenen aile eğitimi programları hakkında aileyi bilgilendirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yerleştirme ve İzleme

Yerleştirme ve İzleme

Madde 20- Özel eğitim gereksinimleri belirlenerek tanılanmış bireyler için eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından yöneltilme kararı alınır. Özel eğitim hizmetleri kurulu bu bireylerin kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve sınıflara, özel eğitim okul ve sınıflarına yerleştirilmeleri kararını alır. Yerleştirilen öğrencilerin izlenmesi okul, eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi ve özel eğitim hizmetleri kurulu

tarafından iş birliği içinde yürütülür. Öğrencinin kaydettiği gelişmeler belli aralıklarla düzenli olarak izlenir. Kayıt tarihinden itibaren en az üç aylık izleme süreci sonunda, rehberlik ve danışma hizmetleri kurulu; uygun yerleştirilmediği düşünülen öğrenci için doğrudan özel eğitim hizmetleri kuruluna başvurabilir. Rehberlik ve danışma hizmetleri kurulu başvurusunda öğrenci ve alınan önlemler hakkında ayrıntılı bir rapor düzenler. Rapor uygun bulunursa, özel eğitim hizmetleri kurulu eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi ile iş birliği kurarak yeni bir değerlendirme sürecini başlatır. En geç bir ay içerisinde rehberlik ve danışma hizmetleri kuruluna sonucu bildirir.

Ailenin İtiraz Hakkı

Madde 21- Özel eğitim gerektiren bireyin; belirleme, tanılama ve yerleştirme sürecinde; aile, öncelikle bilgilendirilir ve yerleştirme sürecinde ailenin yazılı onayı alınır. Buna rağmen aile, yeni bir değerlendirme isteği ile her bir süreçte en fazla bir defa özel eğitim hizmetleri kuruluna, on beş gün içinde doğrudan itiraz edebilir. Özel eğitim hizmetleri kurulu söz konusu başvuruyu uygun gördüğü takdirde yeni bir değerlendirme sürecini başlatır, bir ay içinde aileyi bilgilendirir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Eğitim-Öğretim

BİRİNCİ BÖLÜM

Aile Eğitimi

Aile Eğitimi

Madde 22- Aile eğitimi, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitiminde sürekliliği olan bir hizmettir. Bu hizmetlere ve özel eğitim sürecinin her boyutuna ailelerin aktif katılımı ve katkısını sağlayacak önlemler alınır. Aile eğitim programları hedef kitlenin özelliklerine göre özel eğitim kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar ve özel eğitime destek veren kurumlarca hazırlanır ve yürütülür. Bu hizmet gerektiğinde evlerde de sürdürülebilir.

Bu programlar, ailelerle birlikte saptanacak belli aralıklarla, her yıl yeniden geliştirilerek uygulanır.

Özel eğitim ilköğretim okullarına yerleştirme kararı alınan ve okula başlaması gereken aday öğrencilerden; kontenjan yetersizliği nedeniyle çağrısı yapılamayan öğrencilerin aileleri, öğrencinin sırası gelinceye kadar devam edecekleri okulun aile eğitimi programlarından öncelikle yararlandırılırlar.

Aile eğitimi programları, özel eğitim gerektiren bireyin anne-babası, kardeşleri ile bakımı ve eğitiminden sorumlu diğer bireylerin, koşullara göre birlikte ya da farklı eğitim programları içinde eğitilmeleri ve bilgilendirilmeleri sağlanarak sürdürülür.

Özel eğitimdeki aile eğitim hizmetleri, aile rehberliği hizmetleri ile bütünleştirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Eğitim-Öğretim Tür ve Kademeleri

Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

Madde 23- Özel eğitim gereksinimleri belirlenmiş, 0-36 ay arasındaki çocuklar için, özel eğitim hizmetleri, öncelikle ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak, üniversitelerle iş birliği ile eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi ve gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen tarafından evlerde ve kurumlarda sürdürülür. Plânlanan bu eğitim doğrultusunda çocuk aile ve eğitimci aşağıdaki hususlar çerçevesinde birlikte çalışır.

a) Çocuğun özel eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından mümkün olduğunca ev gözlemleri ve gelişim ölçekleri kullanılarak yapılır.

b) Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından yapılacak inceleme ve değerlendirme çalışmaları, en az altı ayda bir yinelenir.

c) Aile eğitimi hizmetlerinde, çocuğun ve ailenin ne tür destek hizmetler alacağı ve bu hizmetlerin kim tarafından, nasıl ve ne zaman verileceği eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından belirlenir.

d) Bu çocukların, sosyal yönden gelişimlerini desteklemek ve ailelerin bilgi ve deneyimlerini artırmak için, resmî ve özel kreşlerde, bireysel özellikleri ve yaşları dikkate alınarak, belirlenen bir günde yarı zamanlı oyun grubuna ya da etkinlik grubuna devam etmesine karar verilebilir.

e) Aileler, eğitsel oyun, oyuncak, oyuncak kütüphaneleri, özel eğitim gerektiren çocuklara kendilerini serbest ifade etme olanağı sağlayan oyun-eğlence alanları ve eğitsel kitap gibi konularda bilgilendirilir ve özendirilir.

Okul Öncesi Eğitimi

Madde 24- Özel eğitim gereksinimleri belirlenmiş 37-72 ay arasındaki çocuklar için, okul öncesi eğitimi zorunludur ve kaynaştırma uygulamaları temeline dayalı olarak, destek eğitim plânları çerçevesinde sürdürülür.

Özel eğitim gerektiren çocukların, bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri dikkate alınarak okul öncesi özel eğitim sınıfları ve okulları da açılabilir. Oluşturulacak özel eğitim sınıflarında ve okul öncesi özel eğitim okullarında sınıfların mevcudu, bir öğretmen için altı, iki öğretmen için on çocuktan fazla olamaz. Bu çocuklarda tuvalet eğitimi koşulu aranmaz.

Hazırlık Sınıfı

Madde 25- Bünyesinde özel eğitim sınıfları bulunan ilköğretim okulları ile özel eğitim ilköğretim okullarında, öğrencilerin gelişim ve bireysel özellikleri doğrultusunda, onları örgün eğitimi izleyebilecekleri duruma getirmek için hazırlık sınıfları açılabilir. Hazırlık sınıflarında en fazla 10 öğrenci bulunur.

Hazırlık sınıfı programı; bireylerin sosyal etkileşim, iletişim ve temel yaşam becerilerini geliştirme, sınıfa, okula ve yaşama uyumlarını artırmaya yönelik hazırlanır. Kavrama, dinleme, anlama, anlatma, okuma ve yazmayla ilgili hazırlık çalışmalarını içeren bu programın süresi en fazla bir ders yılıdır. Ders yılı sonunda hazırlık sınıfı öğretmeni, aile, okul rehber öğretmeni-psikolojik danışmanı ile okul yönetiminin ortaklaşa aldığı yöneltme kararı doğrultusunda öğrenci;

- a) Kaynaştırma uygulamaları yapılan ilköğretim okuluna,
- b) Özel eğitim ilköğretim okuluna,
- c) İlköğretim programlarının amaçlarını gerçekleştirecek durumda olmayan öğrenciler için, gelişim alanlarındaki performans düzeyi dikkate alınarak hazırlanmış bir eğitim programına devam ettirilir.

İlköğretim

Madde 26- Özel eğitim gerektiren bireyler ilköğretimlerini; özel eğitim veya diğer ilköğretim okullarında sürdürürler. Özel eğitim ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin, gelişimleri izlenip, eğitim performansları dikkate alınarak, programın amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutlarında uyarlamalar yapılarak, kaynaştırma uygulamalarına öncelik verilir. Özel eğitim ilköğretim okullarında sınıf mevcudu en fazla 10 öğrenciden oluşur.

Zorunlu öğrenim çağındaki, klinik bakıma gereksinim duyan veya birden fazla alanda yetersizliği olanlar için destek eğitim plânı özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından hazırlanır. Bu bireylerin eğitimleri, öncelikle ailelerinin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak, gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenler tarafından kurumlarda ve evlerde sürdürülür.

Evde Eğitim

Madde 27- Zorunlu öğrenim çağındaki fiziksel, duygusal, sosyal ve iletişim yetersizlikleri nedeniyle, eğitim öğretim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak durumda olan bireylerin eğitimleri, özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından plânlanır. Öncelikle ailenin bilgilendirilmesi, desteklenmesi ve bireyin evde eğitime alınması temeline dayalı olarak, gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen tarafından sürdürülür. İlköğretim çağındaki öğrencilerin en yakın ilköğretim okuluna kaydı yapılır. Bu öğrenciler için okula devam etme koşulu aranmaz, başarıları değerlendirilerek haklarında okula devam eden diğer öğrenciler gibi işlem yapılır. Öğrencilerin başarı durumu ve gelişimi okuluna bildirilir; sınıf geçme ve diploma işlemleri kayıtlı bulunduğu okul tarafından yürütülür. İl/ilçe millî eğitim müdürlüğü, ilköğretim çağı çocuklarının kayıtlarının olduğu okullardan sınıf ve branş öğretmenlerini, gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenlerin önerileri doğrultusunda görevlendirebilir.

Evde eğitim, bir destek eğitim hizmeti olmayıp, eğitim-öğretim hizmetlerinin bireyin yetersizliği nedeniyle evde verilmesi temeline dayanır. Plânlanan bu eğitim doğrultusunda birey, aile ve eğitimci birlikte çalışır.

Orta Öğretim

Madde 28- Özel eğitim gerektiren bireylerin, orta öğretimlerini özel eğitim okullarında veya diğer genel, meslekî ve teknik orta öğretim okullarında, kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esastır.

İlköğretim okullarını bitiren; özel eğitim gerektiren öğrencilerden genel, meslekî ve teknik orta öğretim okullarına yönlendirme kararı alınanlar, ilgili birimlerle yapılacak iş birliği çerçevesinde yatılı ve sınavsız olarak bu okullara yerleştirilirler. Çok programlı liselere ve meslek liselerine yönlendirme kararı alınanlardan, yatılı okumak isteyen öğrenciler için yakın yatılı okulların olanakları da değerlendirilerek yeterli kontenjan sağlanır.

Özel eğitim gerektiren bireylerden, açık öğretim lisesine yönlendirme kararı alınanlar tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından izlenir. İlgili kurum ile programın ölçme ve değerlendirilmesi gibi konularda iş birliği yapılır.

Yüksek Öğretim

Madde 29- Özel eğitim gerektiren öğrencilerden, yüksek öğretime yönlendirme kararı alınanların ilgileri, istekleri, yetenekleri, yeterlilikleri ve istihdam olanakları doğrultusunda ve ölçüsünde yüksek öğretim olanaklarından faydalanabilmeleri için sınavlarda ve

değerlendirmede gerekli özel eğitim önlemleri alınır. Yüksek öğretim kurumları ile iş birliği yapılarak yerleştirilmelerinde, kredi ve burs almalarında öncelik tanınır.

Yaygın Eğitim

Madde 30- Özel eğitim gerektiren bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme gereksinimlerini karşılamak, onları işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla, farklı konu ve sürelerde, çevrenin olanakları ve gereksinimleri doğrultusunda yaygın eğitim programları düzenlenir.

Bu programlar, özel eğitim gerektiren bireylerin aileleri ve yakın çevreleri için, bireyin gelişim sürecinde aktif rol almaları ve onlarla birlikte yaşam becerilerini geliştirmelerini sağlayacak biçimde hazırlanır.

Özel eğitim gerektiren bireyleri iş hayatına hazırlayıcı iş ve meslekî yaygın eğitim programları; bu bireylerin bireysel gelişim özellikleri ve yeterlilikleri doğrultusunda yönenin, iş gücü piyasasının mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları dikkate alınarak plânlanır; uygulama ağırlıklı ve bireyin o işi veya mesleği amaçlanan yeterlilikte yapmasını sağlayacak şekilde uygulanır. Yaygın eğitim faaliyetleri, illerde oluşturulmuş bulunan Yerel Çalışma Konseyleri ile diğer resmî, özel ve gönüllü kurum ve kuruluşlar ile iş birliği çerçevesinde plânlanır ve uygulanır.

Yaygın eğitim programları uygulayan diğer resmî, özel ve gönüllü kurum ve kuruluşlarca düzenlenecek programlardan iş birliği çerçevesinde, özel eğitim gerektiren bireylerin de, özel eğitim sınıfı ve kaynaştırma uygulamaları ile yararlanmaları sağlanır.

Özel eğitim kurumları ve diğer kurumların açtığı yaygın eğitim programlarına katılan özel eğitim gerektiren bireyler ve bunların aile eğitimi programlarına katılan birinci derecedeki yakınları; program süresince yaygın eğitim programının açıldığı bölgedeki yatılı özel eğitim kurumlarının pansiyonlarından yararlanabilirler. Bu kursiyer ve ailelerinin iâşe ve ibateleri eğitimleri süresince Bakanlıkça karşılanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kurumlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Kurumları

Özel Eğitim Kurumları

Madde 31- Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılamak için, onların gelişim ve disiplin alanlarındaki performans düzeylerine uygun; her tür ve kademedede

örgün ve yaygın, yatılı ve gündüzlü eğitim kurumları Bakanlıkça açılır. Bu kurumlarda, özel olarak yetiştirilmiş personel ile geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri uygulanır.

Gerçek ve tüzel kişiler, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve öğretimleri için 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'ndaki esaslara uygun olarak özel okul veya kurum açabilirler.

Özel Eğitim Kurumlarının Amaçları

Madde 32- Özel eğitim kurumları, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitim gerektiren bireylerin;

a) Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmelerini,

b) Kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,

c) Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; ilgileri, gereksinimleri, yetenekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.

Görme, İşitme ve Ortopedik Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Kurumlar

Madde 33- Görme, işitme ve ortopedik yetersizliği olan bireyler için, kaynaştırma uygulamaları esas olmakla birlikte, her tür ve kademedede, gündüzlü ve/veya yatılı özel eğitim kurumları açılır.

Bu kurumlarda Bakanlıkça hazırlanan eğitim programları uygulanır. Öğrencilerin bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri dikkate alınarak ilgileri, istekleri, yetenekleri ve yeterlilikleri, yetersizlikten etkilenme düzeyleri de dikkate alınarak farklı sınıflar oluşturulur, seçmeli dersler çeşitlendirilir.

Sınıf mevcutları okul öncesi, ilköğretim ve yaygın eğitimde en fazla 10, orta öğretimde en fazla 20 öğrencidir.

Özel eğitim gerektiren öğrencilerin meslekî ve teknik liselerde ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri ölçüsünde kaynaştırma uygulamasının yapıldığı, yatılı ve/veya gündüzlü çok programlı orta öğretim kurumları açılır. Bu kurumlarda meslekî ve teknik öğretim programları uygulanır. Öğrenciler, meslek derslerini meslek ve teknik liselerinde, kültür derslerini ise çok programlı liselerde sürdürürler. Ancak, atölyeleri uygun olan okullarda meslek dersleri de yapılabilir.

(Değişik beşinci fıkra: 18.12.2004/25674 RG) Orta öğretimde, güzel sanatlar, meslekî ve teknik eğitim veren orta öğretim kurumları veya iş ya da meslekî eğitim merkezleri açılarak yeterlilikleri oranında, bir üst öğrenime, iş ve mesleğe yönlendirilmeleri sağlanır.

Birden Fazla Alanda Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Kurumlar

Madde 34- Birden fazla alanda öğrenme yetersizliği olan bireyler için gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları açılır. Kurumlardaki eğitim-öğretim uygulama süreci ile çalışma yöntem ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönerge ile belirlenir.

Bu bireyler için eğitim gereksinimleri dikkate alınarak özel eğitim okul ve kurumlarının bünyesinde, gündüzlü sınıflar da açılabilir. Bu sınıflarda en fazla altı öğrenci bulunur ve iki öğretmen görevlendirilir.

Görme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Basım Evi ve Akşam Sanat Okulu

Madde 35- Basım evi ve akşam sanat okulu, görme yetersizliği olan bireylerin eğitim için gerekli olan ders kitaplarını, kaynak kitapları, edebî eserleri ve sanat eserlerini, dergi, gazete gibi yazılı materyali Braille (kabartma yazı) ile basar, çoğaltır ve dağıtımını sağlar. Gerekli kitapları kasetlere okutarak, konuşan kitap kasetleri hazırlar. Bu bireylerle ilgili eğitim-öğretim yöntemleri üzerinde araştırmalar yapar.

Kurumdaki eğitim-öğretim uygulama süreci ile çalışma yöntem ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönerge ile belirlenir.

Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan İlköğretim Okulları

Madde 36- Orta düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan ilköğretim çağı çocukları için, kaynaştırma uygulamaları esas olmakla birlikte, gündüzlü ilköğretim kurumları açılır.

Bu okullarda Bakanlık tarafından, denkliği bozmayacak düzenlemeler yapılarak hazırlanmış ilköğretim programları uygulanır. Öğrencilerin bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri dikkate alınarak ilgileri, istekleri, yetenekleri ve yeterlilikleri ölçüsünde seçmeli dersler çeşitlendirilir.

Okulda sınıf öğretmenliği esastır. Sınıf mevcudu tüm sınıflarda en fazla 10 öğrenciden oluşur.

İlköğretimlerini tamamlayanlara ilköğretim okulu diploması verilir. Bu öğrenciler bireysel gelişim özellikleri ve yeterliliklerine uygun orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarına yöneltilirler.

Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Eğitim ve Uygulama Okulları

Madde 37- Genel eğitim programlarından yararlanamayan, okul öncesi ve zorunlu ilköğretim çağındaki, ağır düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar için, gündüzlü özel eğitim kurumları açılır. Bu okullarda, öğrencilerin, öz bakım ve temel yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla gelişimsel eğitim programları uygulanır.

Bu okullarda sınıf öğretmenliği esastır. Sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim sınıflarında en fazla altı, diğer sınıflarda ise en fazla sekiz öğrenciden oluşur. Okul öncesi eğitimi sınıfından altıncı sınıfa kadar sınıflarda iki özel eğitim öğretmeni, yedinci ve sekizinci sınıflarda ise, bir özel eğitim öğretmeni ile bir usta öğretici veya iki özel eğitim öğretmeni görevlendirilir. İş eğitimi atölye öğretmenlerince okutulur.

Okul programı bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri doğrultusunda bireyselleştirilir. Öğretmenler, her çocuğun bireyselleştirilmiş eğitim programına göre hem grup eğitimi hem de birebir eğitim yaparlar.

Öğrenci, bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri dikkate alınarak uygun sınıfa yerleştirilir, bir sınıfı en fazla iki öğretim yılı yineler. Seviyeler arasında geçişler, genellikle yıl sonunda sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinin önerisi üzerine, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme kurulunca yapılır. Eğitim ve uygulama okullarında kurul eğitim-öğretim yılı süresince her ay en az bir defa toplanır.

(Değişik beşinci fıkra: 18.12.2004/25674 RG)Okulun programını bitiren öğrencilere örneği (EK-4) te gösterilen diploma verilir, ancak bu diploma, orta öğretime girme hakkını sağlamaz. Bu öğrenciler; aile, öğretmen ve okul yönetimince alınan yöneltme kararı doğrultusunda yaygın eğitim programlarına ve iş eğitim merkezlerine yöneltirler.

Etkinlik dağıtım çizelgesinde, aile rehberliği için uygun zaman ayrılır. Bu etkinlikler rehberlik ve psikolojik danışma servisi ve özel eğitim öğretmenleri tarafından eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi ile iş birliği içinde yapılır.

Öğrenciler ilgileri, istekleri ve yeterlilikleri ölçüsünde yedinci ve sekizinci sınıflarda uygun iş eğitim ve uygulama programlarına yöneltirler.

Seviye geçişinde etkili olmamakla beraber, öğrencilere birinci ve ikinci yarı yıl sonunda örneği EK 3-a ve EK 3-b'de gösterilen öğrenci karnesi verilir. Karneler özel eğitim öğretmeni-sınıf öğretmeni tarafından doldurulur. Karnede belirtilmeyen konular, ayrıca veliye yazılı olarak bildirilir.

(Değişik dokuzuncu fıkra: 18.12.2004/25674 RG) Okulun programını bitiren öğrencilere örneği (EK-4) te gösterilen diploma verilir, ancak bu diploma, orta öğretime girme hakkını sağlamaz. Bu öğrenciler; aile, öğretmen ve okul yönetimince alınan yöneltme kararı doğrultusunda yaygın eğitim programlarına ve iş eğitim merkezlerine yönlendirilir.

Özel Eğitim Gerektiren Bireyler İçin Açılan İş Eğitim Merkezleri

Madde 38- Eğitim uygulama okullarını bitiren veya zorunlu eğitim çağı dışında kalan zihinsel öğrenme yetersizliği olanlar ve/veya genel eğitim programlarından yararlanamayan özel eğitim gerektiren bireylerin; temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme gereksinimlerini karşılamak, topluma uyumlarını sağlamak, onları işe hazırlamak amacıyla; farklı konu ve sürelerde meslek kurslarının düzenlendiği, gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.

Görme, işitme, ortopedik yetersizliği olanlar için de, iş eğitim merkezleri açılır. Merkezin programına devam edebilecek yeterli sayıda, farklı yetersizlikleri olan kursiyer varsa ve merkezin personeli, yapısı ve atölyeleri de uygunsa özel sınıflar oluşturulabilir. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan bireyler için açılan iş eğitim merkezlerinde böyle bir uygulamaya yer verilmez.

Bir kurs programının açılabilmesi için kursiyer sayısının en az beş olması gerekir. Aynı kursta birden fazla sınıf yapma olanağı varsa, kursiyerlerin; ilgi, istek, yetenek, yaş, bireysel ve gelişim özellikleri ile yeterlilikleri dikkate alınarak oluşturulacak sınıflar en fazla 10 kursiyerden oluşur. İş eğitim merkezlerinde sınıf öğretmenliği esastır. Sınıflarda bir özel eğitim öğretmeni ile bir atölye öğretmeni/usta öğretici veya iki özel eğitim öğretmeni görevlendirilir.

Kurs programları, merkez tarafından iş yeri temsilcileri ile iş birliği içinde hazırlanır. Programların hazırlanmasında çevrenin olanak ve koşulları dikkate alınır.

(Değişik beşinci fıkra: 18.12.2004/25674 RG) Kursların süresi, programın içeriğine göre en az bir, en fazla üç öğretim yılı olarak belirlenir. Merkezin imkân ve şartları uygun olduğu takdirde yarıyıl ve yaz tatillerinde de programlara devam edilebilir. Merkezde, günde en az altı saat ders yapılır. Ders, etkinlik, dinlenme ve yemek süreleri, merkez yönetimince düzenlenir. Programlar, il millî eğitim müdürlüğü tarafından onaylanır ve bir örneği Bakanlığa gönderilir.

Açılacak kursların türleri ile alınacak kursiyer sayıları ve yeterlilikleri, merkez tarafından en az iki ay önceden duyurulur. Kurs programlarına, kursun içeriğine uygun kursiyerlerin seçimi, 65 inci maddede belirtilen izleme ve yöneltme kurulunca yapılır.

Yerleştirme ve değerlendirme sonuçları özel eğitim hizmetleri kurulu ile eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibine bildirilir, gerekli iş birliği yapılır.

Bir kurs programını tamamlayan kursiyer, farklı bir kurs programından da yararlanabilir. Kurs için başvuru, kontenjandan fazla ise, daha önce kurs programından yararlanamayanlara öncelik verilir.

Her türlü özel eğitim önlemine rağmen, merkezdeki kurs programlarından yararlanamayan kursiyerlerin durumu hakkında ayrıntılı bir rapor, izleme ve yöneltme kurulu tarafından düzenlenerek, farklı bir eğitim önlemi önerisi için özel eğitim hizmetleri kuruluna gönderilir.

(Değişik dokuzuncu fıkra: 18.12.2004/25674 RG) Kursun bitiminde, kursiyerlere örneği (EK-6) da gösterilen kurs bitirme belgesi verilir.

Özel Eğitim Gerektiren Bireyler İçin Açılan İş Okulları(1)

Madde 39- (Değişik : 18.12.2004/25674 RG) İlköğretimlerini tamamlayan, 21 yaşından gün almamış, orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler veya ilköğretimlerini tamamlayıp genel ve meslekî orta öğretim programlarına devam edemeyecek özel eğitim gerektiren bireylerin; temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak, topluma uyumlarını sağlamak, iş hayatıyla ilgili bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla gündüzlü olarak iş okulları açılır. Eğitime ara vermeyenlerde yaş kaydı aranmaz.

Görme, işitme, ortopedik yetersizliği olanlar için de iş okulları açılır. Okulun programına devam edebilecek yeterli sayıda farklı yetersizlikleri olan öğrenci varsa ve okulun personeli, yapısı ve atölyeleri de uygunsa özel sınıflar oluşturulabilir. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan bireyler için açılan iş okullarında böyle bir uygulamaya yer verilmez.

Sınıf mevcudu 10 öğrenciden fazla olamaz. Okulda etkinlik süresi günde toplam en az yedi ders saatidir. Ders, etkinlik ve yemek süreleri okul yönetimince düzenlenir.

Okulun programı, birinci yılı hazırlık olmak üzere dört yıldır. Hazırlık sınıflarında öğrencilere, kültür dersleri ve okuldaki atölyelerde gerekli teorik bilgiler verilir, uygulamalı iş eğitimi yoluyla temel bilgi ve beceriler kazandırılır. Bu sınıfta öğrenciler bir iş yerine gönderilmezler.

Haftalık ders dağıtım çizelgesine göre;

a) Birinci sınıftan itibaren, iş yerinde çalışabilecek durumda olan öğrencilerin, 65 inci maddede belirtilen izleme ve yöneltme kurulunca işe yerleştirilme işlemleri, iş yerinde bir aylık deneme süresinden sonra ve (EK-7) de gösterilen muvafakat belgesinin bu öğrencilerin velileri tarafından verilmesini müteakip yapılır.

b) Öğrencilere birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda haftalık ders çizelgesinde gösterilen kültür dersleri ile yönlendirildiği meslekî eğitim dersleri verilir. İş yerine yerleştirilen öğrenciler kültür ve meslekî eğitim derslerini haftada bir gün okulda, uygulamalı beceri eğitimini dört gün işletmelerde görürler. İşe yerleştirilemeyen öğrenciler ise okuldaki atölyelerde beceri eğitimi görürler. İşe yerleştirilen öğrenciler 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu'nun çırak öğrencilere verdiği haklardan yararlanırlar.

İş okullarında sınıf öğretmenliği esastır. Dersler, sınıf veya branş öğretmenleri tarafından okutulur.

Öğrenciler hazırlık sınıfında ilgileri, istekleri ve yeterlilikleri ölçüsünde iş veya meslek programlarına yönlendirilir.

İş yerinde çalışan öğrenciler (EK-8) de yer alan ve iş yeri koordinatör öğretmenince doldurulacak gözlem ve izleme formu ile (EK-9) da yer alan ve işverence doldurulacak izleme çizelgesindeki değerlendirmeler çerçevesinde izleme ve yöneltme kurulunca takip edilir. İş yerine uyum sağlayamayan öğrencilerin iş yeri, kurulca değiştirilir veya bu öğrenciler eğitimlerine okuldaki atölyelerde devam ederler. Bu öğrenciler farklı iş yeri ortamlarında denenir ve izlenirler.

Okulun olanak ve koşulları uygun olduğu takdirde yarı yıl ve yaz tatillerinde de programlara devam edilir.

Orta düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin başarıları, dört ayrı not ile değerlendirilir ve kaydettikleri gelişmeler dikkate alınarak bu öğrenciler hakkında başarısız değerlendirme yapılmaz.

Verilecek notların sayısal değerleri ile karşılıkları;

NOTLAR	PUAN	DERECESİ
5	100-75	Pekiyi
4	74-50	İyi
3	49-25	Orta
2	24-10	Geçer

şeklindedir.

Dönem sonlarında öğrencilere İş Okulu Dönem Sonu Başarı Belgesi verilir (EK-10). Programı tamamlayan öğrencilere İş Okulu Diploması verilir (EK-11). Ancak bu diploma, yüksek öğretime girme hakkını sağlamaz. Bu öğrenciler veli, öğretmen ve okul yönetimince alınan yöneltme kararı doğrultusunda yaygın eğitim programlarına, işe ve mesleğe yönlendirilir.

İlköğretim okullarını bitiren ve zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerden, iş eğitim merkezlerine veya iş okullarına yönlendirme kararı alınanların sayısının kontenjanı aştığı durumlarda başvuru sırasına göre yerleştirilirler.

Otistik Bireyler İçin Açılan Kurumlar

Madde 40- Genel eğitim programlarından yeterince yararlanamayan, otizm tanısı konulmuş 3-18 yaş grubundaki çocuklar için, gündüzlü özel eğitim kurumları açılır. Kurumlarda gelişimsel eğitim programları uygulanır. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması esastır. Bu nedenle iki öğrenciye bir özel eğitim öğretmeni görevlendirilir.

Bireysel ve gelişim özellikleri dikkate alınarak eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından uygun görülen öğrencilerin en yakın okul öncesi ve ilköğretim okullarına kaydı yapılır. Bu öğrencilerin destek eğitimleri kurumda sürdürülür.

Açılan kurumların eğitim-öğretim uygulama süreci ile çalışma yöntem ve esasları Bakanlıkça hazırlanacak yönerge ile belirlenir.

Üstün veya Özel Yeteneği Olan Bireyler İçin Açılan Kurumlar

Madde 41- İlköğretim ve orta öğretim çağında, üstün veya özel yetenekli olduğu belirlenen öğrenciler için, gündüzlü ve yatılı özel eğitim kurumları açılır. Bu kurumlarda, öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve özel yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak bireysel ve destek eğitim programları uygulanır.

Açılan kurumların eğitim-öğretim uygulama süreci ile çalışma usul ve esasları Bakanlıkça hazırlanacak yönerge ile belirlenir.

Hastahannede Yatan Çocuklar İçin Açılan Kurumlar

Madde 42- Resmî ve özel hastahanelerde çeşitli hastalıklardan dolayı yatan ve tedavi gören çocuklar için, Millî Eğitim, Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlıkları ve üniversiteler arasında imzalanan protokollere göre eğitim-öğretimden yararlanma, ders yılı kayıplarını önleme amacıyla, özel eğitim kurumları Bakanlığa bağlı olarak açılır.

Bu kurumlarda gerektiğinde seviye gruplarına göre birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır. Programlarda, öğrencilerin hastalığı ve hastahane şartları göz önüne alınarak gereken esneklik sağlanır.

Sınıf mevcudu en fazla 10 öğrenciden oluşur. Okul öncesi için bir öğretmen, diğer sınıflar için iki öğretmen görevlendirilir. Öğretmenlerden birisi il millî eğitim müdürlüğünce, müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Müdür yetkili öğretmen aynı zamanda sınıf da okutur. Millî eğitim müdürlüğü, hastahaneye yakın okullardan branş öğretmenlerini, müdür yetkili öğretmenin önerileri doğrultusunda görevlendirilir.

Öğretmenlerin çalışma saatleri, öğrencilerin hastalık durumlarına göre gereken esneklik sağlanarak okul müdürlüğünce, hastahane yönetimi ile iş birliği yapılarak düzenlenir. Sınıfa gelemeyecek durumdaki öğrencilere odalarında eğitim verilir.

Bir aydan fazla hastahane ilköğretim okuluna devam eden öğrencinin başarı durumu ve gelişimi okuluna bildirilir; sınıf geçme ve diploma işlemleri kayıtlı bulunduğu okul tarafından yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitime Destek Sağlayan Bakanlığa Bağlı Kurumlar

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri

Madde 43- Rehberlik ve araştırma merkezleri, özel eğitim gerektiren bireyleri belirler, inceler, tanırlar, yerleştirilebilecekleri en uygun eğitim ortamını önerir, destek eğitim ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunar.

Diğer Eğitim-Öğretim Kurumları

Madde 44- Resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim okulları ile yaygın eğitim kurumları; kendi çevrelerindeki özel eğitim gerektiren bireylere özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlüdürler.

Söz konusu okul ve kurumlarda, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim-öğretim görmelerini sağlamak üzere gerekli önlemler; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri, rehberlik ve araştırma merkezlerinde oluşturulan eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi, özel eğitim okulları ve millî eğitim müdürlükleri ile iş birliği kurularak alınır.

BEŞİNCİ KISIM

Personel

BİRİNCİ BÖLÜM

Eğitim Yöneticileri

Müdür

Madde 45- Özel eğitim kurumlarına müdürler 23/09/1998 tarihli ve 23472 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin

Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik hükümlerine uygun olarak, öncelikle özel eğitim öğretmeni, rehber öğretmen-psikolojik danışman olanlardan ve yöneticiliğine aday olduğu kurumun hizmet alanında en az üç yıl çalışmış veya öğretmen yetiştiren bir programı tamamlamış ve yöneticiliğine aday olduğu kurumun hizmet alanında en az beş yıl çalışmış olanlardan atanır.

Müdürün Görevleri

Madde 46- Bulunduğu kurumun özelliklerini dikkate alarak, diğer belirtilen görevleri yanında:

- a) Öğrencilere, her türlü özel eğitim hizmetlerinin verilmesini sağlar,
- b) Çevrelerindeki diğer okul ve kurumlara gerektiğinde uygun özel eğitim desteği verilmesini sağlar,
- c) Çevrenin eğitimsel, kültürel ve sosyal etkinliklerine kurumunun katkıda bulunmasını sağlar,
- d) Kurumunda ve çevresindeki eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ve diğer personelin, özel eğitim konusunda bilgi ve deneyim kazanmalarını sağlamak üzere önlem alır,
- e) Ailelere ve yakın çevrelerine; her türlü özel eğitim hizmetlerinin verilmesi, aile-okul iş birliğinin sürekliliğinin sağlanması için önlem alır,
- f) Öğrencileri, işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla yaygın eğitim programları düzenlenmesini sağlar,
- g) Gerektiğinde birden fazla yetersizliği olan öğrenciler ile özel eğitim gereksiniminin tür ve derecesine bağlı olarak farklı eğitim ihtiyaçları gösteren öğrencilere yönelik özel sınıf açılmasını sağlar,
- h) Özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar,
 - ı) Erken çocukluk döneminde okula başvuran veya okula devam edemeyecek durumdaki özel eğitim gerektiren bireylere ve ailelerine yönelik çalışmaların plânlanmasını ve yürütülmesini sağlar,
 - j) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde, öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanması için önlem alır.
 - k) Öğrencilerin, kaynaştırma uygulamalarına yöneltilmesi için önlem alır.
 - l) Özel eğitime destek veren gönüllü kurum ve kuruluşlar, okul aile birliği, okul koruma derneği, eğitim vakıfları ile iş birliği yapar, birlikte yapılacak etkinlikleri plânlar,
 - m) Okulun programını tamamlayarak ayrılan öğrencilerin izlenmesi, işe yerleştirilmesi için ilgili kurum veya kuruluşlarla iş birliği yapılmasını sağlar,

- n) Kurumunda görev yapan öğretmenlerin, ilgi ve istekleri doğrultusunda, gelişen teknolojik araçları ve bilgisayar kullanımını desteklemek için önlem alır,
- o) Koruyucu güvenlik tedbirlerini alır.

Müdür Başyardımcısı ve Görevleri

Madde 47- Özel eğitim kurumlarında öğretmenlik yapma nitelik ve koşullarını taşıyanlardan ve en az üç yıl bu kurumlarda çalışmış olanlardan müdür başyardımcısı atanır. Müdür başyardımcısı görevlerini, bulunduğu kurumun özelliklerini dikkate alarak yapar.

Müdür Yardımcısı ve Görevleri

Madde 48- Özel eğitim kurumlarında öğretmenlik yapma nitelik ve koşullarını taşıyanlardan ve en az üç yıl bu kurumlarda çalışmış olanlardan müdür yardımcısı atanır. Müdür yardımcısı görevlerini, bulunduğu kurumun özelliklerini dikkate alarak yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Öğretmenleri

Özel Eğitim Öğretmeni-Sınıf Öğretmeni ve Görevleri

Madde 49- (Değişik birinci fıkra: 20.2.2002/24677 RG) Özel eğitim kurum, okul ve sınıflarında öğretmen ihtiyacının lisans seviyesinde özel eğitim öğretmeni yetiştiren yüksek öğretim programını tamamlayanlarla karşılanamaması durumunda; sınıf öğretmeni yetiştiren lisans programlarını bitirip özel eğitim alanında yüksek lisans ya da doktora yapan öğretmenler ile özel eğitim alanındaki öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanan hizmet içi eğitim programına katılmış sınıf öğretmenleri valiliklerce bu okul ve kurumlarda görevlendirilir.

Özel eğitim öğretmenleri; çalıştığı kurumun özellikleri dikkate alınarak diğer görevleri yanında:

- a) Öğrencilerin eğitim performanslarını ve gerçekleştirmeleri gereken amaçları dikkate alarak, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanmasına katılır ve uygular,
- b) Ailenin ve yakın çevresinin öğrencinin gelişim sürecinde aktif rol almasını sağlamak için veli ile iş birliği yapar,
- c) Öğrencilerinin bireyselleştirilmiş eğitim programlarının amaçlarının gerçekleşme düzeyini kaydeder,

d) Öğrencilerin destek eğitim hizmetlerinin sağlanmasında; sınıf ve kurum değiştirmesi gerekenlerin, özellik ve yeterliliklerine uygun yönlendirilmesinde, görüşünü bildirerek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri kurulu ile iş birliği yapar.

Sınıf öğretmenliğinin esas olduğu okullarda; özel eğitim öğretmenleri, atölye ve branş öğretmenleri ile birlikte derse girer. Resim, müzik, beden eğitimi gibi özel beceri gerektiren dersler branş öğretmenleri, kurstan geçerek branşlaşmış sınıf öğretmenleri veya ek branşı uygun olan özel eğitim öğretmenleri tarafından verilir.

Grup Gözetimi ve Eğitimi Görevi Verilen Sınıf Öğretmeni ve Görevleri

Madde 50- Yatılı özel eğitim kurumlarında, her gruba, grubun gözetimi ve eğitimi için bir sınıf öğretmeni görevlendirilir. Gruplar, sınıflarına, yaşlarına ve özelliklerine göre ayrılmış, 20-25 öğrenciden oluşur. Öğrenciler grup gözetimi ve eğitimi görevi verilen sınıf öğretmenlerini tercih edebilirler. Grupla sürekli çalışmış ve deneyimli sınıf öğretmenlerinden seçilen bu öğretmenler, son ders saati bitiminde göreve başlar ve öğrencilerin yatma zamanına kadar göreve devam ederler.

Grup gözetimi ve eğitimi görevi verilen sınıf öğretmenlerinin görevleri şunlardır:

a) Grubundaki öğrencilerin çalışma zaman ve yerlerinde, etütlerde ders çalışmalarını sağlar ve gerektiğinde onların çalışma sırasında derslerde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne yardımcı olur,

b) Grubundaki öğrencilerin her türlü istek ve gereksinimleri, eğitim ve öğretimleri, psikolojik özellikleri ve gelişimleri ile yakından ilgilenir,

c) Grubundaki öğrencilerin serbest zamanlarında, yaratıcılık, moral ve estetik açıdan gelişmelerini sağlamak üzere verimli etkinlikler düzenler veya öğrencilerini bu etkinliklere yönlendirir. Öğrencilerin fiziksel, zihinsel, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyici etkinliklerin düzenlenmesinde rehberlik eder,

d) Öğrencilerin sorunları ile yakından ilgilenir,

e) Rehberlik ve psikolojik danışma servisi, yöneticiler, sınıf öğretmenleri ve diğer ilgili personel ile iş birliği yapar.

f) Nöbet çizelgesine göre en az haftada bir gün gece nöbeti tutar.

İş Yeri Koordinatör Öğretmeni ve Görevleri

Madde 51- İş ve meslek eğitimi veren özel eğitim kurumlarının öğretmenleri arasından izleme ve yöneltme kurulunca 10-15 öğrenci için bir iş yeri koordinatör öğretmeni seçilir.

İş yeri koordinatör öğretmenin görevleri şunlardır:

- a) Yöneltilme ve izleme kurulu tarafından hazırlanan program doğrultusunda, haftada bir gün okulda, dört gün iş yerlerinde yöneltilme ve izleme etkinliklerini sürdürür,
- b) İşletme yetkilileri ile iş birliği yapar,
- c) İzlediği her öğrencinin eğitsel ve meslekî gelişimi ile ilgili bilgileri, yöneltilme ve izleme kuruluna verir,
- d) İş ve İşçi Bulma Kurumu ile iş birliği yapar, öğrencilerin gerek kuruma kaydında gerekse kurumun mesleğe yöneltilme faaliyetlerinden yararlanmalarında rehberlik eder.

Atölye Öğretmeni ve Görevleri

Madde 52- Atölyelerde meslek dersleri atölye öğretmenlerince yürütülür. Ancak gereksinim duyulması hâlinde, atölyelerde yetenekli, deneyimli ve istekli öğretmenlere de görev verilebilir.

Atölye öğretmenlerinin görevleri şunlardır:

- a) Öğrencilerin performans düzeyine göre atölye dersi amaçlarını gerçekleştirir,
- b) Sorumluluğuna verilen atölyeyi yönetir,
- c) Sorumluluğunda bulunan atölyenin eşya, makine, avadanlık ve malzemelerinin bakım, onarım ve korunmasını sağlar, bunları kullanmaya hazır halde bulundurur,
- d) Sorumluluğunda bulunan demirbaşlar için yardımcı demirbaş defteri tutar, gerektiğinde sayım ve kontrole hazır bulundurur,
- e) Atölyenin gereksinimi olan araç ve gerecin zamanında sağlanması için ilgililerle iş birliği yapar,
- f) Nöbet çizelgesine göre nöbet tutar,
- g) Sorumlu bulunduğu atölye ile ilgili yazışmaları yapar, imza için kurum müdürüne sunar,
- h) Atölyesinde görevli usta öğretici ve diğer personel arasında iş bölümü yapar, bununla ilgili bilgi ve evrakları atölye şefine sunar,
- ı) Gerektiğinde, okulun eğitim ve öğretim hizmetlerinde kullanılacak araçların üretimini, sınav soru ve belgelerinin hazırlanmasını sağlar.

Atölye Şefi ve Görevleri

Madde 53- Atölyeler arasındaki eş güdümü sağlamak üzere, atölye öğretmenlerinden birisi özel eğitim kurumu müdürü tarafından atölye şefi olarak görevlendirilir.

Atölye şefinin görevleri şunlardır:

- a) Atölyeler arasında eş güdümlü çalışmayı sağlar,
- b) Atölye öğretmenlerinin gereksinimlerini belirler,
- c) Atölyeler arasında iş bölümü yapar, kurum yönetimine yazılı olarak sunar,
- d) Atölyelerde bulunan makine, avaranlık ve malzemelerin bakım, onarım ve korunmasını, bunların kullanmaya hazır halde bulundurulmasını sağlar,
- e) Atölyelerle ilgili evrak tutulmasını sağlar,
- f) Uygulamalı eğitimin incelemeye ve araştırmaya dayalı olarak her türlü ders araç ve gerecinden yararlanılarak yapılmasını, çeşitli ders araç ve gerecinin atölyelerde bulundurulmasını, bunların zenginleştirilmesini sağlar,
- g) Atölyelerin temizliğinin öğrencilerle bir plân dahilinde yapılmasını ve çalışma yerinin temiz tutulmasının iş alışkanlığının gerektirdiği bir davranış hâline getirilmesini sağlar,
- h) Atölye öğretmenleri ve usta öğreticilerin ders saatinin başlamasından önce gelmelerini ve ders saatinin sonunda gerekli kontrolleri yaparak öğrencilerden sonra çıkmalarını sağlar,
- ı) İş kazaları, yangın ve diğer tehlikelere karşı gerekli güvenlik önlemlerini alır.

Rehber Öğretmen-Psikolojik Danışman ve Görevleri

Madde 54- Rehber öğretmen-psikolojik danışman; üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimde psikolojik hizmetler bölümlerinden birinin programını tamamlamış, öncelikle özel eğitim alanında yüksek lisans yapmış veya hizmet içi eğitim programlarına katılmış ve özel eğitim gerektiren bireylerle çalışmaya istekli olanlar arasından atanır.

Bulunduğu kurumun özelliklerini dikkate alarak diğer görevlerinin yanında;

- a) Özel eğitim gerektiren bireyin kendisini kabul etmesini sağlama, bireysel farklılıklarını anlama, gerçekçi olmayan tutumlarını değiştirme, temel problem çözme stratejilerini geliştirme ve ders dışı etkinliklere katılımını özendirme gibi çalışmaları etkili bir şekilde yürütür,
- b) Aile eğitimi hizmetlerini ilgili personel, okul ve kurumlarla iş birliği yaparak plânlar,
- c) Öğretmenler ve ilgili diğer personel ile iş birliği yaparak, okulda kullanılacak öğrenci gelişim, değerlendirme formlarının hazırlanmasında yardımcı olur,
- d) Özellikle, ailesine ulaşamayan öğrencilerin gelişim durumlarını dikkate alarak rapor düzenler, aileye gönderir.

Gezerek Özel Eğitim Görevi Verilen Öğretmen ve Görevleri

Madde 55- Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen; özel eğitim ve kaynaştırma uygulaması yapılan kurumlara, özel eğitim kurumlarında çalışabilecek öğretmen niteliklerini taşıyanlar arasından görevlendirilir. Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenler sınıf öğretmenleri gibi çalışırlar.

Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmenin görevleri şunlardır:

- a) Kurumun olanaklarına ve bireyin gereksinimlerine göre hazırlanan destek eğitim plânları doğrultusunda, kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlar ile özel eğitim kurumlarında bireysel eğitim plânını uygular,
- b) Değerlendirme ölçeklerinin hazırlanmasında bireyselleştirilmiş eğitim programları geliştirme birimi ile iş birliği içinde çalışır,
- c) Gerektiğinde bireye, aileye, öğretmene ve kuruma danışmanlık yapar,
- d) Özel eğitim hizmetleri kurulunun plânlaması dahilinde evde eğitim hizmetlerini sürdürür.

Eğitim Programları Hazırlamakla Görevlendirilen Öğretmen ve Görevleri

Madde 56- Üniversitelerin eğitim programları ve öğretim alanında en az lisans düzeyinde eğitimini tamamlamış öğretmenler, özel eğitim kurumlarında eğitim programları hazırlamakla görevlendirilirler.

Eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmenlerin görevleri şunlardır:

- a) Kurumdaki mevcut eğitim öğretim ve ders programlarının; amaçlarının gerçekleştirilmesini, içeriğini, uygulanış yöntemlerini, kullanılan araç-gerecin uygunluğunu izler, değerlendirir ve bu konularda öğretmenlerle iş birliği yapar, sonucu kurum yönetimine bildirir,
- b) Öğrencilerin bireysel, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda, programın amaçlarının öğrenciye uyarlanarak hazırlanmasında öğretmenler, aileler, öğrenciler ve diğer eğitim personeli ile birlikte çalışır,
- c) Kurum içi ve kurum dışı etkinliklerde, programın amaçlarını göz önünde bulundurarak eş güdüm sağlar,
- d) Programın uygulanmasında amaçların davranışlara dönüştürülmesinde ve program geliştirme konusunda öğretmenlere, ailelere ve yöneticilere danışmanlık yapar,
- e) Aile rehberliği ve eğitimi programının hazırlanması ve değerlendirilmesinde kaynaklık eder,

f) Seçmeli derslerin verimliliğini ve gereksinimlere uygunluğunu araştırır, önerilerde bulunur, ders dağıtım çizelgelerini ve ders dışı etkinlikleri düzenler,

g) Eğitim programlarının uygulanmasında ortaya çıkan sorunları saptar ve kurum yönetimine iletir.

Okul Öncesi Öğretmeni ve Görevleri

Madde 57- Okul öncesi öğretmeni; üniversitelerin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri programlarını en az lisans düzeyinde tamamlamış, tercihen özel eğitim alanında yüksek lisans yapmış veya hizmet içi eğitim programlarına katılmış ve özel eğitim gerektiren bireylerle çalışmaya istekli olanlar arasından öncelikle okul öncesi eğitim veren kurumlara atanır.

Okul öncesi öğretmenleri çalıştığı kurumun özellikleri dikkate alınarak diğer görevleri yanında:

a) Çocukların gelişimlerini çeşitli ölçek ve kontrol listeleri kullanarak özel eğitim öğretmenleri ile iş birliği içinde değerlendirir ve izler,

b) Eğitsel tanıya bağlı olarak çocukların ilgi ve gereksinimlerine göre eğitim programları hazırlanmasında iş birliği yapar ve uygular,

c) Aile rehberliği programlarında; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi ile iş birliği yaparak, ailelere çocuklarının gelişim özelliklerini tanıtır ve gelişimlerini destekleyici çalışmalar için bilgi verir.

Usta Öğretici ve Görevleri

Madde 58- Ustalık yeterliliğini kazanmış, öğrencilerin iş yerlerinde ve kurumlarındaki eğitiminden sorumlu, meslek tekniklerini bilen ve uygulayan kişiler olan usta öğreticiler; atölyesi olan özel eğitim kurumlarına atanır veya diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak görevlendirilir. Bu usta öğreticiler; iş, meslek ve beceri eğitiminde atölye, sınıf, branş ve grup gözetimi ve eğitim görevi verilen sınıf öğretmenleri ile birlikte çalışırlar.

Kız meslek liseleri çocuk gelişimi ve eğitimi bölümlerinin programlarını tamamlamış olup, özel eğitim kurumlarına atanan veya diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak görevlendirilen usta öğreticiler ise; eğitim öğretim hizmetlerinde özel eğitim-sınıf, atölye, branş, grup gözetim ve eğitimi görevi verilen sınıf öğretmenlerinin yetki ve sorumlulukları içinde birlikte çalışırlar. Usta öğreticiler, okul müdürünün düzenleyeceği esaslara ve çalışma saatlerine uygun görev yaparlar.

Diğer Kurum ve Kuruluşlardan Görevlendirilen Personel

Madde 59- Sağlık Bakanlığı veya diğer kurum ve kuruluşlarla birlikte hazırlanacak protokoller çerçevesinde dil ve konuşma terapisti, fizyoterapist, odyolog sağlanarak özel eğitim kurumlarında görevlendirilebilir.

Bu personelin çalışma yer ve saatleri ile görev alanları hazırlanacak protokollerde belirlenir.

Diğer Personel

Madde 60- Özel eğitim kurumlarında hekim, diyetisyen, hemşire, teknisyen, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, ders aletleri ve kütüphane memurları, iç hizmetler şefi, ambar ve depo memurları, daktilograf, idarî işler memuru, ayniyat mutemedi, şoför, aşçı, kaloriferci, bahçıvan, terzi, gece bekçisi ve yardımcı hizmetliler atanır veya diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapılarak görevlendirilir.

Bu personel, ilgili mevzuata göre verilen görevleri yerine getirmekle sorumludur.

ALTINCI KISIM

Programlar ve Kurullar

BİRİNCİ BÖLÜM

Eğitim-Öğretim Programları

Eğitim-Öğretim Programları

Madde 61- Özel eğitim okul ve sınıflarında genel/meslekî öğretim programları uygulanır. Öğrencilerin özellikleri, öğrenme yeterlilikleri ve öğrenme hızları dikkate alınarak, söz konusu programlarda denkliği bozmayacak şekilde düzenlemeler yapılır. Bu programlarla birlikte destek eğitim programları uygulanması esastır.

Uyarlanmış genel/meslekî öğretim programları, öğrencilerin eğitimlerini diğer okullarda akranlarıyla birlikte sürdürecektir yeterliliklere ulaşmayı veya yeteneklerini üst düzeyde geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımla sadeleştirilerek, değiştirilerek veya zenginleştirilerek hazırlanır.

Özel eğitim okul ve sınıflarında; öğrencilerin bireysel gelişim özellikleri ve öğrenme yeterlilikleri dikkate alınarak, farklı konu ve sürelerde hazırlanmış, iletişim becerileri ile akademik ve sosyal becerilerin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmış gelişimsel eğitim programları da, hazırlanarak uygulanır.

Özel eğitim gerektiren bireyleri; ilgi, gereksinim ve yetenekleri doğrultusunda iş hayatına hazırlayan, uygulama ağırlıklı ve bireyin o işi veya mesleği amaçlanan yeterlilikte yapmasını sağlayacak iş ve meslek öğretim programları uygulanır.

Uygulanan tüm eğitim-öğretim programları Bakanlıkça hazırlanır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Madde 62- Özel eğitim gerektiren birey için geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan bireyselleştirilmiş eğitim programı; bireyin, ailenin, öğretmenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim programıdır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programları, bireyin tüm gelişim alanlarında, gözlem, gelişim ve değerlendirme ölçekleri kullanılarak ve hedeflenen amaçların gerçekleşme düzeyi doğrultusunda değerlendirilir. Birey için hazırlanacak yeni bireyselleştirilmiş eğitim programında ve yöneltme kararında bu değerlendirmeler esas alınır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi

Madde 63- Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda, özel eğitim gerektiren bireyler için, bireyselleştirilmiş eğitim programının geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi oluşturulur. Bu birimlerin, yakın çevrelerinde birim kurulamayan kurumlardaki özel eğitim gerektiren bireylere de destek eğitimi vermesi için hizmet alanları özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.

Bu birim; kurum müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında, gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen, aile, özel eğitim gerektiren öğrenci, rehber öğretmen-psikolojik danışman eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmen, özel eğitim gerektiren öğrencinin sınıf öğretmeni veya hazırlanan programın içeriğine uygun branş öğretmeni, gerektiğinde izleme tanılama ve değerlendirme ekibinden görevli bir kişiden oluşur.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Biriminin Görevleri

Madde 64- Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi başkanı ve üyelerinin görevleri şunlardır:

a) Başkan;

- 1) Birimi oluşturur, üyeleri belirler, toplantıları plânlar,
- 2) Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde, bireyin gereksinimleri doğrultusunda kurum içi düzenlemeleri yapar,

3) Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirilmesi sürecinde yapılan çalışmaları, değerlendirmeleri izler, gereksinim duyulan araç-gerecin geliştirilmesi veya sağlanması için özel eğitim hizmetleri kurulu ile eş güdümlü çalışır.

b) Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen;

1) Kurumun olanaklarına ve bireyin gereksinimlerine göre hazırlanan bireysel eğitim plânlarını, kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlar ile özel eğitim kurumlarında uygular,

2) Değerlendirme ölçeklerinin geliştirilmesinde görüşünü bildirir,

3) Gerektiğinde bireye, aileye, öğretmene ve kuruma bilgi verir.

c) Öğretmen;

1) Bireysel eğitim programlarının hazırlanmasında uygulanmasında ve değerlendirilmesinde etkin görev alır,

2) Plânlanan eğitim programlarını uygulamaya dönüştürür,

3) Bireyin gelişimine göre yeni bireysel eğitim programı önerileri hazırlar.

d) Aile;

1) Bireysel eğitim programının geliştirilmesi sürecinde gereksinimlerini iletir,

2) Çocuğu ile ilgili hedeflerini ve plânlarını belirtir,

3) Eğitim programının uygulanması sırasında çalışmalara etkin bir şekilde katılır, gerektiğinde eğitim araç-gereç desteği sağlayabilir.

e) Özel eğitim gerektiren birey;

1) Bireysel eğitim programlarının hazırlanışı sırasında kendi gereksinim ve isteklerini belirtir,

2) Çalışmalara etkin bir biçimde katılır,

3) Değerlendirme sonrasında çıkan eğitim önlemleri ve yöneltme kararında isteğini belirtir.

f) Rehber öğretmen-psikolojik danışman;

1) Bireyin özel eğitim gereksinimleri doğrultusunda görüşünü belirtir ve bireye rehberlik yapar,

2) Bireyin gelişimini izler.

g) Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi;

1) Birey için saptanan destek eğitim hizmetlerinin uygulanmasında rehberlik eder,

2) Bireyin gelişimini okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi ile iş birliği içinde izler.

h) Eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmen;

- 1) Bireysel eğitim programlarının hazırlanmasında, uygulandırılmasında ve değerlendirilmesinde etkin görev alır,
- 2) Değerlendirme ölçekleri geliştirir. Gereksinim duyulan araç-gerecin geliştirilmesi veya sağlanması için başkan ile eş güdümlü çalışır,
- 3) Bireyin gelişimine göre yeni bireysel eğitim programı önerileri hazırlar,
- 4) Gerekğinde bireye, aileye, öğretmene danışmanlık yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

İzleme ve Yönelme Kurulu

İzleme ve Yönelme Kurulu

Madde 65- (Değişik : 18.12.2004/25674 RG) İzleme ve yönelme kurulu; iş eğitim merkezleri ya da iş okullarında; müdür, müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısı, iş okullarında atölye koordinatör şefi, öğretmenler kurulunca seçilecek bir branş öğretmeni, bir özel eğitim öğretmeni-sınıf öğretmeni ve bir rehber öğretmen-psikolojik danışmandan oluşur. Kurul başkanı kurum müdürüdür. Kurul üye sayısının yarısından bir fazla ile toplanır ve kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır. Kurul, ailenin görüşünü ve onayını alarak ailenin toplantılara katılmasını sağlar. Kurul, kurum müdürünün çağrısı veya iş yeri koordinatör öğretmenin isteği üzerine toplanır."

İzleme ve Yönelme Kurulunun Görevleri

Madde 66- İzleme ve yönelme kurulunun görevleri şunlardır:

a) İş eğitim merkezlerinde kaydı yapılan öğrencilerin, gelişimlerini izler, okulda verilen eğitimden yararlanma düzeyi açısından yeterliliklerini değerlendirerek raporunu kurum yönetimine verir. Mazeret göstermeksizin kurs programını takip edemeyecek kadar devamsızlık eden öğrencilerin programdan çıkartılmasını sağlar.

b) İş okullarında(2) atölye koordinatör şefi yoksa atölye şefi de katılır. Bu kurulun görevleri şunlardır:

- 1) Hazırlık sınıfından sonra iş yerinde çalışacak düzeye gelmiş öğrencileri seçer,
- 2) Öğretmenler arasından iş yerinde çalışan öğrencileri izleyecek iş yeri koordinatör öğretmenlerini belirler,

3) Seçilen öğrencilerin işe yerleştirilmesi çalışmalarını yapar, çalışan ve çalışacak olan öğrencilerle ilgili kararlar alır.

4) İş yerinde çalışan öğrencilerin yarı yıl ve yaz tatilinde izlenmesi için gerekli eş güdümü sağlar,

5) Öğrencilerin çalışabilecekleri iş yerlerini belirler,

6) Öğrenim süresini tamamladığı halde, alınan her türlü önleme rağmen iş yerine uyum sağlayamayan öğrencileri belirler, ailenin isteği doğrultusunda son sınıfı tekrarlama kararı alır,

7) Programı tamamlayan öğrencileri izler.

YEDİNCİ KISIM

Kaynaştırma Uygulamaları

BİRİNCİ BÖLÜM

İlkeler, Ölçütler

Kaynaştırma

Madde 67- Kaynaştırma; özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır.

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulama İlkeleri

Madde 68- Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulama ilkeleri şunlardır:

a)Özel eğitim gerektiren her bireyin akranları ile birlikte aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır,

b) Hizmetler bireylerin yetersizliklerine göre değil, bireylerin eğitim gereksinimlerine göre plânlanır,

c)Hizmetler okul merkezli olur,

d)Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi dayanışmasına dayalı olarak gerçekleşir,

e) Bütün bireyler öğrenebilir ve öğretilebilir,

f) Kaynaştırma, bir program dahilinde verilen bir özel eğitim uygulamasıdır.

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulama Ölçütleri

Madde 69- Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulama ölçütleri şunlardır:

a) Kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlarda özel eğitim gerektiren öğrencinin gereksinimleri çerçevesinde kurumun fiziksel, sosyal, psikolojik ortamında ve eğitim programlarında destek hizmetler ile gerekli düzenlemeler (kaynak oda, rehberlik ve psikolojik danışma servisi, bireyselleştirilmiş eğitim programları geliştirme ve uygulama birimi kurulması; rampalar, ses yalıtımı, ışık düzenine dikkat edilmesi gibi) yapılır.

b) Kaynaştırma uygulamalarına devam edecek öğrencilerin birden fazla yetersizliği olmamasına, erken yaşta tanılanmış, ailesinin iş birliğine açık ve eğitim almaya yatkın, cihaz kullanması gerekenlerin mutlaka cihazlandırılmış, zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin hafif ve orta düzeyde zihinsel yetersizliği olmalarına dikkat edilir.

c) Kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlarda tüm kurum personelinin, öğrencilerin, ailelerin ve yakın çevrelerinin özel eğitim gerektiren öğrencilerin bireysel ve gelişim özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri esastır.

d) Kaynaştırma uygulamalarında öğretim programları, programın amaçları bireye uyarlanarak uygulanır, bireyselleştirilmiş eğitim programları ile desteklenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yarı Zamanlı ve Tam Zamanlı Kaynaştırma Uygulamaları

Tam Zamanlı Kaynaştırma Uygulaması

Madde 70- Tam zamanlı kaynaştırma uygulaması:

a) Özel eğitim gerektiren bireylerin, akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri, özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanır. Eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda, sınıf mevcutlarının okul öncesi eğitim kurumlarında 14, ilköğretim kurumlarında 30 öğrenciyi aşmamasına dikkat edilir. Özel eğitim gerektiren öğrenciler her sınıfa eşit olarak dağıtılır, bir sınıfta yetersizliği aynı olan en fazla iki öğrenci uygulamaya katılır.

b) Durumları ayrı bir sınıfta eğitilmeyi gerektiren öğrenciler için okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında özel eğitim sınıfları, özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından açılır. Bu sınıfların mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde 6, ilköğretimde 12, orta öğretimde 20 ve yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

c) Özel eğitim okulunun yatılılık olanaklarından yararlanan öğrencilerden, akranları arasında eğitim alması uygun görülenler, yakın çevrelerindeki okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim kurumlarından eğitim alırlar. Servis giderleri özel eğitim kurumunca karşılanır.

d)Yetersizlikleri olmayan bireyler, istekleri doğrultusunda, özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. En fazla beşi özel eğitim gerektiren birey olmak üzere, bu sınıfların mevcutları en fazla okul öncesi eğitimde 14, ilköğretim-orta öğretimde 20 ve yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

Yarı Zamanlı Kaynaştırma Uygulamaları

Madde 71- Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları:

a) Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin; özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması, kaynak oda, rehberlik ve araştırma merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitimi alması için gerekli düzenlemeler yapılır.

b) Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması için gerekli önlemler alınır.

c) Personeli ve fiziksel koşulları uygun olan özel eğitim okullarında, çevredeki diğer öğrencilerin de hazırlanan program çerçevesinde her türlü eğitim ortamından faydalanmaları sağlanır.

d) Birden fazla yetersizliği olan öğrencilerin; özel eğitim okullarında gündüzlü olarak açılan özel eğitim sınıflarında; özel araç-gereç, eğitim materyali kullanılarak, gelişimsel öğretim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması ve sosyal bütünleşmenin sağlanması için gerekli önlemler alınır. Bu sınıfların mevcudu en fazla altı öğrenciden oluşur, sınıfta iki öğretmen görevlendirilir. Bu öğrencilerin değerlendirilmesinde, bireyselleştirilmiş eğitim programlarında belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi esas alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kaynaştırma Uygulamalarında Görev ve Sorumluluklar

Kaynaştırma Uygulamalarında Görev ve Sorumluluklar

Madde 72- İlgili mevzuatta belirtilen görevleri yanında:

a) Müdür; kaynaştırma uygulamaları için kurumda gerekli düzenlemeleri plânlar ve uygulanmasını sağlar, özel eğitim hizmetleri kurulu ile iş birliği yapar.

b) Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen; bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygular, değerlendirir, gerektiğinde bireye, aileye, öğretmene ve kuruma bilgi verir.

c) Öğretmen; özel eğitim gerektiren öğrencilerin sınıf tarafından sosyal kabulü için önlemler alır, bireysel ve gelişim özelliklerini dikkate alarak değerlendirme yapar, programını

bireyselleştirerek uygular. Bu çerçevede aileler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içinde çalışır.

d) Rehber öğretmen-psikolojik danışman, kaynaştırma uygulaması kararı ile gelen öğrenciler için, uygun eğitim ortamının düzenlenmesinde ve uygulamada yer alan öğretmenlere, öğrencilerin gelişimlerini izleme ve aile eğitimi konularında rehberlik eder.

e)Aile; programın uygulanması sırasında çalışmalara etkin bir şekilde katılır, gerektiğinde eğitim araç-gereç desteği sağlayabilir.

f)Özel eğitim gerektiren bireyi değerlendirme sonrasında çıkan eğitim önlemi ve yöneltme kararında isteğini belirtir.

Değerlendirme

Madde 73- (Değişik: 18.12.2004/25674 RG) Kaynaştırma uygulamalarında eğitimlerini sürdüren öğrenciler, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Ancak bireysel ve gelişim özellikleri dikkate alınarak, sınavlarda gerekli önlemler alınır ve düzenlemeler yapılır. Değerlendirmede, öncelikle bireyselleştirilmiş eğitim programlarında hedeflerin gerçekleştirilmesi esas alınır.

İkinci fıkra yürürlükten kaldırıldı. (18.12.2004/25674 RG)

Görme yetersizliği olan öğrencilere; yazılı yoklamalarda yeteri kadar zaman verilir. Braille-kabartma yazı olarak verilen yanıtlar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilir. Yazılı yoklamalarda daktilo, bilgisayar gibi cihazlardan yararlanılabilir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulurlar.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler; ilköğretim ve orta öğretimde istekleri doğrultusunda, yabancı dil programlarının bazı konularından veya tamamından muaf tutulurlar. Bu öğrencilerin başarıları yazılı sınavlar, ödevler ve projelerle değerlendirilir.

Ortopedik yetersizliği olan öğrencilerden; yazmada güçlük çektiği belirlenenler sözlü olarak değerlendirilir. Sinir sisteminin zedelenmesi ile ortaya çıkan yetersizliği olanlar ise, çoktan seçmeli testler ile değerlendirilebilir.

Dil ve konuşma güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmesinde yazılı sınavlar, ödevler ve projeler dikkate alınır.

Özel öğrenme güçlüğü olan öğrenciler; güçlükten etkilenme durumlarına göre yazılı sınav veya sözlü değerlendirmelerin herhangi birinden istekleri doğrultusunda muaf tutulurlar. Hiperaktivite ve dikkat yetersizliği olan öğrencilerin bu özellikleri göz önüne alınarak, kısa yanıt ve az sorulu yazılı sınavlar, ödevler ve projelerle değerlendirilirler.

Otistik ve duygusal uyum güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmeleri; öğrencilerin hazır oldukları zamanlarda yapılır.

Sosyal uyum güçlüğü olan öğrencilerin durumu okul tarafından ayrıntılı bir rapor düzenlenerek özel eğitim hizmetleri kuruluna gönderilir. Özel eğitim hizmetleri kurulu, bu öğrenciler için tedavi, psikolojik danışmanlık, rehabilite, bakım-gözetim-koruma altına alma, moral ve maddî destek gibi konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği kurarak, gerekli önlemlerin alınmasını sağlar. Bu öğrencilerin değerlendirilmesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin görüşü dikkate alınır, esnek ve hoşgörülü davranılır.

Onuncu fıkra yürürlükten kaldırıldı. (18.12.2004/25674 RG)

SEKİZİNCİ KISIM

Defter ve Dosyalar

Özel Eğitim Kurumlarında Tutulacak Defter ve Dosyalar

Madde 74- Özel eğitim kurumlarında, kurumun özelliğine göre aşağıdaki defter ve dosyalar tutulur.

a)Defterler

- 1) Aday Kayıt Defteri
- 2) Öğrenci Künye Defteri
- 3) Öğrenci Devam Devamsızlık Defteri
- 4) Ders Defteri
- 5) Sınıf Geçme Defteri
- 6) Diploma Defteri
- 7) Tasdikname Defteri
- 8) Öğretmen, Memur, Hizmetli Devam Devamsızlık Defteri
- 9) Gelen, Giden Evrak Defteri
- 10) Zimmet Defteri (Posta Zimmet, Evrak Zimmet)
- 11) Teftiş Defteri
- 12) Disiplin Kurulu Karar Defteri
- 13) Onur Kurulu Karar Defteri
- 14) Nöbet Defteri
- 15) Takım Dağıtım Defteri
- 16) Ödenek Defteri
- 17) Avans Defteri
- 18) Maaş ve Ücret Gerçekleştirme Defteri

- 19) A,B,C Demirbaş Defterleri
- 20) Yoğaltım Defteri
- 21) Demirbaş Eşya Yardımcı Defteri
- 22) Pul Sarf Defteri
- 23) Öğrenci Seviye Geçiş Defteri
- 24) Sıralama Defteri
- 25) Kurullar Karar Defterleri
- 26) Ziyaretçi Giriş Çıkış Defteri
- 27) Aile Eğitimi Tutanak Defteri
- b) Çizelgeler ve Dosyalar
 - 1) Öğrenci Gelişim Dosyası
 - 2) Dönem ve Sınav Not Çizelgeleri Dosyası
 - 3) Öğretmenler Kurulu Tutanakları Dosyası
 - 4) Tasdikname Dosyası
 - 5) Personel Şahıs Dosyası
 - 6) Gelen, Giden Yazı Dosyası
 - 7) Gizli Yazılar Dosyası
 - 8) Sivil Savunma Dosyası
 - 9) Disiplin Kurulu Belgeleri Dosyası
 - 10) Öğrenci Ders Listeleri Dosyası
 - 11) Günlük İmza Çizelgeleri Dosyası
 - 12) Personel ve Öğrenci Nöbet Çizelgesi Dosyası
 - 13) Ödemeler Dosyası
 - 14) Maaş ve Ücret Ödeme Bordroları Dosyası
 - 15) Demirbaş Eşya Sayım ve Devir Teslim Tutanakları Dosyası
 - 16) Demirbaş Eşyanın Kayıttan Silme İşlemlerine Ait Dosya
 - 17) Makine Fişleri Dosyası
 - 18) Staj Uygulaması Dosyası
 - 19) Satın Alma İşleri ile İlgili Karar Dosyaları
 - 20) Masraf, Tahakkuk, Ödeme Çizelge Örnekleri Dosyası
 - 21) Eğitici Çalışmalar ve Sosyal Faaliyetler Dosyası
 - 22) Millî Bayramlar, Belirli Günler ve Haftalar Dosyası
 - 23) İstatistik Dosyası
 - 24) Öğrenci Acil Durumlar Bilgi Fişi Dosyası

- 25) Öğrenci Değerlendirme Dosyası
- 26) Öğrenci Gelişim ve İzleme Dosyası
- 27) İşe Yerleştirme Dosyası
- 28) İş Yerindeki Öğrencileri İzleme Dosyası
- 29) İş Yeri Tanıma Dosyası
- 30) Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Dosyası

c) Ayrıca 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu, 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, 01/06/1939 tarihli Ayniyat Talimatnamesi ile 30/10/1983 tarihli ve 18206 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliğinin gerektirdiği defter, dosya ve belgeler tutulur.

DOKUZUNCU KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Kayıt-Kabul İşleri

Madde 75- Eğitimini engelleyecek düzeyde ek bir yetersizliği olmayan, tuvalet eğitimini kazanmış, süregelen hastalığı olmadığını veya varsa, kontrol altına alındığını belgeleyen özel eğitim gerektiren bireylerin kaydı, ilgili mevzuat çerçevesinde, yetersizliğine uygun olarak başvurduğu kurumlara, EK 13 ve EK 14’te yer alan formların veli veya vasilerce doldurulmasıyla yapılır. Okul öncesi eğitim veren özel eğitim okulları için, çocuğun tuvalet eğitimi kazanmış olması koşulu aranmaz.

Ücretsiz Öğle Yemeği

Madde 76- Yatılı veya gündüzlü özel eğitim kurumlarında, gündüzlü olarak okuyan ve maddî durumları parasız yatılılık şartlarını taşıyan öğrencilere de genel bütçeden karşılanan ödenekle ücretsiz olarak öğle yemeği verilir.

Devam - Devamsızlık

Madde 77- (Değişik: 18.12.2004/25674 RG) Özel eğitim yaygın eğitim kurumları ile eğitim ve uygulama okullarında, kurumun en az iki defa yazılı uyarısına rağmen mazeret göstermeksizin üç ay sürekli devamsızlık eden öğrenciler, kurumun o yılki devam eden öğrenci listesinden çıkarılır. Devamsızlık eden öğrenciler eğitim ve uygulama okullarına ertesi yıl tekrar çağırılırlar. İş okullarında öğrenciye sınıf tekrar ettirilir. Öğrenci, ertesi yıl da

devam etmezse kaydı silinir. İş eğitim merkezlerinde ise, kurs programını mazeret göstermeksizin takip edemeyecek kadar devamsızlık gösteren kursiyerler, izleme ve yöneltme kurulu tarafından programdan çıkartılırlar.

Eğitim Ortamları

Madde 78- Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren eğitim binalarında; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi, kaynak-gözlem-bireysel çalışma-dinlenme-oyun-revir-aile eğitimi-resim-müzik odaları, uygulama evi, çok amaçlı salon, rehabilite havuzu, kitaplık, bahçe-kış bahçesi, beden eğitimi-gösteri-tiyatro salonları, işitme ve konuşma-dil l  boratuvarları gibi bölümlere de gereksinimler dahilinde yer verilmesi için önlemler alınır.

Eğitim binalarında koridor, lavabo, yatakhane, yemekhane,   amaşırhane, lokal, sınıf ve bahçe gibi ortak kullanım alanları; tekerlekli sandalye ile dolaşmayı sağlayacak şekilde düzenlenir, rampa-tutamak gibi ek önlemler alınır. Sınıf zemini yumuşak ve kolay temizlenebilir bir malzeme ile kaplanır, işitme yetersizliği olan öğrenciler için ses yalıtımı yapılır. Sınıfların yeterince ısı, ışık ve hava alması sağlanır.

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitiminde yer alan bilgisayar paket programlarının kullanılmasına yönelik bilgisayar donanımı için, gerekli düzenlemeler yapılır.

Teftiş ve Denetim

Madde 79-   zel eğitim okul ve kurumları ile özel eğitime destek sağlayan kurumların faaliyetlerinin teftiş ve denetimi özel eğitim ve/veya psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında yetişmiş müfettişlerce yapılır.

Öğretmenin Teftiş Edilmesi ve Denetimi

Madde 80-   ğretmenin teftiş edilmesi ve denetiminde öğretmenin;

a)   zel eğitim gerektiren öğrencinin kişisel ve gelişim özelliklerine göre, öncelikle bireyselleştirilmiş eğitim programlarında hedeflenen amaçları gerçekleştirme düzeyini dikkate alarak değerlendirme yapması,

b)   zel eğitim gerektiren öğrencinin eğitim kurumuna gelmeden önceki eğitim durumu hakkında bilgi toplamış olması,

c)   zel eğitim gerektiren öğrencinin performansını tam olarak kullanmasını sağlaması, cihazların kullanımında titizlik göstermesi,

d) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarını öğrenciye uygulaması ya da programların uygulanmasını takip etmesi,

e) Ailelerle iş birliği içinde olması,

f)Özel eğitim gerektiren öğrencinin eğitsel, psikolojik ve tıbbî değerlendirmesinin yapılması için gerekli önlemleri alması,

g) Özel eğitim gerektiren öğrencinin eğitiminde kullanılan eğitim yöntemleri konusunda hizmet içi eğitim programlarına katılmış olması, Braille-kabartma yazı, doğal-işitsel-sözel yöntem gibi eğitim yöntemlerini kullanabilmesi,

h) Sınıfında sosyal bütünleşmeyi sağlaması,

ı) Günlük plânlarında özel eğitim gerektiren öğrencinin bireysel ve gelişim özelliklerini dikkate alarak, alacağı önlemleri belirtmiş olması, konularına dikkat edilir.

Yönetimin Teftiş Edilmesi ve Denetimi

Madde 81- Yönetimin teftiş edilmesi ve denetiminde yönetimin;

a) Öğretim yılı başında özel eğitim gerektiren öğrenciler için alınacak önlemler konusunda plânlama yaparak, eğitim ortamında gerekli düzenlemeleri yapmış olması,

b) Personelin özel eğitim konusunda bilgi ve deneyimlerini artırmak amacıyla seminer düzenlemesi, kurs düzenlemeye yönelik önlemler alması, kurum içi seminer dönemlerinde özel eğitim konularına ağırlık vermesi,

c) Kurum içinde birim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi ve kurullar arasında eş güdümü sağlaması,

d) Eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi, özel eğitim hizmetleri kurulu, aile, gönüllü kurum ve kuruluşlar, okul aile birliği, eğitim vakfı ve derneği, üniversite, hastahaneler ile kurumu arasında iş birliği sağlaması,

e)Aile eğitimi programlarının hazırlanarak uygulanması için gerekli önlemleri alması,

f) Sosyal bütünleşmeyi sağlamak amacıyla özel eğitim gerektiren öğrencilerin de kültürel, sosyal ve serbest zaman etkinliklerine aktif katılımı için önlemler alması,

g) Sivil savunma plânının hazırlanması ve her yıl en az iki defa uygulama yapılması, konularına dikkat edilir.

Personel

Madde 82- Özel eğitim okul ve kurumları ile özel eğitime destek sağlayan kurumların eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfı personel gereksinimi öncelikle karşılanır, gereksinim duyulan diğer personel atanır veya diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak görevlendirilir.

Özel eğitim kurumlarına atanan yetersizliği olan personelin, toplam personel sayısının onda birini geçmemesine dikkat edilir ve bu personele yeterlilikleri ölçüsünde görev verilir.

Yatılı Özel Eğitim Kurumlarında Nöbet

Madde 83- Yatılı özel eğitim kurumlarında gece nöbetleri için yeteri kadar öğretmen bulunmadığı takdirde kurumun yöneticileri de gece nöbetçi öğretmeni olarak görev yaparlar. Gece nöbetlerinde en az bir bayan, bir bay öğretmen görevlendirilir.

Özel Eğitim Araçları

Madde 84- Özel eğitim gerektiren bireylerin, Bakanlığa bağlı resmî okul ve kurumlarda eğitim ve öğretimlerini en iyi şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan her türlü araç-gereç Bakanlıkça karşılanır.

Öğrenci Kıyafetleri

Madde 85- (Değişik: 18.12.2004/25674 RG) Özel eğitim iş eğitim merkezleri veya iş okulları ile hastane okullarında öğrencilerde forma giyme zorunluluğu aranmaz.

Nakil İşleri

Madde 86- Özel eğitim okullarının hazırlık sınıflarında, ilk üç aydan önce, zorunlu haller dışında nakil yapılmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Diğer Mevzuat

Madde 87- Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hususlarda 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 1607 sayılı Yatılı Bölge ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklara Mahsus Okullarda Döner Sermaye Kurulmasına Dair Kanun, 3423 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Meslekî ve Teknik Öğretim Okulları Döner Sermayesi Hakkında Kanun, 2698 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanunu, 2684 İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun, 2908 sayılı Dernekler Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu; 4306 sayılı, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24/03/1988 tarihli ve 3418 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun; 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve

Görevleri Hakkında Kanun, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1475 sayılı İş Kanunu, Çocuk Hakları Sözleşmesi, 29/01/1987 tarihli ve 19356 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Aday Çırak, Çırak ve İşletmelerde Beceri Eğitimi Gören Öğrencilerin Sigorta İşlemleri Hakkında Yönetmelik, 11/02/1994 tarihli ve 21846 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Eğitim Merkezi Yönetmeliği, 05/10/1983 tarihli ve 83/7166 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Millî Eğitim Bakanlığı’na Bağlı İlkokul, Ortaokul, Lise ve Dengi Okullarda Burs Parasız Yatılılık ve Sosyal Yardımlar Yönetmeliği, 15/08/1983 tarihli ve 83/6950 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Millî Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği hükümlerine göre işlem yapılır.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 88- Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 09/12/1985 tarihli ve 18953 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği ve 22/06/1992 tarihli ve 21262 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 89- Maliye Bakanlığı ve Sayıştay’ın görüşü alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 90- Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

(1) Yönetmeliğin 39 maddesinin başlığı "Özel Eğitim Gerektiren Bireyler İçin Açılan Mesleki Eğitim Merkezleri" iken 18.12.2004 tarihli ve 25674 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmeliğin 8 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Yönetmeliğin 66 ncı maddesinin (b) bendinde geçen "Meslekî eğitim merkezlerinde" ibaresi, 18.12.2004 tarihli ve 25674 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmeliğin 8 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.